A HELYZET

Dunántúli hetilap — Á ra: 17,50 Ft

II. évfolyam 41. szám — 1990. december 1.

Kormányzási válság!

A HELYZET-ben: Pető Iván (5. oldal)

Spanyol tanszéket szervez a francia kém

(13. oldal)

Für Ungarn-deutsche Mala sedmica

(11. oldal)

Beköltözhetünk?

A pokoli torony lakóinak kiköltöztetése elhamarkodott, fölösleges volt. Még évtizedekig nem fog rádőlni senkire.

Beköltözhetünk? Be. És ezt nemcsak állította Robert M. DARVAS, a Michigan University építészprofesszora, hanem bizonyította is. Majd hozzátette: most még nem…

A magyar származású szakértő a pécsi tanács építési osztályától kapott megbízás alapján végzett számítógépes vizsgálatot Pécs pokoli tornyán, a 25 emeletes magasházon.

– A magasház lakóinak kiköltöztetése elhamarkodott, sőt fölösleges is volt – összegezte véleményét A HELYZET olvasóinak. – A feltételezett hibák ugyanis megvannak, de korántsem olyan veszélyesek, mint egyes szakértők gondolták. A korrózió valóban létezik. Egy bizonyos elektrokémiai folyamat okozza, de ettől az épület még nagyon jó állapotban van, s még évtizedekig nem fog rádőlni senkire. Nagyobb baj az, hogy a ház ma üresen áll és „rothad". Nem használják, ráadásul annyi lukat fúrtak bele, hogy eladhatnák ementálinak. Summázva: a ház tartószerkezeteit mindenképp meg kell erősíteni, de ez viszonylag gyorsan elvégezhető és közel sem kerül annyiba, mint a közben szükségessé vált gépészeti, épületvillamossági munkák, amiket szintén el kell végezni.

– Mi volt a hiba, és mi a megoldás?

– A hiba az volt, hogy egy bizonyos gyorsan szilárduló anyagot, az úgynevezett PU-pasztát használták a pillérek és a födémelemek csatlakozásánál, s még a betonba is olyan kötésgyorsító anyagot tettek, amely hatására megindult a betonacél korrózió-ja. A helyszíni kibetonozás minősége sem volt tökéletes. Hangsúlyozom azonban, hogy ez csak egy kezdődő folyamat, olyan, mint amikor egy lukas fog romlani kezd. A pécsi magasháznak ez csak kezdődő, de nem kifejlett betegsége. A megoldásnál ezt a lassú romlást számításba kell venni, de más módon, tökéletes biztonsággal meg lehet és meg kell erősíteni az épületet. A városi hatóság minél előbb állítson össze egy csapatot, amely a komplex megoldást részleteiben is kidolgozza.

Ezzel a véleménnyel teljesen egyezik a belgrádi egyetem két tanárának, B. Petrovicsnak és B. Grujicsnak az álláspontja. A pécsi tanács minden jel szerint helyesen teszi, hogy a Budapesti Műszaki Egyetem szakvéleménye mellett meghallgat másokat is. Az ellentmondó vélemények közt dönteni viszont a pécsieknek kell, és ez nem lesz könnyű. (A kiürítést a BME véleménye alapján rendelték el.)

SOLTI Dezső, a pécsi építési osztály helyettes vezetője szerint az önkormányzat mindenképp korrekt, biztonságos és gazdaságos megoldást keres. Éppen ehhez kell az a – legalább – 4-5 szakvélemény, amelynek alapján a szakmai bizottság a testületi döntést előkészítheti. Az idő sürget, hiszen a ház egy éve üresen áll, tovább romlik. Sorsára végleges válasz ez év végére, legkésőbb januárra várható.

– Mégis, kik a felelősök mindezért?

– „Az építkezés végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatlanság volt az ok" – hangzott a legkonkrétabb, „megírható" válasz. Ám ez is csak úgy, mint privát vélemény.

Ezt közölhetjük.

V.D.

Fotó: Csari László

A szökött fogoly, a fogdaőr meg a zsaru

Beck László 37 éves. Szeszt és kávét nem iszik, nem dohányzik. Törődik vele, hogy jó erőben legyen. Családszerető. Feleségéről és három gyerekéről színes fényképeket őriz magánál, hangja ellágyul, amikor a fotókat megmutatja.

A kaposvári börtönben beszélgetünk. Sok nehéz vasrács mögött. Őr jelenlétében. Így engedélyezte az ügyész, mert Beck Lászlóra most már nagyon vigyáznak. Hiszen a rendőrségi fogdából nemrég – két társával együtt – megszökött.

A börtönből viszont – állítólag – nem lehet meglépni.

Ártatlan vagyok!

Rendezett külső, rendezett gondolatok. Precízen felírja a lap címét, rákérdez, hogy milyen jellegű újságtól jöttem, följegyzi a dátumot. Azután beszélgethetünk. Magyarázata egyszerű és kézenfekvő:

– Azért szöktem meg, mert olyan bűncselekmény sorozattal gyanúsítottak, amit én nem követtem el. Nyolcvanhét hatodik hó huszadikán szabadultam hat év után a szegedi fegyházból, békésen éltem, dolgoztam, még szabálysértésért sem voltam azóta büntetve. És egyszercsak a rendőrök elraboltak a lakásomról, azt mondták: valljak be mindent, mert úgyis megvannak az eszközeik, hogy bebizonyítsák: én követtem el azt a bizonyos betöréssorozatot. Még hamis tanút is felhasználtak ellenem. Mert úgy van, hogy aki egyszer már bent volt, azzal utána könnyű elvitetni újabb balhékat, és most engem pécéztek ki. Megmondtam, hogy semmilyen bűncselekményt nem követtem el, és nem is fogok. Különben, én amit elkövetek, azt vállalom is. Korábban kétszer voltam büntetve, mindig vállaltam azt, amit csináltam.

Néhány nap telt el a fogdában. S Beck László elhatározta, hogy bármi áron, akár az élete árán is megszökik… Két zárkatársa csatlakozott a tervhez. Amelyet siker koronázott.

– Hogyan képzelte? Bízott benne, hogy nem fogják el?

– Elszánt ember vagyok. Amit elhatározok, attól nem fogok elállni soha. Döntöttem. Habár imádom a családomat, de nincs más kiút, el kell menni. Útlevelem volt, és úgy gondoltam, hogy el tudok távozni az országból. Amikor megszöktünk, hazamentem az útlevelemért és azután elindultunk Jugoszlávia felé. Nyugatra akartam jutni, van ott ismerősöm.

Folytatás a 3. oldalon

Mikro Audio Video TV

Mikro műszaki boltok

Pécs, Jókai tér 9. 72/25-842 • Pécs, Hajas I. u. 6. 72/25-022

Színes TV-akció

a Siklósi és Szigetvári Takarékszövetkezettel!

Előleg nélkül

megvásárolhatja kívánt készülékét 100.000 Ft-ig.

Régi fekete-fehér VIDEOTON és ORION TV-készüléket beszámítjuk a vételárba.

Üzemképes	2.000 Ft
Üzemképtelen	1.000 Ft
VIDEOTON televíziók:	
Precision 2000: 1 év garancia 3 év díjtalan szerelés	
56 cm TXT ~~45.200~~	42.200 Ft
56 cm ~~40.900~~	39.000 Ft
Új típusú 56 cm TXT	43.700 Ft
Új típusú 67 cm TXT	59.900 Ft
Hagyományos technikával készült készülék, 1 év garancia, 1 év díjtalan szerelés	
56 cm 29 csatornás	34.000 Ft
47 cm 29 csatornás	31.600 Ft
37 cm 29 csatornás ~~29.900~~	27.700 Ft
ITT készülékek nagy választékban 2 év garancia, két év díjtalan szerelés	
37 cm távirányítású TV	32.200 Ft
47 cm távirányítású TV	39.500 Ft
51 cm távirányítású TV	47.700 Ft
71 cm monó távir. TV	60.900 Ft
63 cm stereo TXT	72.000 Ft
71 cm stereo TXT	77.600 Ft
71 cm stereo TXT kontrax javító üveggel	81.200 Ft
Audioton 51 cm távirányítású ~~36.100~~	34.500 Ft
Deewo 51 cm távirányítású ~~36.500~~	34.500 Ft
Samsung 51 cm távirányítású ~~36.500~~	34.500 Ft

A készülékeket pécsi lakosoknak díjtalanul házhoz szállítjuk és beüzemeljük.

EZ A LAP ÖTT VAN TÖBB EZER DUNÁNTÚLI VÁLLALKOZÓ ASZTALÁN

ÚJ! AUTÓS-HELYZET (14.o.)

Kalózkazetták

Kézivezérlésű úthenger – mondják többen is. Rossz emlékű kifejezés. De a henger jár föl s alá, alatta néhány száz videokazettából csendben száll el a lélek, miközben műanyag testük roppanva zúzódik szét.

Demonstráció a kalózkazetták ellen. Nyugaton illegális forgalmazásuk bűncselekmény. Nálunk csak szabálysértés. A sétálóutca közepén több tucatnyian álljuk körbe. Vannak, akik kimentenének egyet-egyet. Jól jönne otthon. A gyerek élhal a horrorért, de a pornó sem idegen tőle. Néhányan meredten, értetlenül nézik az egészet: ők sohasem jutnak videóhoz, tán azt sem tudják, mi az. Ők azok, akiknek kazettára sem telne. Lassan másra se. Ők azok, akiknek lassú, nyomorúságos elmúlását ásítozva nézzük majd végig legújabb távirányítású készülékeinken, kényelmes fotelein-ken elnyúlva, s egy finom érintéssel átkapcsolunk másra, ha már elviselhetetlenné válik ránk meredő üveges tekintetük. ■

Cseri

Egzisztencia Alap

Ami még bizonytalan

A meghirdetett előprivatizáció ütemét lassítja a ma még mindig csak előterjesztésként létező, bevezetésre váró Egzisztencia Alap körüli bizonytalanság. A kormány ugyan már foglalkozott az újrakezdési kölcsön helyett nyújtandó E-alap szabályozási kérdéseivel, ám végleges átdolgozásra visszaadták a gazdasági kabinetnek, illetve az Igazságügyi Minisztériumnak. A munkaügyi döntéshozók szerint viszont minden feltétel adott ahhoz, hogy december elejéig működjön ez a hitelkonstrukció, vagyis a munka nélkül maradók, megfelelő feltételek mellett, több milliós hitelt vehetnek fel vállalkozásaik finanszírozására.

A bankok és a jegybank szerint sok még a tisztázatlan kérdés. Mint például a csődhelyzet. Mi van akkor, ha az adós időközben tönkremegy és nem tud fizetni? Ki állja a kockázatot? A tervezetben ugyan az áll, hogy fele-fele arányban a bank és az Egzisztencia Alap nyújtana erre térítést, ám a bankok szerint az a 4 százalékos térítés, amit a kölcsön kamata felett jutalékként kapnak, nem fedezi majd azt az összeget, amelyet behajthatatlan követelésként le kellene írniuk. Ezen az sem segít, ha az üzletre jelzálogot írnának elő, hiszen valamit eladni (mármint jelzálogként szereplő ingóságokat) hosszú időbe telik, a költség viszont azonnali.

A tervezetben az is szerepel, hogy a bankok a kockázat mérséklésére vizsgálhatják az igénylők hitelképességét. Ez azonban még tovább bonyolítja és időben el is húzza a hitel odaítélését, ami viszont a vállalkozás megindítását akadályozhatja meg. Mert ha egy üzlet megvásárlásához kéri a munkanélküli a pénzt, a feltételeknek megfelelő körülmények vizsgálata több hónapig is eltarthat. A pénz meg – figyelembe véve a licitálással eladásra kerülő üzleteket – azonnal kellene.

Ha többen is pályázhatnak ugyanazon üzlet megvételére, a hitelképesség vizsgálatával évekig foglalkozhatnának a bankok, míg az odaítélésről döntenének. Márpedig a dolog sürgős, a munkanélküliek száma rohamosan nő, ami az E-Alap igénylőinek táborát is megsokszorozza.

A banki lebonyolítási technikában számtalan kérdés vár még tisztázásra. A döntés viszont nem sokáig várathat magára.

Feltéve, ha komolyan vesszük a kormány ígéretét, miszerint a munkanélküliek egyik mentsvára az Egzisztencia Alap lesz. ■

Békássy

A bizonyítékot végül megeszik

Mindennapi sugaraink

– Az embereknek szükségük van némi radioaktív sugárzásra is – állította egy Pakson rendezett tudományos ülés egyik hozzászólója.

Az atomerőmű radioaktív anyag kibocsátásának és környezetének üzemi és hatósági sugárvédelmi ellenőrzése /1983-1987/ című nyilvános tudományos ülésen a szakember érveit tényekkel, adatokkal támasztotta alá, mire a jelenlévő többi szakember lelkesen bólogatott. A laikus tudósító és a környékbeli községekből meghívott önkormányzati vezetők pedig nem értettek semmit. Esetleg azt, amit egyikük kérésére számunkra is érthetően elmondtak a szakemberek, hogy félnünk nem kell. Az atomerőmű környezetét a legszigorúbban ellenőrzik, nem csak az üzem, hanem a hatóságok emberei is. Mérési eredményeiket rendszeresen összehasonlítják, tapasztalataikat kicserélik.

A leghatékonyabb vizsgálatot az erőmű szakemberei végzik, hisz harminc kilométeres körzetben elhelyezett mérőpontokon – összesen huszonhárom helyen – állandó mintavételre és távmérésre van lehetőség. A távmérő hálózat 10 perces mérési ciklusban dolgozik, így évente mintegy hárommillió adatot szolgáltat. A távmérési adatokat a kikerülő anyagok és azokat esetleg fölvevő környezeti közegek kiterjedt mintavételes laboratóriumi ellenőrzése egészíti ki. Ezen üzemi vizsgálatok száma évente megközelíti a nyolcezret.

Mind az üzemi, mind a hatósági ellenőrzés alapján megállapítható, az erőmű radioaktívanyag kibocsátása messze a megengedett határ alatt van. A három kilométeres körzeten belül élő, dolgozó embereket is csak a természetes eredetű sugárterhelés 1 tízezred részénél is kisebb menynyiségű sugárdózis éri, ami az egészség károsodása szempontjából elhanyagolhatónak tűnik.

Tiszteletben tartva a szakemberek számadatainak meggyőző voltát, jelen sorok írójára legmegnyugtatóbban mégis az hatott, amikor Rósa Géza, a sugárvédelmi osztály vezetője elmondta, hogy évente négyszer, négy helyről vesznek természetes vizekből halakat és azok esetleges sugárszintjét is vizsgálják. Aztán a vizsgálati anyagból – jelen esetben a szép pontyokból – halászlét főznek... ■

– Tamási –

Veszélyforrás férfiaknak!

Az amerikai orvostudósok újabb veszélyforrásra hívják fe a dohányosok figyelmét: nagy a szürkehályog kockázata. A szemlencse eltorzulását, elszürkülését, ami vaksághoz vezet, az amerikai orvosok egy csoportja, a nikotinnal hozza összefüggésbe. A vizsgálatok Baltimoreban arra a megállapításra vezettek, hogy a lencse fényáteresztő képességének megváltozását a lencse sejtfehérjeszintjét megváltoztató héj okozza. Eddig, azt állították, hogy a szürkehályog megjelenését az öregedés hozza, de ez nincs összefüggésben azzal. A csoport 838 halászt vizsgált meg (30 és 94 év közötti férfiakat!) s kimutatta, hogy akik 70 éves koruk előtt dohányoztak, azokat kétszeres számban támadta meg a betegség, míg azokat, akik már tíz esztendeje elhagyták a dohányzást, csak kisebb mértékben. A rizikó – állítják a nevezett tudósok –, az elszívott cigaretták számával egyenes arányban nő. Érdekes megfigyelésnek ígérkezik az a tény is, hogy a nők körében végzett vizsgálódások kisebb arányú megbetegedést mutatnak.

– bayer –

Szánkázni jó, de nem akárhol...

Csáki Ágnes, a Szerelmi bájital főhősnője, a vígopera elején, emeleti ablakából leszánkázott a lépcsősor végére, ahol jókora puffanással elterült az anyaföldön, hogy néhány pillanattal később, már a színpad közepén, belekezdjen áriájába. Mindebből a közönség, minthogy az eset a kulisszák mögött zajlott, semmit se vett észre. Illetve „csak" a művésznőtől megszokott teljesítményt hiányolhatta egy ideig az első részben.

Szerencsés kimenetelű baleset – mondhatnánk, s ez igaz is. Hiszen megúszta zúzódásokkal-húzódásokkal, no meg a sokkos ijedtséggel... Bizonyára nem lehettek könnyű percei szünetben, az öltözőjében, ahol csak ült meg ült. Csöngetés után Csáki Ágnes folytatta az előadást. A második részre, úgy tetszik, már lelkileg is a helyére billenve. Persze ezt előre sem ő, sem más nem tudhatta.

Ő maga az egészet csak utólag gondolta át. Elindult a lépcsőn lefelé, talán óvatosabban, mint szokta(?), mikor lentről valaki szólt: „ne vacakolj, ugorj!"... – erre emlékszik. Hát, az „elkaplak" tudományát még alighanem gyakorolni kellene, hasonló esetekre... A szakma reakciója sem esett túlságosan jól neki, miszerint „lám, alacsonyan szállnak a primadonnák, eső lesz..." Dehát végső fokon megúszta, rosszabbul is végződhetett volna.

Nekem azért eszembe jutott még valami. Hasonló baleseteknél, ha egy produkció vagy egy kulcsszerep renoméjáról is szó lehet, valaki, a színház vezető képviselője olyankor kiáll a függöny elé (például a következő felvonás előtt) és – esete válogatja – bejelenti a történteket.

Ami, olybá tűnik számomra, ezúttal elmaradt. S a teljes igazsághoz ez is hozzátartozik.

W.E.

Az első

személyi igazolványhoz

Keves fiam! Most, hogy benyújtottad az adatlapot, a születési anyakönyvi kivonatot, a személyi lapot – amit eddig anyád igazolványában kellett tartani –, valamint a két darab fényképet magadról, tudd meg egyben, hogy nagyon fontos esemény történt veled! Bekerültél abba a nagy-nagy bűnügyi nyilvántartóba, amely mind a tízmillió magyart lehetséges gyanúsítottként kezeli, s amelyen úgy tetszik nem tudott erőt venni az állítólagos jogállamiság.

Följegyeztek édes fiam! S ha netán egyszer el akarnál vonulni a világtól, mondjuk egy barlangba remetének, hát azt sem tehetnéd csak úgy ukk-mukk-fukk, előbb be kell jelentened valamely illetékesnek, aki föllírja a dolgot ide meg oda, és belevési az igazolványodba is.

Tizennégy éves vagy, méretre már embernyi, föltételezhető így rólad mindenféle gazság, de ami még fontosabb – vésd eszedbe –, ha ártatlan vagy, akkor is megtalálnak! Erre jó a személyi igazolvány. Sőt, erre jó igazán. Mert ha becsületes vagy, akkor eleget teszel – e fogalmat is tanuld meg – bejelentési kötelezettségeidnek, azaz minduntalan följelented magad. Míg ha becstelenségre készülsz, akkor szerzel hamis személyit, néhány ügyes trükkel összekuszálod a rólad vezetett nyilvános és titkos ügyiratok adatait... Nem folytatom, ennyiből is értesz. Hiszen nem vagy már kisgyerek. Nyilvántartanak!

Jegyezd meg tehát gyermek: ahogyan benned sem bíznak, úgy te is légy gyanakvó! Egészen addig, amíg egy levelet nem kapsz, hogy hivatalos ügyben jelenj meg előttük – a hozzád hasonlókkal, így velem is együtt –, szolgáltasd be nekik személyi igazolványodat, amelyet a veled kapcsolatos judás-papírokkal és más adatrögzítőkkel egyetemben előtted megsemmisítenek.

Fiam! Ezt az idézést, félek, még jó darabig nem kézbesítik neked. Addig nincs más teendőd; légy büszke a személyi igazolványodra! Ilyen még az amerikai kamaszoknak sincs, pedig az egy gazdag ország.

Tehát viseld büszkén szíved fölötti zsebedben ezt a becses tárgyat. Ha akarsz írj róla verset. Majakovszkij modorában, mert neked címeres könyvecskéd van, amit, ha fölmutatsz és igazolod vele, hogy állandó lakásod ez, hát én rögtön beengedlek a fürdőszobába, ahol csapból folyik a hideg-meleg vívmány...

Kedves fiam! Ha nem egészen pontosan érted mindazt, amit apád itten összeírkált, akkor jó neked. És addig jó neked, amíg nem érted.

Igazolványod megszerzésének alkalma ellenére szeretettel köszönt atyád.

– elpé –

Fekete valuta

november 27.

	Budapest	Szeged	Pécs
USD	75	71-72	72
DEM	49	48-49	48
CHF	61	57	61
ATS	8	7-7,4	7

A HELYZET
Dunántúli hetilap

Főszerkesztő:
HAVASI JÁNOS

Főszerkesztő helyettesek:
FERLING JÓZSEF
GÁLLOS ORSOLYA

Külső főmunkatárs:
HALLAMA ERZSÉBET
Főmunkatársak:
CSALOG JUDIT
WALLINGER ENDRE
Rovatvezetők:
CSERI LÁSZLÓ – fotó,
STEVAN POPOVIC – szerbhorvát,
SCHILLINGER ERZSÉBET – kultúra,
SZENDE BÉLA – német,
VARGA DÁVID – gazdaság

Belső munkatársak:
LUTHÁR PÉTER,
TAMÁSI JÁNOS,
TÓTH LÁSZLÓ, RIKLI FERENC

Állandó szerzőink:
J.F. BALVANY, FELSŐ PÁL,
KLAUSMANN VIKTOR,
KÖNCZÖL IMRE,
TAKÁTS JÓZSEF
Tervezőszerkesztő:
HARNÓCZY ÖRS
Grafika:
ISTVÁN LÁSZLÓ
Computertechnika:
KADLICSKÓ ZSOLT
Szövegszerkesztő:
MOLNÁR ÁGNES
Gépírás:
GERENCSÉR FERENCNÉ
Szerkesztőségi titkár:
KADLICSKÓNÉ ZICHY MÁRTA

A szerkesztőség címe:
7621 Pécs, Sallai u. 7.
Szerkesztőségi telefon:
Pécs 72/27-377
Szekszárd 74/13-076
Nagykanizsa 93/13-208
Budapest 1/11-49-212
Kiadja: A HELYZET
Lap- és könyvkiadó Kft
7621 Pécs, Sallai u. 7.
Tel.: 72/27-377

Felelős kiadó: BERKES GYÖRGY
ügyvezető igazgató
Menedzser: DR DOBOS BÉLA
Terjeszti: a Magyar Posta
és A HELYZET Kft.
terjesztőhálózata

Előfizethető:
bármelyik hírlapkézbesítő
postahivatalnál, a hírlapüzletekben,
a hírlapkézbesítőknél,
valamint a szerkesztőség
és a kiadó címén illetve a
hirdetésfelvevő irodákban.
Előfizetési díj:
egy hónapra 75 forint,
negyedévre 210 forint,
félévre 400 forint,
egész évre 800 forint.
Készült az SZKI Computer Média
Rt.Propress rendszerével a
HELYZET Kft-ben.
Nyomási munkálatok: Szekszárdi
Nyomda, Szekszárd, Széchenyi u.
46. Postacím: 7101 Szekszárd
Telefon: 74/11-422
Felelős vezető:
Vadász József igazgató
Engedélyszám:
III/PHF/174/Ba/1989.
HU ISSN 0864-974 X

A szökött fogoly, a fogdaőr meg a zsaru

Folytatás az első oldalról

– *De külföldön is körözték volna.*

– Rövid ideig lettem volna Németországban, és onnan akartam távozni Dél-Amerikába, ahol az igazságos meg az igazságtalan embereket is befogadják.

– *Miért nem ment gyorsabban? Ha már így eltervezte a dolgot?*

– Ez volt a hiba. Hogy a társaimtól nem tudtam elszakadni. Egyedül kijutottam volna. Így utolértek.

– *Miből akart élni Dél-Amerikában? Mihez ért?*

– Erre nem válaszolok. Csak annyit: az őserdő mögötti területen akartam elrejtőzni kezdetben. Azután minden kiforrta volna magát.

– *És a családja?*

– A családomról nem mondtam volna le.

– *Most mire számít?*

– Igazságos ítéletre. Én nem követtem el bűncselekményt. A szökést és a hivatalos személy elleni erőszakot természetesen vállalnom kell. Ezért büntessenek meg. Azt mondom: ha négy évnél többet nem kapok, akkor vállalom. Ha több lesz... Annyi lehetőség van rá, hogy én ne éljek!

Ezt többször többféleképpen is elismétli. A büntetés-végrehajtási intézetben egyébként nyugodtan telnek napjai, azt mondja: összehasonlíthatatlanul emberibbek a körülmények, mint a rendőrségi fogdában. Búcsúzóul fölhívja figyelmemet sváb származására, mondván, hogy a sváb emberek határozottak, s amit mondanak, az úgy van.

Féltem!

Szép József főtörzsőrmester, az egyik fogdaőr, akit a három szökevény a zárkába tuszkolt és megkötözött, három éve szolgál a fogdánál. Ilyesmi még nem fordult elő vele.

– Egészen váratlanul ért a támadás. Gondolni sem mertem ilyenre. Elképzelni sem tudtam.

– *Félt?*

– Amikor megtámadtak, még megijedni sem volt időm. De később, amikor megkötöztek mindkettőnket, bevallom őszintén: féltem. Végül is nem bántak különösebben brutálisan velünk. Csak bezártak a cellába. Persze siettek. Azért is volt olyan a kezemen a lepedőcsík, hogy meg tudtam szabadulni tőle és viszonylag hamar riasztottam.

– *Hibázott? Hibáztak maguk?*

– Biztosan meg fognak állapítani valamilyen felelősséget. De ha nem azzal a fiatal kollégával vagyok akkor szolgálatban, akkor ez nem történik meg. Tapasztalatlan fiatalember. Vagy, ha nem ketten vagyunk, hanem legalább hárman... Azóta az éjszakai őrség létszámát fölemelték. És azóta kiadták a riasztós gumibotokat.

A negyvenhat éves főtörzsőrmester nagyokat hallgat egy-egy válasz előtt, láthatóan nyomasztja a visszaemlékezés. A véleményét nemigen mondja el, de a fejét csóválva morfondíroz a kérdésemen, hogy miért is nem kapnak ők képzést az önvédelmi sportokból, miért osztanak be egyszerre két kistermetű, vékony embert az őrségbe, miért olyan a rendszer, hogy csak két őrt kellett megfogni...

A szökést követő reggel felesége és tizennyolc éves lánya a rádióból értesült a történtekről. Ő később ért haza, de előtte odaszólt telefonon, hogy nem történt baja.

Van elég bizonyíték

Szirácki István százados a kaposvári rendőrkapitányság bűnüldözési alosztályvezetője régi, gyakorlott zsaru. Rögtön egy kérdéssel fogad:

– Ugye, Beck úr azt mondta magának, hogy ártatlan.

– *Őrdöge van, azt.*

– Én sem mondom, hogy bűnös. Mert azt csak a bíróság mondhatja. Gyanúsított. Mi úgy gondoljuk: épp elegendő bizonyíték gyűlt össze hozzá, hogy meggyanúsíthassuk. Egyébként – bármit is állít – régebbi ügyei során is végig, kitartóan tagadott. Ravasz, eszes bűnöző. Erős, nagyon vigyáz a kondíciójára, rendszeresen edzi magát.

– *Most mit követett el önök szerint?*

– Gyanúsítjuk több páncélszekrény föltörésével. A zsákmánya összesen majdnem kétszázezer forint szerintünk. Nagyon aprólékos, hosszú nyomozás után vagyunk. Egyszer majdnem elcsíptük. Az utolsó helyszínen pedig már vártuk, mert tudtuk, hogy mire készül. Az épp a taxis blokád napján volt. Pechünkre nem sikerült tetten érni, mert ketten is megzavarták őt és a társát, úgyhogy azt a tervét nem valósította meg. Pedig a nyomozók látták, ahogyan fölkészült a betörésre, ahogy fölmérte a terepet... Már október közepén tudtuk, hogy kire kell összpontosítanunk. De csak november első hete után gyűlt össze annyi bizonyíték, hogy be is hozhassuk Beck Lászlót. A Hooker vagy a Derick felügyelőnek persze könnyebb, a filmekben fél óra alatt meg is van a tettes.

– De Beck László azt mondja: ő megjavult, ez a páncélszekrény föltörés nem is az ő módszere...

– A gyanúsítottnak joga, hogy azt mondjon, amit akar. Bízzuk a döntést a bíróságra.

Szirácki százados fáradt. Asztalán irattorony. Velem is hamar végez, mert sok a dolga. Mind több a bűnügy. És mind súlyosabbak.

A fogdában is sokan vannak. De a szökés óta sem nyugtalanabb a hangulat, mit úgy általában. ■

Luthár Péter

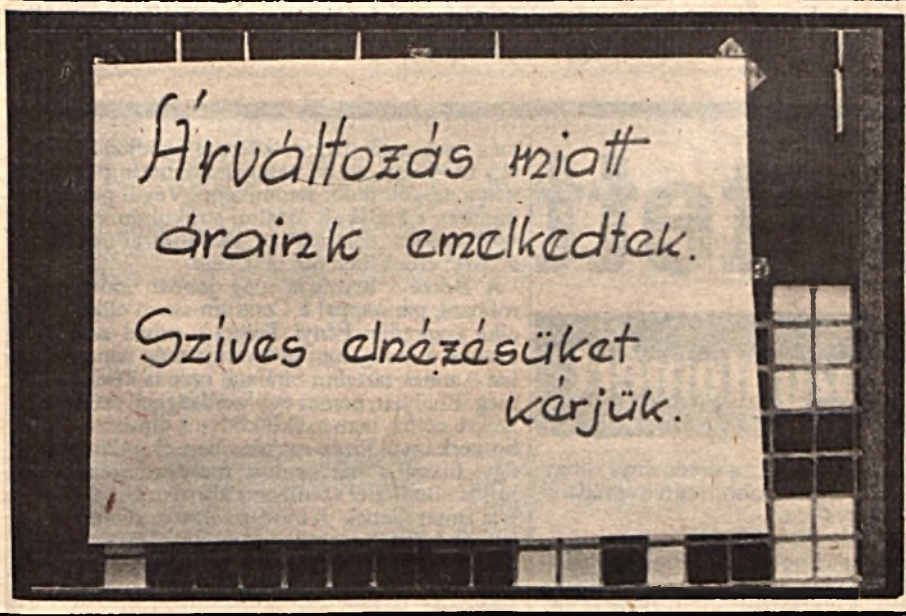

1991, 1992, 1993, ...?

Fotó: Tóth László

Végh Antal helytartója

Végh Antallal mindig történik valami. Most, napilapot szervez, s pikáns színdarabbal jelentkezik. Ez utóbbi a második világháború éveitől kezdve Kádár János életét, rajta keresztül egy korszak tündöklését és bukását mutatja be. A január 14-re kitűzött ősbemutató főrendezője Sík Ferenc, a darabban szerepet vállaló színészek nevét azonban egyelőre titokban tartják.

– Megfenyegették őket, félnek – mondja a szerző, akivel lapzártakor váltottunk néhány szót telefonon.

– *A magyar labdarúgásnak végérvényesen hátat fordított?*

– Már rég. Ami itt van, az nem labdarúgás. Elég öreg vagyok ahhoz, hogy elmondjam: én még láttam olyat.

– *Közeli barátaitól tudom, privát életében sem idegen Önről a politikai pikantéria. Hírlik, Sztálin „elvtárs" születésnapján nevezetes disznótorokat tartottak egykoron.*

– Az év legsötétebb napja – december 21. A disznótorokról egyébként manapság sem feledkezünk el.

– *A Kádár-darab mennyire dokumentum, s mennyire írói kitaláció?*

– Amit leírtam, javarészt történelmi tény. Például a Rajkból kicsalt tanúvallomás, Dubcek elárulása, s még sok egyéb. A darab befejezése, hogy a helytartót még életében bíróság elé állítják, természetesen kitalált fordulat. Ahogy az is, hogy nem hajtják végre a halálos ítéletet, mert szakítani kell végre a halálért halál gyakorlatával.

– *A színpadon megjelennek ma is élő, esetleg ma is közszereplést vállaló politikusok?*

– Meg.

– *Például...*

– Grósz, Berecz, Ribánszki, Gáspár Sándor, Marosán...

– *Mi a véleménye a mai magyarországi helyzetről?*

– Ez a világ hetedik csodája, hogy ez az ezer oldalról védett, velejéig romlott rendszer csak így, anélkül, hogy bárki megérintette volna egy varázspálcával, összedőlt.

– *Napilapot szervez, folyamatosan ír,... Erre a színdarabra mennyi ideje volt.*

– Két hét alatt írtam.

– ...?

– Amit egy este nem lehet megírni, azt nem is érdemes. Ehhez képest – azt hiszem – elég sok időt szántam rá. ■

Ferling J.

Pozsgay-hipotézis

Egy esztendővel ezelőtt, a népszavazási kampány idején Pozsgay Imre volt az újságok főszereplője: színes fotó a Reform címlapján, karján unokájával. Fotó egy hetilap címoldalán: Pozsgay üzemi konyhán ebédel és egy munkással beszélget közben. Fotó a Fehér Házból: kézfogás Bush elnökkel. Fotó a napilapok sportoldalán: Papp Lacival együtt fogyaszt és edz Pozsgay. Íme a „mi emberünk". Az elnökjelölt. A politikus, akivel szemben visszatérő vád volt 1989 második felében, hogy diktatúrára tör. Benne konkretizálódott ugyanis az „erős ember" utáni vágy, s a liberálisok félelme az „erős embertől". Pozsgay, akiben 1989-ben sokan egy leendő nagy nemzeti mozgalom vezérét láttak, ma jelentéktelen politikus.

Az MSZP történetének első igazi győzelme Pozsgay kilépése: a párt nem szakadt ketté, nem rendült meg, sőt, mintha egy kicsit megkönnyebbült volna. Az MSZP kongresszusán Vitányi Iván, aki ma a párt második emberének tekinthető, beszélt az új jelmondatról: a szocialisták a – keresztény-nemzeti és a liberális pártok utáni – harmadik erővé akarnak válni.

Úgy vélem, Magyarországnak kicsi szocialista pártja lesz, nem lehetetlen azonban, hogy jelentős tényezőként, mint az NSZK-ban volt az FDP. Erre egyrészt a Horn Gyula által képviselt pragmatista, kevéssé ideológikus irányvonal lehet a garancia: egy-két év múlva az MSZP mindenki számára jó koalíciós partner lehet, hiszen a pártnak nagy kormányzati tapasztalata van. Az ideológiától való ellépéssel nemcsak a lejáratódott szocialista tanoktól, hanem a Pozsgay-féle nemzeti vonaltól is eltávolodik az MSZP.

Másrészt van némi esélye arra, hogy sikerül valóban baloldali karaktert adni az MSZP-nek: a Bokros Lajos által kidolgozott dolgozói részvénytulajdonlási forma a magyar privatizáció egy más, baloldali útját ajánlja a társadalomnak, mint a többi pártok. Ez szinte az egyetlen pont, ahol az MSZP válasza a magyar demokrácia fő kérdéseire nem periférikus, hanem központi jelentőségű. Az MSZP hazai kiszorított helyzete valószínűleg akkor ér véget, ha a Szocialista Internacionálé felveszi tagjai sorába, és ezzel a Nyugat az európai pártstruktúra egy pártjának ismeri el őket. Feltehetőleg erre nem kell sokat várni: a Szocialista Internacionálé inkább választja majd magyar partnernek a kommunista utódpártot, mint a történelmi MSZDP-t, amely politikai hulla. Az MSZP számára a tagfelvétel hazai helyzete miatt rendkívül fontos, mégha a párt vezetői mást is állítanak.

Nagy kérdés továbbá, leszakítja-e Pozsgay az MDF baloldalát? E kérdés mögött azonban egy általánosabb másik húzódik meg: lehetséges-e sikeres baloldali nacionalizmus Magyarországon? Ismeretes az a tétel, hogy Kelet-Európa országait egy dél-keleti irányú tengely választja ketté: míg Lengyelországban, Csehszlovákiában s nálunk is a volt kommunista pártok kikerültek a hatalomból, Bulgáriában vagy Romániában egy névváltoztatással a helyükön maradtak, s ezek az utódpártok mindezt erős nacionalista színeváltozással érték el. Ha Pozsgay egy nemzeti jellegű, a szocialista elvekről sem lemondó, konszolidált, parlamenti centrumpártot akar létrehozni, számolnia kell azzal, hogy hazánk a tengelynek azon az oldalán fekszik, ahol nincs hagyománya nacionalizmus és szocializmus összeházasításának. Ha létrehozza a pártját, nehezen tud nacionalistább lenni majd az MDF-nél, és nehezen szocialistább az MSZP-nél. Ha ez a párt létrejön, nem ezek lesznek a legfőbb jellemvonásai. Pozsgay nem is pártot, hanem mozgalmat emleget, úgy vélem, nem óvatosságból. Abban az üres térben, ahová kilépett, még csak politikai közhelyek tömege kavarog: nem rendszerváltás történt itt, hanem elitcsere, a pártok csak viszálykodnak és az ország helyzete közben romlik, a pártelitek megsütik a maguk pecsenyéjét, pártérdekeiket előbbre helyezik az ország érdekeinél, a pártok hataloméhsége helyett nemzeti egységre volna szükség stb. Nem lehetetlen, hogy amint rosszabb lesz a gazdasági helyzet, nő az elbocsátások száma, nőnek az árak, ez a pártellenesség is növekedni fog. Erre a kifejlődő közhangulatra könnyen épülhet egy olyan nemzeti egységmozgalom (s nem párt), amely támadja a tehetetlen parlamentet, a szét-húzó pártokat. S ha e mozgalom továbblép a közhelyeknél, ideológiát is könnyen talál. Demokratikus lesz, hisz a tömegekre hivatkozik, a hallgató többségre, a nem szavazó milliókra, az ő helyzetüket akarja javítani, de antiliberális lesz, mert elveti vagy korlátozni szeretné a többpártrendszert. Lehet erősen modernizáció-ellenes, lehet, hogy csak korlátozni akarja azt. Újra előkerülhet a „harmadik út" gondolata, talán a jobb- és baloldal egyidejű elutasításával együtt. A mozgalom a nemzeti egységet erős államban kívánja majd kifejeztetni.

Ilyen nemzeti egységmozgalmat akart az MDF-ből teremteni a párt populista, mozgalmi szárnya. Ezért szerveztek a párt mellé gazdakört, munkástanácsot, ipartestületet. Nem pártnak, azaz résznek tartották magukat, hanem az egész, a nemzeti akarat kifejezőinek. Ennek az értelmiségi magatartásnak pedig nagy hagyományai vannak hazánkban.

Az MDF jelenlegi válságának épp az az oka, hogy az esélye a nemzeti egységmozgalommá válásra elveszett. A felszíni, Antall József által kialakított újabb, egy éves MDF-kép, a keresztény-demokrata jobbközép párt önképe alatt mindvégig ott élt, működött az eredeti, lakitelki gondolat, a nemzeti egységmozgalom. Egy párt számára nem traumatikus élmény, ha kevesebben szavaznak rá egy választáson, mint korábban, de egy mozgalom számára, amely a nemzeti egység szervének hiszi magát, megdöbbentő élmény.

Még nem lehet tudni, találkoznak-e újra a lakitelkiek és Pozsgay? Azt sem, Pozsgay alkalmas lenne-e egyáltalán egy, az üres, pártellenes közhangulatú térben föllépő új nemzeti egységmozgalom vezérének? Lehet, hogy nem. Sosem volt népvezér, mindig a közép- és alsószintű értelmiség reménysége volt, aki ha nem is mondott nagyon mást, mint a pártfőtitkár, de tagadhatatlanul másként, nem a pártzsargon szavaival, emberi nyelven mondta. A „nemzet atyja" szerepet viszont mintha nem rá szabták volna. A többpártrendszerű demokráciában pedig teljesen elbizonytalanodott. Mintha a régi világ politikusa lenne a teljesen új, az ő stílusa számára idegen viszonyok között. Mintha túlhaladt volna rajta a történelem, s ezt nem lett volna képes földolgozni.

Minden induló demokrácia előtt ott a weimari köztársaság sorsának példája. Minél nehezebb lesz a gazdasági helyzet, s nagyobb a társadalmi feszültség, annál inkább kiábrándulnak az emberek a demokráciából, s könnyen fordulnak a nemzeti egység ideológiája felé, s hiszik azt, hogy csak egy „erős ember" tudna rendet tenni az országban. Magyarországon ez a folyamat elindult. ■

Takáts József

Optimista és utópista beszélgetés

Kis hegemóniák

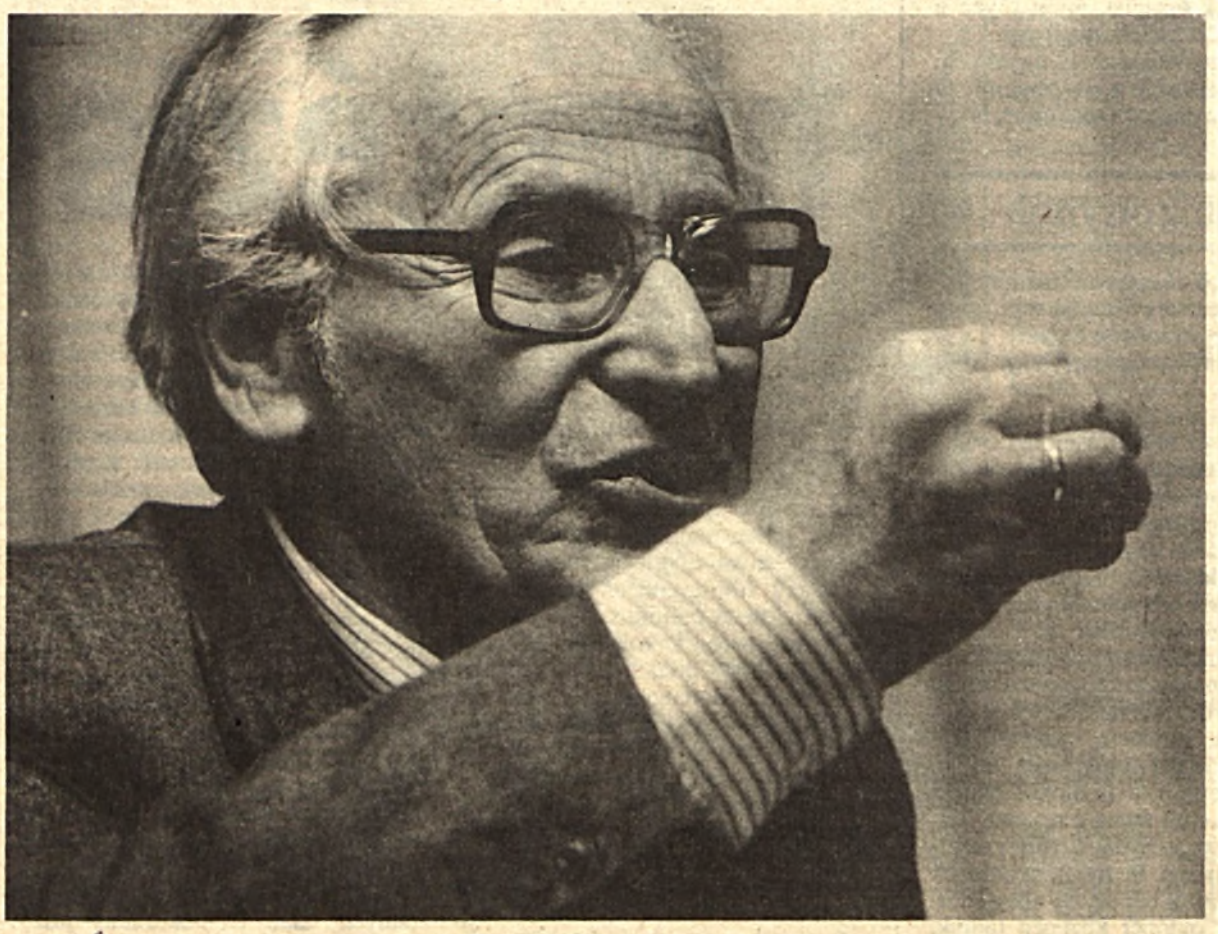

Hanák Péterrel kapcsolatban az utóbbi időben sokszor került szóba a családját ért támadássorozat. Jóllehet, a közvélemény számára sokkal fontosabb, miként vélekedik a jelenlegi társadalmi helyzetről a neves történész.

– Nem is szeretnék még egyszer erre az incidensre visszatérni, mert túl sokat foglalkozott vele a sajtó, talán egy kicsit jelentőségén túl is. Politikai kérdés lett egy emberi kérdésből. De a tapasztalatunk az incidenssel kapcsolatban optimizmussal tölt el, mert ismeretelenek, barátok, tanítványok, katolikusok, reformátusok olyan együttérzéssel nyilvánultak meg, hogy túl a személyes együttérzésen, azt éreztük, hogy a magyar társadalom nem akar úgy reagálni a kérdésre, hogy ismét belső harcot provokáljon, diszkriminációt idézzen elő.

És ebben van valami bíztató.

– A magyarság fönnmaradásának egyik tényezője, az a történelmi pluralizmus, amelyet ez a nép évszázadokon keresztül meg tudott valósítani. Mi lehet az oka, hogy ma ennek egyre kevesebb a nyoma, sőt újra félelmetes hangok erősödnek fel Magyarországon és Közép-Európában.

– Ez a régió elveszette önmagát. Szétverték, szétforgácsolták Trianonnál, Jaltában, Potsdamban, a hitleri uralom alatt, a szovjet uralom alatt. Ezek a népek a 70 év alatt csak verést kaptak. Annyit szenvedtek, hogy kivetkőztek magukból. Ez a régió jobb volt a 18-19. században, mint most. Liberálisabb. Annyi türelmetlenség van a térségben, ami valaha talán nem volt. Persze ebben a gazdasági szituáció is közrejátszik. De igaza van abban, mára Magyarországon is alaposan kiveszett a pluralizmus. Nemcsak a tisztelete, hanem hogy igényeljük, elfogadjuk, sőt elősegítsük a létét. Mert a pluralizmus több színű. Ad valamit. Minél több rétegből tevődik össze valami, annál emberibb, szebb, életképesebb. Minél homogénebb, annál szürkébb, unalmasabb. Mindazok, akik valamiféle nemzeti homogenitásra törekednek és a többit nem tűrik meg, azok Európát borzasztóan elszíntelenítik. Olyan kis hegemóniákat alakítanak ki, amelyeket nem fog eltűrni sem Európa, sem ez a régió. Hisz Európa mindig a pluralizmus kontinense volt, szemben Ázsiával, amely a nagy birodalmakra – tatár, mongol, kínai, hindu – építkezett.

Európa a Római Birodalom felbomlása óta mindig is a pluralizmus felé törekedett. Ezt talán úgy mondanám el, hogy van egy római jogunk, mely elismeri a vádlott jogait is, egy görög alapkultúránk, egyidőben pápa és császár, egy római típusú kereszténység vagy protestantizmus, amely elbírja a heterodoxiát és nem törekszik ortodoxiára – ezekből nem is következhet más. A vesztfáliai és az augsburgi béke is létrehozott valamit. Ez az Európa jobban viseli a másféle véleményt. Abban a pillanatban, ha valaki kimondja, hogy igaz hit, az már nem Európához tartozik. Ez volt a bolsevikok szörnyű nagy hibája. Ők az ortodoxiát, az igaz hitet folytatták. Persze más nyelvezetre átkódolva.

– Tehát az igaz hit kizárólagosságának megszűnésével megmagyarázható az, hogy ma ez a türelmetlenség megjelent Magyarországon? Vagyis csak azzal, hogy most végre beszélhetünk és felszabadulhatnak a lefolytott indulatok?

– Ezt egy okra nem lehet visszavezetni. Első helyen valóban az áll, hogy amit 45 éven keresztül lefojtottak – az ősserelmeket akkor nem lehetett kimondani –, azok kirobbantak. De ha csak erről lenne szó, már „lecsengett" volna. A nagyobb ok, az elkövetett hibákért való felelősség áthárítása. Hisz a magyar társadalom nagy része részt vett a szocialista rendszerben is. Sokan együttműködtünk. Én is tanítottam az egyetemen, bár 57-ben elbocsátottak, de 80-ban visszakerültem, csöndesebb lettem egy kicsit és tanítottam tovább. Olyan témákat kerestem, amelyekben nem volt közvetlen ütközési lehetőség, csak csendesen lehetett bomlasztani. Az az érzésem, hogy most sokan át akarják hárítani a felelősséget. Az első kérdés, kikre lehet áthárítani? Másodszor van egy gazdasági, szociális felelősség, amit jó lenne kanalizálni. Sajnos minél nagyobb bajba kerül a kormány, egy része annál nagyobb hangon kiált az ellenzék felé. Vissza kell hozni, meg kell tanulni a felnőtt, higgadt, okos politika-kultúrát, a politika művészetét.

– Annál is inkább, mert bizonyos rossz időszakokat leszámítva a magyarságra jellemző volt a többszínűség tűrése, elfogadása. Sőt sok esetben a fejlődés lehetőségét a másik kultúrájának megismerése, elfogadása segítette elő. Lát-e arra esélyt, hogy ez újra érdem legyen?

– A közép-európai régió 18. századi fellendülése abból is fakadt, hogy nagyon sok etnikai keveredés történt. Ennek a sokszínűségnek az elvesztése szörnyű lenne. Érdemes a körülöttünk élők kultúrájával megismerkedni. Sok tanulsággal szolgál. Nemcsak a franciák és az angolok, hanem a szomszédaink is tudnak szépet létrehozni. Nagyon fontos egymást ismernünk. E felismerések nélkül nincs megbékélés.

Most talán nem kormányszinten kell ezt elkezdeni, mert azok nehezen mennek és formálisak. És nem is mindig népi szinten, bizonyos esetekben – mint tudjuk – szintén nem járható. Most az értelmiségi középszinten kellene egy nagyobb fokú kiegyenlítést kezdeményezni.

– Lát-e reményt arra, hogy ez a közeljövőben eredményre vezessen?

– Hogy mikor, nem tudom, de reményt látok. Nem ahogyan mi, történészek hittük, hogy a fasizmus, a sztálinizmus akkora történelmi lecke volt... Hanem mert a jelenleg fennálló keleti és nyugati veszélyek összehozzák a pici népeket, amelyek úgy tudnak legjobban védekezni, ha létrejön egy unió.

– Nem optimista elképzelés ez?

– De, optimista is, utópista is. De az a kérdés, az-e a reálpolitika, amely azt nézi, hogy ma mi van. Azt gondolom, nem. Szerintem a reálpolitika tudja a reális, járható utakat, lehetőségeket a racionális kívánatos jövőképekkel összehangolni. ■

Schillinger Erzsébet
Fotó: Tóth László

Halva született

Requiem egy polgári mozgalomért

Ha a társadalomban kevesebb lenne a hallgató réteg és csoport, a kollektív igényeknek hangot adó mozgalmak akkor is szükségesek – kezdődik a rövid proklamáció. S a folytatás: – Ha a gazdasági modernizáció jóval kevesebb fájdalommal járna, akkor is hasznosak az olyan politikai fellépések, amelyek időben, folyamatosan jelzik az elviselhetőség határát... Ha felkészültebb és a társadalom által jobban becsült kormányzás lenne, a polgári mozgalmak kontrollja és együttműködési szándéka akkor sem fölösleges... Ha az eltérő politikai erők nem enynyire kizárólagosan és agresszívan képviselnék eszméiket, akkor is szükség lenne olyan fórumokra, ahol a különböző nézetek, hitek egymást erősíthetik.

A Polgári Mozgalom a Köztársaságért – a Magyar Centrum Szövetség kezdeményezése – már csírájában, nagyobb sajtóvisszhang nélkül elvetélt. Ez ma már ismert, végérvényes tény. Nyilvánvalóan éretlen volt, életképtelen. Halála nem esemény. Csak tünet.

●

Pozsgay Imrének az MSZP-ből történt kilépésével egyidőben itt-ott felreppent a hír: a politikus egy a jelenlegi pártstruktúrán kívüli, új, független alakulat indítását tervezi. Elsőszámú szövetségese, sejthetően, a népi-nemzeti-baloldalnak az a része, mely a mai pártstruktúrában – többek között a jobbra tolódott MDF-ben – nem leli helyét. Elégedetlen az elitcserére korlátozott „rendszerváltással" csakúgy, mint a piacgazdaság építésnek azon modelljével, mely az ország modernizálását a felszín modernizálásával, a társadalom, a nemzet polgárosodását egy szűk, korlátozott felső rétegével helyettesíti. Nemzeti, polgári és baloldali elkötelezettsége révén nyitott mind a szociálliberális, mind a keresztény-humanista értékek felé – viszont sem a jobboldali populizmussal, sem a keresztény-nemzeti kurzust restauráló törekvésekkel hangsúlyozottan nem közösködik.

A szerveződés, szándékoltan nem egy új párt szerepére aspirált. Egyrészt, mert a mai pártrendszer törésvonalai épp úgy nem a társadalom tényleges érdekszerkezetét fedik, mint egykor az 1945-48 közti többpártrendszeré (ezért is bizonyult törékenynek, a diktatúrával szemben ellenállásképtelennek az akkori demokrácia) – ezen a szervi hibán mit sem javít egy, a torz struktúrába beépülő új párt fellépése sem. Másrészt, mert a politikától elfordult, annak pártformák közt zajló részében – nem ok nélkül – mindinkább csak az elit belharcát látó társadalom ma saját hangját – ha valahol egyáltalán – a pártok bűvkörein kívül keresi. A mozgalom a hatalmi elit eszközévé válni nem vágyó társadalom fórumának szerepével kísérletezett.

Csakhogy egy ilyen szentségtörő szervezkedés nálunk – a demokrácia nagyobb dicsőségére – már csírájában halálraítélt. Kormánypárt és ellenzék ha másban soha, sehol és semmi áron nem fúj egy követ: egy új, a kialakult színképet netán módosító, a társadalmi kontroll igényét kifejező mozgalommal szemben annál inkább egyetért.

●

A Pozsgay végleges, teljes politikai kivégzését célzó írások sorravétele az utókorra vár. Hogy kellemes, optimizmust sugalló olvasmány nem lesz, annyi bizonyos. A reformszocialisták félreállítása, a pártállam fellazításának, az ország demokratizálásának feladatából oroszlánrészt vállalt Pozsgay nimbuszának folyamatos és eszközökben nem válogatós kikezdése a különböző politikai erők spontán, de példás összjátéka révén: olyan folyamat, melyben történelmünk – lévén az ember feledékeny állat – kínosan ismétli magát.

Pedig már volt korszak félmúltunkban, mikor a radikális bizalmatlanság „a múltat végképp eltörölni" vágyván, semmiben úgy nem jeleskedett, mint hogy az előző éra ellenzéki, demokrata személyiségeit és csoportjait a közéletből kiirtsa (drasztikusabban, mint a ténylegesen demkráciaellenes reakciót), elvágva a történelmi folytonosság gyökérszálait. Köszönet ebben ugyan nem volt – mégsem okulunk. Pedig bár az értékeket, a minőséget könnyű elpusztítani, maga a múlt azonban – legfeljebb rejtve és deformáltan – él tovább. A radikális irtóhadjárat egyetlen biztos eredménye, hogy sikerül a múlt legrosszabb, legretrográdabb vonásait konzerválnia.

Amerre nézünk, azt is látjuk, hogy a valódi, a civilizált, az építő polgár nem szakít nyakra-főre a múlt értékeivel. Az igazi polgár ugyanis mindenben – gazdaságban, politikában, építőművészetben stb. – takarékos, lévén a folyamatos, ökonomikus építés az életeleme. Minduntalan tabula rasat teremteni, újabb és újabb „eszméktől" megigézve nemzedékenként mindent tövig rombolni, hasznos anyagokat, értékes emberi energiákat beépítés, értelmes hasznosítás helyett elpusztítani, mindig nulláról indulni (és ezért sosem jutni sehová): egy tipikusan félművelt, magában bizonytalan, terméketlenségre ítélt - azaz jellegzetesen nem polgári - mentalitás tünete. Melynek vezércsillaga a hatalmi harc, és nem az országépítés.

●

Így aztán a Pozsgay körül szerveződő mozgalomra is – mielőtt egyáltalán elindult – többirányú támadás zúdult.

A kormánypártok averzióit legnívósabban Csengey Népszabadság-cikke szólaltatta meg (nov.19. sz.). Igaz, napokkal a sikertelen Centrum-akció után íródott, tartalma, hangneme azonban már korábban kiforrt. Lényege a következő. Először is: baráti hangvételbe burkolt erkölcsi kioktatás, a címzett utólagos megfosztása egykori – többek közt lakitelki – érdemeitől. Igaz, gyakorló pártember részéről ez az erkölcsbírói póz nem túl bölcs dolog. Reálpolitikustól olyan „eszményi" magatartást számonkérni, mely a számára adott játéktéren belül illuzórikus: ezzel a lövedékkel lényegében minden reálpolitika kivégezhető. („Más szemében a szálkát...") Másodszor leszögezi, hogy Lakitelek „törvényes örökösei" számára egy hajótörött, politikailag elszigetelt Pozsgay még csak-csak, nagylelkűen elfogadható, de egy hatékony, aktív, mozgalmat, netán pártot maga mögött tudó: semmiképp. Végül pedig: minden, a kialakult hatalmi struktúrán kívüli szerveződés „destruál" és „destabilizál", ezért a közjó érdekében pokolba vele.

A Beszélő bombája még jobban időzítve robbant, pár nappal a Centrum-akció előtt. A cikk (szerzője: Fényi Tibor) – mivel születésekor a mozgalom programja még ismeretlen – annak tartalmi bírálatát nem is kísérelte meg. Ehelyett, nemes egyszerűséggel, személyekre céloz, nem szűkölködve a címkézés, a boszorkányüldözés eszközeiben. Felvillantva egy „liberális" harci stílust, mely számára politikai ellenféllel szemben a korrektség szabályai ismeretlenek. A módszer egyszerű: mindkét fél durva kompromittálása úgy, hogy azok együtt is, külön-külön is minden netán közeledőt (optimális esetben még egymást is) elriasszanak.

●

A Villányi úti zászlóbontástól végül is távol maradt Pozsgay - ugyanakkor azok is, akiket épp az ő személye taszított. Jellemző a kereszténydemokrata Ugrin Emese távolléte, aki szerdán még nyíltan kiállt a mozgalom mellett, hogy aztán vasárnap a televízióban mint a kizárólag pártkeretekhez kötött politizálás híve nyilatkozzon meg. Noha a mozgalom hangsúlyozottan nem kívánta résztvevőitől, hogy pártjukkal szakítsanak, csupán a különböző nézetek, eszmék kölcsönhatását szorgalmazta: a pártok ettől is szemlátomást óva intették a báránykáikat. Megjelent viszont kíséretével a Végzet Asszonya, hogy az első sorban élénk feltűnést keltve letelepedjék, s ezzel a szervezkedés sorsa nagyjából megpecsételtetett. A megzavarodott szónokok ritkuló széksoroknak próbálták programjukat kifejteni, egyre kevésbé tudva úrrá lenni csüggedtségükön.

A mozgalommal azonban végső soron nem a pártok, a hivatalos politika ármánya végzett. Ne áltassuk magunkat. Elsősorban, alapvetően saját gyengesége, lehetséges bázisának, a középrétegnek, a nemzeti polgárosodás erőinek labilitása, széttagoltsága, minden politikai szerveződésre és akaratnyilvánításra való tragikus alkati, szervi képtelensége. Egy ilyen polgári mozgalom csupán inkubátorban, gondos ápolás mellett válhatna életképessé. Inkubátorok pedig nálunk ilyen célra nincsenek.

Csalog Judit

A FIDESZ csak kacérkodik?

Kormányzási válság!

Pető Iván a kormányról, az SZDSZ-ről és a FIDESZ-ről

– Ön szerint van-e kormányválság?

– Nincs kormányválság. Legalábbis a kormány nem tud róla. Kormányzási válság, az van. A kormány, mai ismereteim szerint, nem tud kezelni sok olyan problémát, amit kezelnie kellene.

– Mi a véleménye arról a vádról, hogy az SZDSZ bírálja a kormányt, de semmiképpen sem akar a kormányba kerülni, kivár a következő választásig, biztos befutóként akar akkor indulni.

– Ez valóban vád. A mindenkori ellenzékről ez mindig is elmondható, hiszen korlátozott annak a lehetősége, hogyan lehet az egyik kormányt fölváltani egy másikkal. De arra mi soha nem tettünk ígéretet, és nem is várható el, hogy egyáltalán ne bírálju k a kormányt, mivel közjogi okokból nehéz megbuktatni. Ebből a két tényből következik, hogy azt vagyunk kénytelenek úton-útfélen bizonyítani, hogy ez a kormány nem azt csinálja, amire ígéretet tett, ami elvárható lenne. Olyan követelményeket kell egy ellenzéki pártnak megfogalmazni, aminek legalább akkor eleget tud tenni, mikor ő kerül hatalomra, amennyiben hatalomra kerül valamikor.

– Ha az SZDSZ lenne most hatalmon, mit tenne másként, mint a mostani kormány?

– Az SZDSZ csak olyan kormányt tudna elképzelni, ahol nemcsak írásban létezik program, hanem az a program valóban egy egységes álláspontot jelentene. Azt mindenképpen máshogy csinálná, amit kormányprogram megvalósításnak lehetne nevezni. Feltehetően hamarabb nyúlt volna azokhoz a kérdésekhez, melyeknek kezelését a kormány most kezdi tanulni. Nem ment volna bele olyan kompromisszumba, mint például a földkérdés, a reprivatizáció, amely annyira megköti a kormánytöbbség kezét, mint ahogy a Kisgazdapárt megköti. Az SZDSZ struktúrája miatt nem került volna olyan helyzetbe, mint a mostani kormány, amelynél még mindig nem lehet egységes kormányzati politikáról beszélni. Ezek olyan kedvezőbb kiinduló helyzetet teremtettek volna, aminek nyomán sokkal dinamikusabban kezdett volna a kormányzati tevékenységhez és talán következetesebben és egyértelműbben haladt volna abba az irányba, amit programként a maga számára kitűzött.

– Az SZDSZ és a FIDESZ viszonyában az utóbbi időben feszültség tapasztalható.

– Az SZDSZ nem kíván ezzel a kérdéssel foglalkozni, hiszen egy másik párt belső ügyeiről van szó. Mi nagyon sajnálnánk, ha a liberális tömbön belül nagy politikai indítékú megosztottság következne be. Hiszen a lakosság egyre jelentősebb része valami alternatívát szeretne a mostani kormányzattal szemben. És ennek csak a liberális pártok lehetnek a megfogalmazói, illetve ők alkothatják annak az erőnek a gerincét, amely az alternatívát jelentik. Ha a liberális pártok szembefordulnak egymással, vagy legalábbis az önmegvalósítás olyan erős náluk, hogy az a közös, egyirányba való politizálás rovására megy, akkor az nemcsak a két párt vagy az egyik párt belső ügye, hanem az az ország számára is problémát jelenthet.

– Egyre többet hallani olyan fontolgatást, hogy a FIDESZ és a Kisgazdapárt esetleg helyet cserélne. Hogy érintené ez az ellenzéket?

– Ez egy fikció. A FIDESZ egyelőre nem akar bekerülni a kormányba, ez csak egyfajta kacérkodás, és a kormány bármennyire is rájátszik erre a kacérkodásra, ez nem komoly dolog.

– Lát-e lehetőséget egy pártoktól független, pártokon felül álló kormány létrehozására?

– Nem, nem látok.

– A lehetőségét, vagy az értelmét nem látja?

– Sem, sem. Nem lehet egy többpártrendszer alapozásánál rögtön a többpártrendszert fölrúgni. Úgy gondolom, ez most nem időszerű. ■

Schillinger Erzsébet

Fotó: Tóth László

„Közjogi okokból nehéz megbuktatni..."

Csápszilánkok

Mi lesz a dolga a kormány vidékre küldött emberének? Jogállamot akarunk építeni?

A központi hatalom (bár a „központi" jelző lehet, fölösleges, hiszen az, hogy lesz-e a társadalom által elismert és támogatott „helyi hatalom" még a jövő zenéje) kinyújtott csápjairól szól eme kis jegyzet. Ha valakinek mégis eszébe jut a teenagerek néhány évvel ezelőtti hóbortos csápolási-őrülete, gyorsan feledje el, itt és most a köztársasági megbízottról olvashat az, aki továbbolvas.

Városszerte beszélnek, röppennek a hírek, egyesek sejtelmes mosolyokkal, netán messzenéző tekintettel, vagy éppen hunyorítva bal (pardon jobb) szemükkel közlik a biztos tippet: Ő lesz a köztársasági megbízott. Akit nevezzünk egyszerűen Kmb-nek. Tudom, ezt a rövidítést korábban már lefoglalták a kmb-seknek, de mást nehéz kitalálni, esetleg szóba jöhet a KB, az meg egy manapság nem éppen jócsengésű párt testülete volt, nem is akármilyen hatalommal fölruházva... Szóval a mendemondákon túl érdemes lenne megnézni, hogy a népszavazások, a szabad választások örömmámorában úszó polgárok közül ki tudja, hogy mit is csinál majd, mi lesz a dolga a kormány vidékre (nem napidíjjal) küldött emberének.

Sajnos egészen pontosan én sem. Ugyanis kezembe került egy törvénytervezet, amelyik – már címében is – ígéri, hogy szabályozza köztársasági megbízott jogállását, hivatalát és egyes feladatait. (A 2-es feladatokról majd valószínű később születik törvény, a hármasok pedig megmaradnak csupán kívánságnak...) A sokszor homályos, bizonytalan, nehezen meghatározható fogalmakkal operáló javaslatra jellemző, hogy rögzíti azt, hogy ki nem, de külön törvény hatáskörébe utalja azt, hogy ki lehet kmb. (A törvény törvénye.)

Ez azonban a kisebb gond (bár?). Nagyobb figyelmet érdemel a fölállítandó hivatalrendszer. Tervezik ugyanis, hogy területi (megyei) hivatalokat hoznak létre. Arról nem rendelkeznek, hogy a kmb saját hivatala csúcsszerv lesz-e, hogy lesz-e a székhely városában is, s arról sem, hogy milyen feladatköröket adhat át a hivatalvezetőnek a régióra kiterjedő hatáskörrel bíró címzetes államtitkár. Rosszabb esetben ez a következő piramis létrejöttét jelenti: köztársasági megbízoti hivatal – területi (megyei) hivatal – megyei önkormányzati hivatal – városrészi kerületi hivatal (?). S ehhez jönnek még a dekoncentrált vagy (decentralizált) szervek hivatalai, meg a hivatalok hivatalosságát hivatalból (életre)hívó hivatalok. (Ez utóbbiak rövidítése: Hi, vagy: hi-hi...)

Az önkormányzati törvény, melynek „jóvoltából" most úttalan utakon, alagútból alagútba botladozva keresik helyüket, kezdik munkájukat a képviselőtestületek, a köztársasági megbízottakra – egyebek mellett – a települési önkormányzatok törvényességi ellenőrzését bízta, és nem többet. A mostani javaslat meglehetősen tágan értelmezi ezt a bizonyos ellenőrzést, hatáskört. Kiterjed ugyanis a ki tudja, ki által alkotott és milyen belső szabályzatokkal való összevetésre, mindenféle jogszabályoknak való megfeleltetésre, köztük a megyei rendeletekre is(?), s ami a legjobban vitatható, általában az önkormányzatok működésére. Nem tudom, van-e olyan kérdés, amely főként ebbe az utóbbiba, azaz a „működésbe" ne férne bele.

A beleszólási lehetőség tág világát gazdagítja, hogy a kmb közreműködik a belügyminiszternek az önkormányzatokkal kapcsolatos feladatai ellátásában, a közigazgatás korszerűsítésében, a közigazgatási személyzetpolitikával kapcsolatos feladatok végrehajtásában (hej, régi szép emlékű személyzeti politikát megvalósító volt elvtárs/nők...).

Az önkormányzati törvény a központi és a helyi szervek között a normatív kapcsolatokra helyezte a hangsúlyt. Fakad ez az önkormányzatiság eszméjéből, s abból, hogy jogállamot akarunk építeni. Félő, ez a tervezet nem ezt erősíti. Talán még nem késő, jó lenne most szólni a képviselőknek, gondolják meg jól, mit is akarnak, a az sem lenne rossz, ha megkérdeznék az önkormányzatokat, azok szövetségeit, nekik mi a véleményük, mi lenne nekik, s végső soron nekünk polgároknak a jó? Nem feledve, hogy a helyi önkormányzatok önálló szabad döntési joga (melyet bíróság is csak és kizárólagosan jogszabálysértés esetén bírálhat felül) végső soron bennünket a választópolgárok közösségét illeti meg. ■

Csefkó Ferenc

ANYAGMOZGATÁS?

minden feladatra

tartós igénybevételre

bármely munkaterületre

környezet kímélő

hosszú élettartamú

egyszerűen kezelhető

LINDE–TARGONCÁK!

ÖSWAG – HUNGAROLIFT
1300 BUDAPEST III.,
HAJÓGYÁRI-SZIGET
TEL:1887-330
TLX:22-4665, FAX:168-7057

ÖSWAG

Linde

Műszaki tanácsadás
SZERVIZ
Hívjon!
Házhoz megyünk!

Lengyelország:

Sokk-kal jobban megy?

Az utóbbi időszak forrongásai egyértelműen rávilágítottak a magyar gazdaság sebezhető pontjaira. A súlyos csődhelyzetet – a politikai retorika fennen hangoztatott szavaival – az ország első, szabadon megválasztott parlamentje és annak kormánya már az uralomra kerülés időszakában felismerte, viszont azt a közvéleménnyel nemigen óhajtotta közölni. Meghirdetett gazdasági programja azt sugallta: lassú átalakítással, sokkhatás nélkül, a kialakuló társadalmi konfliktusokat kézben tartva, Magyarországot át lehet vezetni a krízishelyzeteken. Tévedtek. Mert a lassú átmenet meghirdetett programjához nem tudták magukat tartani, a gazdasági gyakorlat napi gondjaival szemben értetlenül álltak.

Hiába hozták rendre nyilvánosságra a független gazdaságkutató intézetek, ellenzéki pártok lesújtó ítéletüket, a kormány a győzelem mámorában szédelgett, a parlamenti kényelmes többségre támaszkodva szándékában sem állt radikális intézkedésekkel elkezdeni a gazdasági rendcsinálást. Az önkormányzati választások megrendítő pofonja sem azt tudatosította bennük, hogy itt valamit alapvetően elrontottak. Az ellenzék cselszövésére gyanakodtak, s az elmaradhatatlan bűnbakot, a sajtót tették felelőssé, a kialakult helyzetért. Pedig talán jobb lett volna már a kezdet kezdetén a radikális megoldásokat választani.

Nyugati sajtóorgánumok mostanában egyre inkább példaként állítják a válságot halmozó volt „szocialista" országok elé a lengyel példát, mint a megoldási lehetőségek egyikét. Ok ugyanis az egyszeri, kemény, sok konfliktust okozó, ám a kibontakozás reményét is felcsillantó intézkedéssorozat azonnali bevezetése mellett döntöttek, s ennek – egyelőre – pozitív eredményei vannak. A The Wall Street Journal európai kiadása egyenesen a kelet-európai reformmozgalom élenjáróinak aposztrofálja a lengyeleket, a kormány július 13-i, az állami vállalatok privatizációjáról hozott történelmi jelentőségű törvénytervezetének elfogadása kapcsán. A kialakított privatizációs program szerint 7600 állami vállalatot alakítanának át korlátolt felelősségű társasággá, amelyek részvényeit két éven belül kiárusítanák a lakosságnak. A kormány úgy tervezi, hogy minden lengyel felnőttet „szabad privatizációs" kötvénnyel ajándékoznak meg, a vállalati összértékpapír 20 százalékának erejéig. Nem zárják ki a külföldi érdeklődőket sem, de a kiárusítás vádját elkerülendő, más országok tőketulajdonosainak a vállalati részvények csupán 10 százalékának megvásárlását engedélyezik. A lengyel változásoknak jó visszhangja volt a kelet európai gazdasági gyötrődést figyelő sajtóban, bár azt sem hagyták figyelmen kívül, hogy bizonyára gondot fog okozni a későbbiekben a piaci viszonyok fejletlensége, vagy például a részvények árának a megállapítása. A legtöbben viszont azt állapítják meg, hogy más választásuk nemigen volt, az ország az összeomlás határára került, a katasztrófa elkerülésére azonnali és kíméletlen intézkedésekre volt szükség.

Az elképzelés megvalósításához már a nyár végén bevezették a zloty belső konvertibilizását, ami azt jelenti, hogy a kereskedemi tranzakciók során a zloty szabadon átváltható, a tőkeátutalásoknál azonban nem. Nagyrészt lebontották a kereskedelmi korlátozásokat, csökkentették, illetve megszüntették az importkvótákat és a vámokat. Megkezdték a kisebb állami vállalatok tőkéje egy részének kiárusítását, hogy ezzel is segítsék a vállalkozókat, eltörölték az árellenőrzést és a szubvenciókat.

Az eredményről mindenki meggyőződhet, aki ma Lengyelországban jár. Az üzletek dugig vannak áruval, élelmiszerből sincs hiány, jócskán mérséklődött az infláció. Mindez persze vajmi keveset jelent az üdvösségre áhítozó lengyel honpolgárnak, hiszen így most fényes kirakatok előtt merenghet azon, mire telik a reálértékét vesztett jövedelméből.

A radikális átalakítás eredményes megvalósításának példája tehát itt van előttünk. Nem szabad viszont kritika nélkül átvennünk egy modellt, hiszen alapvetően más körülményekkel kell szembenézniük a magyar gazdaságpolitikusoknak. Éberen kell viszont figyelni a lengyel lépéseket, mert az infláció kezelése, a privatizáció már így is a körmünkre égett.

BYG

Sztrájkolgatás, csencslés

Az alagút végét még nem látni, a külföldi vállalkozók nem sietik el a döntésüket magyarországi befektetésükről. S a politikai stabilitás látványának hiánya csak egy ok a sok közül. Vannak itt más problémák is...

Ugyanezekkel a más problémákkal küzd csaknem valamennyi volt szocialista ország, ezek közül is leginkább Lengyelország. Még az oroszok is ismerik a „lengyel gazdálkodás" minőségéről szóló mondást, s ezt nyilván nem egy generáció „munkájának" köszönhetik egykori szocialista testvéreink. Csak a javíthatatlan optimisták mertek bízni abban, hogy a kommunista uralom megszűnésével a gazdaság is talpra tud állni.

Vajon miért nincs kedvük befektetni a nyugati, például az osztrák vállalkozóknak Lengyelországban? S miért nincs kedvük ehhez a lengyel származású osztrákoknak? A válasz egyszerű: sajnos túl jól ismerik az ottani emberek mentalitását. Volt ugyan példa közös vállalkozásokra, de ezek szinte egytől egyig csődbe jutottak.

A „Szolidaritás" kormányzása sem hozott javulást, sőt – ha lehet – még tovább romlottak az esélyek. Komoly gazdasági kapcsolatfelvétel a hivatali bürokrácia hozzánemértése, tehetetlenkedése miatt szinte teljesen elképzelhetelen, a hivatalnokok gyakran még arrogánsan is viselkednek a külföldiekkel szemben, a határon – kenőpénzre várva – hosszú várakozásra kényszerítik őket. Még a lengyelországi „Külföldi Befektetési Ügynökség" sem tűnik érdekeltnek közös vállalkozások alapításában, hiszen – egy osztrák vállalkozói hetilap szerint – sokszor válaszra sem méltatják a külföldi cégek leveleit, vagy ha mégis, hát több hónapos késéssel.

De még ha a jóakarat megvolna, akkor sem lehetne pontos, szakszerű terveket készíteni, mert az ország politikai stabilitása hagy egypár kívánnivalót maga után. Ugyan mi ösztönözné a külföldi befektetőket egy olyan országban vegyes vállalatok alapítására, ahol az emberek jobban szeretik a sztrájkolgatást, külföldi csencselést, mint a becsületes munkát.

Lech Walesa a közelmúltban ismét felhívást intézett a nyugat címére, segítséget kérve, különben „katasztrófa történik". De nemzeti büszkesége ekkor sem hagyott alább, s kijelentette: ha például a németek a hiteleket olyan feltételekhez kötnék, amelyek sértik a lengyel nemzet érdekeit, akkor „Lengyelországnak megvannak a technikai eszközei, hogy Németországot leradírozza a térképekről". ■

L. Kónczöl Imre

Gazdasági tallózó

Miközben a kelet-európai országok gazdaságaik megreformálásán fáradoznak, az öböl-válság az idén együttesen mintegy 7 milliárd dollárnyi veszteséget okoz nekik – olvasható az Európai Közösségek Bizottságának legújabb jelentésében. A kelet-európai országok saját becsléseire alapozott jelentés szerint az olaj és az olajszármazékok importja még az idén akár 3,5 milliárd dolláros többletköltséget róhat a térségre. A válság okozta többi veszteség hasonló nagyságú – így a jelentés. A magasabb energiaárakon túl a kelet-európai országokat a szovjet olajszállítások csökkenése és az iraki olaj importtilalma is sújtja. Mindez rákényszeríti őket, hogy a világpiacon keményvalutáért szerezzék be a hiányzó olajmennyiséget. Ezen országoknak jelentős exportpiacok elvesztésével is szembe kell nézniük az Irakkal és Kuvaittal szebeni nemzetközi gazdasági embargó következtében; sújtja őket a közel-keleti megrendelések lemondása, akárcsak egyes közel-keleti országok adóságtörlesztéseinek elmaradása. A bizottság szerint a kelet-európai országok idei veszteségei összesen 6,8 milliárd dollárt tesznek ki; ebből 3,5 milliárd dollár az olajárak növekedésének betudható többletkiadás, 732 millió dollár az exportkiesés, 730 millió dollár pedig a lemondott vállalkozói megrendelés, míg a vissza nem fizetett hitelek 1,5 milliárd dollárra rúgnak.

Magyarország olajszámlája az idén 100 millió dollárral, jövőre 900 millió dollárral növekszik. Az exportmegrendelések elmaradásával 1990-ben 55 millió dollártól, 1991-ben 110 millió dollártól esik el. Vissza nem fizetett követelései 29 millió dollárra rúgnak, más veszteségekből származó kára pedig 168 millió dollár.

●

A kelet-európai országok valutái a vasfüggöny lehullása óta szakadatlanul vesztenek az értékükből, és e folyamat alól csak a forint és a csehszlovák korona jelent némiképp kivételt – olvasható a bécsi Länderbank tájékoztatójában. A pénzromláshoz az egykori szocialista tömb országaiban egyre kedvezőtlenebbé váló gazdasági feltételek mellett a külföldi pénzpiacokon tapasztalható nagyobb bankjegykínálat is hozzájárult, amit a külföldi utazások liberalizálása váltott ki. A keleti pénzek értéke a feketepiacokon is esik. Egyedül a forint és a cseh korona feketepiaci árfolyama nem romlott számottevően (száz koronáért jelenleg 25 osztrák schillinget – 2 dollárt – adnak nemhivatalosan, miközben egy évvel ezelőtt még 27-et lehetett szerezni érte).

A többi „keleti" pénz viszont nagymérvű értékromlást kénytelen elviselni. A bolgár leva például 60 százalékot veszített árfolyamából, jórészt a török állampolgárok Bulgáriából való tömeges kiáramlása nyomán, ami jókora levafölösleget produkált a piacon. A román lej értékvesztéséhez a román gazdaság siralmas viszonyai mellett a bank szerint a turizmus csökkenése és a vérszegény külkereskedelmi kapcsolatok is hozzájárultak. Kisebb mértékben, de kitartóan esik a lengyel zloty árfolyama is, míg a szovjet rubel igencsak nagyfokú érékromlást volt kénytelen elszenvedni: jelenleg Bécsben közel 3 rubelért adnak egy schillinget, míg egy éve még egy az egyben váltották. A bank szerint a szakadatlan értékvesztés elsődleges oka a konvertibilitás hiánya. A tájékoztató úgy véli, hogy a keleti pénzek romlása az elkövetkező hónapokban is folytatódik majd. ■

Varga László

Hirdessen a HELYZET-ben! 72/27-377

Olajapály-dagály

Nemrégiben a Reuter egy jelentés szakértőre hivatkozva arról adott hírt, hogy az olajárak növekedése a közeli és távolabbi jövőben is törvényszerű, s bekövetkezett volna az Öböl-válságtól függetlenül is. Borúlátó előrejelzéseiket ugyanis arra alapozzák, hogy egyes nagytermelőknél, így a Szovjetunióban, számottevően csökkent a felszínre hozott mennyiség, kimerülőben vannak a fosszilis energiatartalékok, új telepek termelésbe állítása pedig még nincsennek olyan stádiumban, hogy a piacképes mennyiséget alapvetően befolyásolnák. A előrejelzések szerint az olajfelhasználás nem fog drasztikusan emelkedni, ám azt számításba kell venni, hogy a meg nem újítható energiaforrások készletei végesek, pótlólagos energiahordozó pedig nincs a láthatáron.

A Financial Times más szakértőkre hivatkozva arra a következtetésre jut, hogy az elkövetkező hónapokban, években az olajár csökkenni fog. Eme meglepő előrejelzést arra alapozzák, hogy a kereslet a drágulás, a takarékoskodás miatt jelentősen visszaesett, az öböl-válság hatására az OPEC-országok növelték kitermelésüket, a fejlett piacgazdasággal rendelkező országok pedig jelentős olajtartalékokat szabadítottak fel.

Szóval nem lehet eligazodni a prognózisokban. Annyi viszont bizonyos, ha Magyarországon végül is liberalizálják az üzemanyagok árait, arra semmiképpen sem lehet számítani, hogy visszatérnek a két-három évvel ezelőtti olajárak. A jelenlegi 30 dollár körüli hordónkénti bekerülési költség további csökkenése nem valószínűsíthető, s ha a kuwaiti válság háborús konfliktusokba torkoll, a felhasználók igencsak mélyen nyúlhatnak pénztárcájukba, mert teszem azt 40 dollár/hordó árszint tartós beállása nálunk úgy 60-70 forintos literenkénti benzinárat jelent majd.

By

Ezt kereste Ön!
A HELYZET Grafikai Stúdió felajánlja: tipográfiai és grafikai szolgáltatásait.
MEGTERVEZZÜK
– emblémáját, cégjelét
– névjegyét, levélpapírját, ügyviteli nyomtatványát
reklámkiadványait, katalógusát, szórólapját
VÁLLALJUK:
– könyvek, kiadványok szedését, illusztrálását
–hanglemezek, kazetták borítójának tervezését
• Rövid határidő • Kiváló minőség •
A HELYZET Grafikai Stúdió: 7621 Pécs, Sallai u. 7.
72/27-377

Tartsanak velünk!

Van egy rossz hírünk. Az elmúlt hetekben kétszer is fennakadás volt lapunk ingyenes címrejuttatásában, a dunántúli vállalkozók közül többen késve, vagy egyáltalán nem kapták meg A HELYZET-et. Hogy ezt az érintettek nyomban szóvá tették, csak számunkra lehet vigasztaló.

Elnézést ezért!

Úgy véljük, e rövid néhány hónap alatt megismerhették lapunkat, s bízunk abban, hogy munkájukhoz ha nem is nélkülözhetetlennek, de fontosnak érzik majd a jövőben is, amikor már nem ingyen kapják, hanem előfizetésük szerint. Mi kiemelten fontosnak érezzük, hogy továbbra is közvetlen kapcsolatunk legyen a vállalkozókkal, a kamarai tagvállalatokkal, az iparosokkal, a magyar gazdaság jövőjének letéteményeseivel.

Az Önök címére most, s még egyszer díjmentesen postázandó számok 13. oldalán találják meg azt a szelvényt, melyen előfizetési igényüket jelezhetik.

Reméljük, velünk tartanak!

A HELYZET

Nyűg a költségvetés nyakán

Változatok a lakáshitel -törlesztésre

Az előzetes számítások szerint a költségvetés hiánya a jövő évben eléri (egyes vélemények szerint jóval túlszárnyalja) a 100 milliárd forintot. Ennek a tetemes összegnek egy részét a lakásépítésre és vásárlásra fordított kedvezményes kölcsönök kamattámogatása teszi ki. Ez év végén az e célra fordított hitelek összege 220 milliárd forint, ami a jelenlegi piaci kamatlábakkal számolva 63 milliárd forinttal terhelné meg a jövő évi költségvetést. Honnan lesz erre pénz? Az illetékes minisztériumban már elkészítettek a kamattámogatások jelentős mérséklésére három tervvariánst, amelyben figyelembe vették a hitelt eddig igénybe vevők teherbíróképességét, hiszen közöttük nagyon sokan vannak olyanok, akiknek a jelenlegi piaci kamatozás bevezetése a teljes anyagi ellehetetlenülést jelentené. A kimutatható jövedelmek alapján az igénybevevők 80-90 százaléka, a becsület jövedelmek alapján kétharmada szorulna támogatásra.

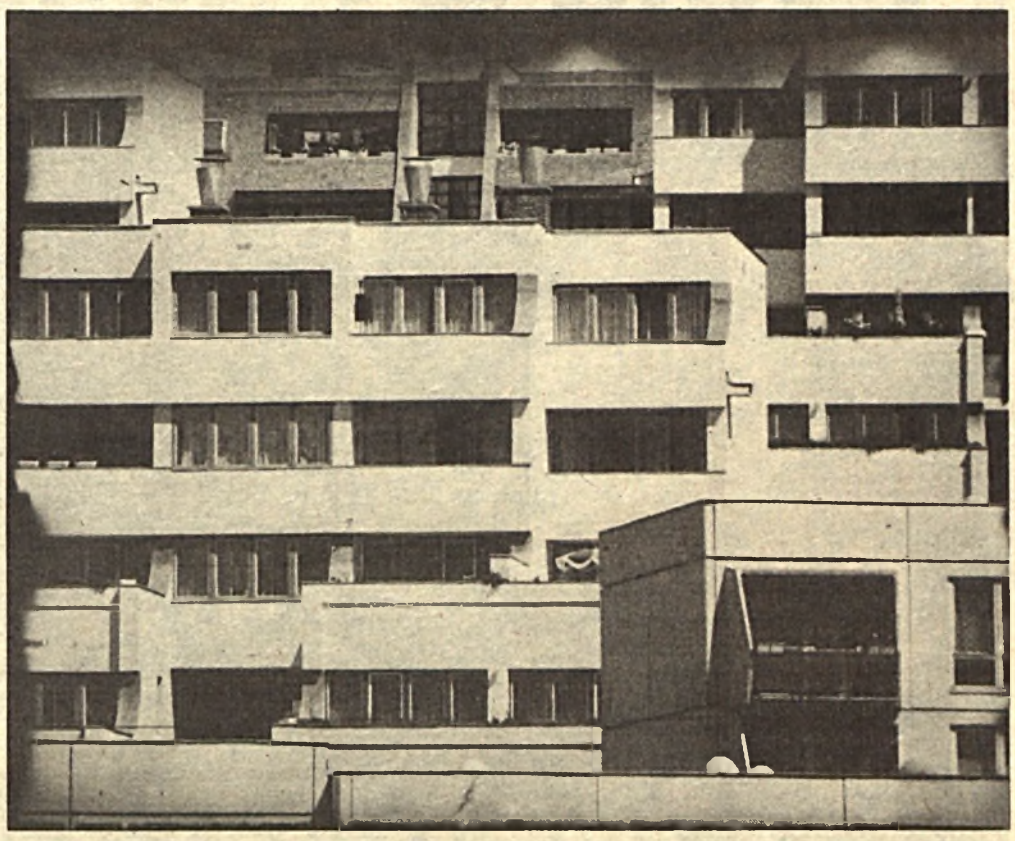

Ennek alapján a Pénzügyminisztérium első javaslata szerint az összes kamatmentes, vagy 1-3,5 százalékos kamatozású kölcsön kamatának értéke január 1-től egységesen 15 százalékra emelkedne. Hogy a törlesztőrészlet ne hozza lehetetlen helyzetbe a családokat, az első évben csak havi 1500 forinttal emelkedhetne a visszafizetés. Akinél a kamatfizetés ennél több, a költségvetés átvállalja, akinél kisebb, annak törlesztése a különbözettel gyorsul. 1992-től természetesen már a tényleges kamatot számolják fel, s ha még mindig van olyan adós, akinek ez a fizetés is gondot jelent, az önkormányzatoktól kérhet segítséget.

A második változat is piaci kamattal számol, de ehhez az állam kamattámogatást nyújt. Ennek mértéke minden évben az Országgyűlés állapítaná meg. Az első évben az adós által fizetett kamat évi 15 százalék lenne, de maximum 1500 forintos emelkedést érhetne el. A megoldás költségvetési és lakossági hatásai azonosak az előző tervezetével, ám ebben az esetben a kamatszint váratlan emelkedése esetén nem a költségvetés, hanem a lakosság terhei növekednének.

A harmadik elképzelés: az összes e körbe tartozó hitelek 1991. január 1-én fennálló kölcsöntartozás felét elengednék, a maradék tartozásra a mindenkori bankhitel kamatát fizetnék az adósok, de 1991-ben itt is csak maximum 1500 forinttal növekedhetne a havi törlesztőrészlet.

Hogy végül is melyik verzió "fut be", nemigen lehet előre látni, hiszen országos vitára bocsájtják, utána még az Országgyűlés is beleszólhat. Egy viszont bizonyos: a törlesztőrészlet növekedése mindenképpen várható. ■

– By –

A pécsi kamara ajánlatai

Dél-dunántúli Regionális Gazdasági Kamara

Jugoszláv cég sürgősen vásárolna 1000 to étkezési napraforgó olajat műanyag flakon kiszerelésben, "Franco jugoszláv határ" paritással.

– **Spliti cég** széleskörű árucseréhez magyar partnereket (elektromos szerelési anyagok, üveg, porcelán, kerámia, kéziszerszám, iskolai felszerelések, játékok, video, konyhai gépek cseréjéhez)

– **Honkongi** származású közfogyasztási cikkeket közvetítő jugoszláv cég magyarországi piaci kapcsolatokat keres.

– **Japán cég** gyártókat keres csipke, kézimunka, nyomottmintás és szövött függönyökre és lakástextil termékekre.

– **Magas minőségű** NTSC tip. VHS rendszerű videorekordereket ajánl megvételre japán cég.

– **Grazi cég** együttműködő partnert keres műanyagablakok gyártásához, amelyhez szükség lenne kb. 1400 m² gyártóterületre, amely 50-60 db ablak/nap kapacitást jelentene és ehhez előreláthatóan 10 fő foglalkoztatására nyilna lehetőség.

– **Konzervsterilizálásra** alkalmas autoklávokat, valamint mindenfajta csomagoláshoz alkalmas aluminium és vasdobozokat palackokat, félkemény csomagolóanyagokat, rugalmas és hajlékony csomagolóanyagokat széles választékban (műanyag tálcák, aluminium rekeszes tálcák) ajánl megvételre francia cég.

– **Osztrák cég** gyorsacél maró és speciális szerszámok rendkívül széles választékát kínálja. Az érdeklődők részére termékismertetőt küldenek.

– **Schäfer-shop**, amely több, mint 25 ezer ipari-kereskedelmi márkacikket mutat be, ajánlja ingyenes katalógus szolgáltatást.

– **Német cég** együttműködő partnert keres félkésztermékeik konfekcionálásához, feldolgozásához és késztermékek exportjához, elosztási szervezettel rendelkező konfekcióüzemek körében.

Energiapiac

Szabadpiaci árak a Rotterdami Árutőzsdén:

Kőolaj
32.83 - 32.88 USD/barrel
Gázolaj
309 - 310 USD/tonna
Benzin, ólommentes
344 - 350 USD/t
Fűtőolaj (3.5% kén)
138 - 140

Az EMSU hírei

Az EMSU felvette a kapcsolatot a holland kormánnyal, amely kelet-európai támogatási programot dolgozott ki. Ennek keretében Hollandiában tanulmányútra fogadnának kis-és középüzemi szakembereket Magyarországról. Csak az útl-és a személyes költség térítendő. Január vagy február hónapban gazdasági szemináriumokat rendez az EMSU Pécsett. A három szeminárium egyike pénzügyi a másik költséggazdálkodási, a harmadik árképzési, áralkotási témákkal foglalkozik. A szövetség brüsszeli és bonni irodáitól érkező előadókat a rendező szervezet fizeti, a hallgatók csak saját költségeiket térítik.

Várhatóan decemberben újabb előadássorozatot rendez a Novindel Rt a regionális gazdasági diplomáciáról. Témái a külföldiekkel való tárgyalás módjától Baranya nemzetközi gazdasági kapcsolatainak ismertetéséig terjednek.

Fertőzött gazdaság

Az elmúlt héten nemzetközi konferenciát rendeztek Pécsen. Témája az infláció és az ehhez való alkalmazkodás volt.

Aki azt gondolja, hogy az infláció belátható időn belül mérsékelhető, néhány év alatt leküzdhető – vagy mint a jelenlegi kormány állítja, hogy az inflációt még ebben az évben megállítja és 2-3 év alatt 10 % alá viszi –, az nem érti ezt a problémát. (A legfrissebb előrejelzés 91-re 36-36 %-ra prognosztizálja az inflációt.) Az inflációt hazánk nem tudja annyi idő alatt leküzdeni, mint egy fejlett ország, mert míg ott egy működő gazdaság mellett kell a pénzszabályozó eszközöket életbe léptetni, addig itt egy "szétvert" mikroorgaznizmusokkal fertőzött gazdaság mellett nem lehet ilyen eszközöket sikeresen alkalmazni. A magas színvonalú előadások közül, amelyekben egyaránt megtalálhatóak voltak az optimizmus ill. a pesszimizmus jegyei, nehéz lenne bármelyiket is kiemelni. Erdős Tibor, Szegő Szilvia, Antal László, Petschnig Mária, Nyers Rezső, Bélyácz Iván neve magában is garanciát jelent a magas szinvonalra, és a többi előadót is csak hely hiányában lehet a felsorolásból kihagyni. A konferenciában az érdeklődők többek között előadást hallgathattak meg az inflációs kihatásokról, az antiinflációs politika lehetőségéről és stabilizációs politikai inflációs következményeiről. ■

Varga László

Kúsznak a kiskereskedelmi árak

A vállalatok, szövetkezetek, jogi személyiségű gazdasági társaságok, továbbá a magánkereskedelem forgalmának árszínvonala 1990. I-III. negyedévében átlagosan közel 28 %-kal volt magasabb az egy évvel korábbinál. Az árnövekedés a bolti élelmiszerek és élvezeti cikkek körében volt a legnagyobb mértékű (33 %), ezen belül is az élelmiszerek árai megközelítően 36 %-kal, az élvezeti cikkeké 29 %-kal haladták meg a tavalyit. A vendéglátás árai összességében 29 %-kal nőttek, ezen belül a vendéglátás által forgalmazott ételek 34 %-kal, az élvezeti cikkek 26 %-ot meghaladóan drágultak. A ruházati cikkekért 22 %-kal, a vegyes iparcikkekért 25 %-kal kellett többet fizetni idén, mint az elmúlt év azonos időszakában.

A háztartások élelmiszerfogyasztásának mintegy 11 %-át az úgynevezett idényáras cikkek vásárlása teszi ki. E cikkek árai az I-III. negyedévben fokozottan, a megyében átlagosan 37 %-kal emelkedtek. Ezen belül a gyümölcsfélék 56, a burgonya 41, az élőbaromfi 40, a tojás 29, a zöldségfélék 33 %-kal kerültek többe a megye piacain és szövetkezeti boltjaiban, mint tavaly ugyanebben az időszakban. A zöldségfajták közül idén a petrezselyem, a vöröshagyma, a fejeskáposzta, a saláta, a főzőtök, a gyümölcsfélék közül pedig a cseresznye, a sárgabarack, és a szilva ára emelkedett leginkább, 60 %-ot meghaladó mértékben.

Az életvitelhez szükséges javak szélesebb körének árváltozását jelzi a fogyasztói árszínvonal változása, mely az I-III. negyedévben 27 %-ot valamelyest meghaladóan emelkedett.

Ez utóbbi a kiskereskedelmi árszínvonal változásán túl a szolgáltatások (pl. közlekedés, áruszállítás, javítási szolgáltatások, tisztíttatás, fényképészet, lakbér, stb.) árnövekedését is magában foglalja. ■

VALUTAÁRFOLYAMOK

érvényben: 1990. november 27-29.

pénznem	Vételi árfolyam 100 egys.	Eladási forintban
Angol font	11591,65	12308,65
Ausztrál dollár	4512,75	4791,89
Belga frank	191,26	203,10
Dán korona	1030,52	1094,26
Finn márka	1652,41	1754,63
Francia frank	1171,77	1244,25
Görög drachma a*	38,49	40,87
Holland forint	3502,19	3718,82
Ír font	10554,30	11207,14
Japán yen (1000)	457,91	486,23
Kanadai dollár	5077,72	5391,80
Kuvaiti dinár	árfolyamjegyzés szünetel	
Német márka	3949,71	4194,03
Norvég korona	1012,79	1075,43
Olasz líra (1000)	52,71	55,97
Osztrák schilling	561,42	596,14
Portugál escudo	45,00	47,78
Spanyol peseta	62,46	66,32
Svájci frank	4653,34	4941,18
Svéd korona	1057,04	1122,42
USA dollár	5885,08	6249,10
ECU (közös piac)	8161,25	8666,07
a* bankközi és vállalati elszámolásoknál alkalmazható árfolyam:		
Görög drachma	39,64	39,72

Az idényáras cikkek október havi piaci árai a városokban Ft/kg

cikkek	Pécs	Komló	Mohács	Szekszárd	Paks	Bonyhád	Kaposvár	Marcali	Zalaegerszeg	Nagykanizsa
Élő csirke	96,30	80,00	80,00	100,00	-	80,10	99,20	109,00	100,00	96,96
élő tyúk	98,90	66,30	92,60	90,00	98,30	96,80	91,10	103,80	80,00	96,70
Élő kacsa	107,30	-	80,00	100,00	103,50	90,00	116,40	90,00	100,00	101,40
Tejföl, liter	92,50	-	100,00	96,00	-	-	90,00	-	80,00	100,00
Tehéntúró	93,00	-	80,00	70,00	-	-	100,00	-	60,00	100,00
Tojás, db	4,70	4,30	4,10	4,30	4,00	3,90	4,20	4,50	5,00	4,20
Burgonya	17,10	17,00	19,50	16,50	14,40	16,90	14,30	15,30	14,00	11,30
Vöröshagyma	28,60	27,70	24,70	22,50	23,50	27,90	28,30	30,00	24,60	27,50
Fejeskáposzta	24,40	23,30	25,00	20,00	20,00	23,50	15,90	19,60	20,00	11,50
Zöldpaprika	58,20	36,50	41,00	45,00	50,00	43,10	46,30	51,30	43,10	43,90
Főzőtök	25,20	20,70	-	-	-	20,80	21,30	-	9,10	18,30
Uborka	57,40	46,50	41,20	40,00	-	44,10	45,60	53,00	50,30	50,30
Fokhagyma	137,10	137,50	121,40	100,00	73,10	112,20	135,10	91,40	123,10	121,70
Gomba	204,30	106,00	80,00	100,00	100,00	-	160,00	120,00	119,70	156,60
Téli alma	33,40	26,80	20,00	22,00	21,50	25,00	25,30	35,40	25,00	27,00
Dió, héjas	75,20	85,40	100,00	100,00	79,50	87,30	70,00	87,50	100,00	100,00
Szárazbab	124,30	103,30	120,00	80,00	114,80	150,70	110,30	86,00	53,70	104,80
Savanyúkáp.	57,50	41,90	40,00	40,00	36,90	40,00	26,20	-	35,60	36,40

Az állatvásárokon eladott állatok 90 október havi átlagára

	Pécs	Siklós	Mohács	Dombóvár	Bonyhád	Kaposvár	Tab	Zalaegerszeg
Malac, Ft/db	1 500	1 200	1 300	1 100	750	-	1 053	1 350
Süldő, Ft/kg	60,00	70,90	67,50	62,90	77,80	-	-	-
Anyakoca, Ft/db	-	14 750	8 533	-	-	-	-	-
Ft/kg	-	77,60	55,70	-	-	-	-	-
Borjú, Ft/db	6 916	14 250	10 808	11 809	-	7 567	12 000	-
Ft/kg	66,40	120,00	87,80	114,50	-	66,80	113,60	-
Növendék üsző Ft/db	10 908	30 000	17200	-	-	17 927	-	31 760
Ft/kg	55,00	120,00	85,00	-	-	71,30	-	120,00
Növendék bika Ft/db	12 882	-	21 800	26 750	-	20 667	-	24 765
Ft/kg	60,00	-	91,60	110,90	-	80,50	-	135,00

Vagy nagyon szeretik, vagy utálják

Fuvola & Pacsirta rádió

Szemző Tibor neve évekig a 180-as csoporttal kapcsolódott össze. Egy ideje már külön utakon járnak. Pécsett a Művészetek Házában ebben az évben másodszor volt szólóestje. A koncert után ültünk le beszélgetni.

– Miért szakítottak?

– Sokáig egyirányba mutatott az érdeklődésünk. Addig nem is volt semmi baj. Később úgy láttam, az az ügy elfáradt, frissíteni kellene: nyitott műhellyé változnunk, néhány alapemberrel, aztán új arcokkal, úgy, hogy stilárisan több dolgot tűrjünk meg, fogadjunk el. Nem lelkesedtek ezért a javaslatért. Személyes konfliktusok, súrlódások következtek, ekkor döntöttem úgy, hogy szakítok azzal a csoporttal, amelyet én alapítottam és vezettem. A zenekar harmada velem egyidőben kivált, mert ők is úgy éreztek, ahogy én. Sajnos azóta sem tudok arról, hogy a csoport működni tudna.

– Zenei megújulás, továbblépés volt a fő oka annak, hogy szakítottak. Valóban más az, amit mostanában akár lemezen, akár koncerten hallunk Öntől.

– Már a csoportban is szerettem volna, most is törekvésem egyfajta eklekticizmust megvalósítani. Minden értelemben több műfajt, több stílust egyidejűleg megszólaltatni. Számomra a zene: nehéz zene, könnyű zene, komoly zene, komolytalan zeneként létezik. Semmiképpen sem műfaji meghatározás kérdése. Nem akarom összevetni a kategóriákat, de azt gondolom Jimi Hendrix komoly zene, Sztravinszkij és Charlie Mingus szintén az. Ez egy kiinduló pont ahogy a zenéről gondolkodom, ahogy azt „használom", ehhez még fontos, hogy a performance műfajában kezdettől részt vettem. Tehát, ezek az elemek, amelyeknek szükségességét érzem, ha dolgozom. A zenedarabok amelyeket játszom, nem tudom milyen kategóriákba sorolhatók. Egyszerűen csak gyakorlom, hogy mi a véleményem és a meggyőződésem: nincsenek műfaji kategóriák. Érdekes, hogy a legkülönbözőbb helyeken is „működik" ez a zene. Vagy nagyon szeretik, vagy utálják, de reagálnak rá.

– Érdekes lenne ha bemutatná a mostani koncert „szereplőit", én csak fuvolát láttam és zenekart hallottam.

– Igen, egy fuvola és három Pacsirta rádió, egy öreg csöves magnó voltak a szereplők és bejátszottam egy kazettáról észt madárhangokat, egy dobgép hangját és egy cigányzenekart.

– Gondolom még rengeteg lehetőséget rejt ez a zene, ezt folytatja vagy másra is gondol?

– Nem, ezen már bizonyos értelemben túl vagyok. Másfelé gondolkodom, de nagyon szeretem ezeket a zenéket, és Magyarországon nem hangzottak el, nincsenek kijátszva. Ezért ha hívnak, örömmel adom elő. Továbbra is csinálom hébe-hóba a performance-t. Ami új, Haliczki Tamással, egy computer-grafikus művésszel dolgozom most együtt. Nagyon utálom a computert, nekem ez egy teljesen új dolog, évek óta kerülgettem, de kikerülhetetlen. Utálom, de izgat, amit csinálni lehet vele. A Meteo című film zenéje is részben ezzel a technikával készült. Tanulom, dolgozom vele otthon és talán eljutok oda, hogy koncerten is fogom használni, úgy, hogy ezzel kombinálva jelenik meg a zene. De semmiképpen nem akarok lemondani a Pacsirtákról és az élő rétegről.

Schillinger Erzsébet
Fotó: Tóth László

Marosán és a tarjáni sortűz

Domonkos László: A hóhér vigyorog c. kötetéről

„A tanácskozás végén megszavaztam a megszüntetésről szóló határozatot, majd rövid beszédben értékeltem a párt 75 éves történetét. Ezzel lezárult a magyar munkásmozgalom egyik fejezete – megszűnt a Szociáldemokrata Párt. Ebédelni a Parlamentbe mentünk. (...) Ebéd után Vas Zoltánnal a küldöttek élén gyalog megyünk végig a pesti utcákon a Hősök terére. Énekelünk. Az utca a régi harcok emlékét idézi... Torkomat a sírás szorítja."

(Marosán György: Az úton végig kell menni)

A letűnt Rákosi-Kádár-rendszer egykori vezető személyiségei, akik megérték a hajlott öregkort, nemigen jönnek elő a fényre, a nyilvánosság elé. Élnek tisztes kiemelt nyugdíjukból, memoárjukat írják, mívelik kertjeiket, boldog nagyapák. Kérdeztetvén a múltról, sietnek fölmenteni magukat: ők meggyőződésből cselekedtek. Vagy utasításra...

Ám van, aki önmagától. A munkáshatalom védelmében. De vajon mit érezhet az ilyen ember ma, élete alkonyán?

Domonkos László szegedi újságíró megpróbálta megtudni. Legalább egy valakitől. „A hóhér vigyorog" című dokumentum-riportkötetében Marosán Györgynek, az elmúlt 45 év talán legsajátosabb és leghírhedtebb – ma, 82 évesen is jó erőben éldegélő – politikai kalandorának kevesek előtt ismert valóságos arcélét rajzolja meg. A „rákérdezés" ugyan nem sikerült – Marosán nem hagyta szóhoz jutni –, a kötet viszont igen.

Könyvének sokféle eleme van (újsághír-kollázs, interjú, dokumentumközlés, mini esszé stb.). Követi velük az eseményeket november 4. után a december 13-i vész-„törvénykezés" rendeletéig, munkája fókuszába állítva a negyméretű tömegvérengzés, a salgótarjáni sortűz (1956. dec.8. – 131 halott, 200 sebesült) közvetlen előzményeit, s Marosán György – alias, a nép ajkán „bucigyuri" – szerepét. Fölvetve a hideg vigyorú államminiszter – aki Kádár után a második embernek számított akkor – közvetett felelősséget a népirtó sortűzekért.

A tömeggyilkosságokat a kormány és a Központi Munkástanács legutolsó tárgyalása – vagyis ezek megszakadása – előzte meg a december 8-ra virradó éjszakán. Itt, a Parlamentben hangzott el Marosán fenyegetése: „Mától kezdve nem tárgyalunk – lövetünk!..." S mint a kötet sokoldalúan megvilágítja, Marosán történelmi felelőssége elsősorban ennek a hiszteroid, vérengzésre uszító hangulatnak a fölkeltésében, állandó üvöltöző gerjesztésében kereshető. Ahogyan az egyik koronatanú megjegyezte: „nem mindig az a gyilkos, aki elsüti a fegyvert..."

A tárgyalásokra-kompromisszumokra hajló párt-és kormányvezető pedig – mialatt Marosán ordítozik a Munkástanács küldötteivel – magábaroskadtan ül... A kötet dokumentumokat, rendeleteket idéz, szem- és fültanúkat szólaltat meg. Világosan kiderül: Kádár János számára nélkülözhetetlen ezidőtájt Marosán. Amire ugyanis Kádár nem képes – bevégzi Marosán. Asztalveréssel, üvöltözéssel, a pánikszerű sortűzhangulat szuggerálásával, amely végső fokon elindította a magyar történelem példátlan méretű terrorját és megtorlássorozatát.

A dokumentumkötet külön értéke, hogy negatív „hősének" legjellemzőbb vonásait rajzolja meg. Közreadja a Marosán-szülők véleményét „nagyember"-fiukról, akinek hordószónoki beteges népszerűség-hajhászása mellett mint lénye meghatározó vonására világít rá e vigyorgó hóhérmentalitás cinikus agresszivitására is. Egy példa:

A forradalom évfordulóján műegyetemisták közé látogat Marosán – s akit kipécéz, arra rárivall: – Ki az apád!?... A válasz bármi lehet, csakis a kérdező mocskolódásával folytatódhat. Ismerős a módszer. Vorosilov „marsall" 1945-től a SZEB elnökeként Budapesten, a maga őrmesteri nívóján valamennyi fogadáson föltett két kérdést, ha magyar intellektuel került eléje: „Fronton járt?... S hány szovjet katonát ölt meg?..."

Végezetül: befejezés helyett a szerző – bravúros szerkesztői ötlettel – három pontban idézi meg a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvét: a hazaárulás, a hűtlenség és a népirtás paragrafusait... Kommentár nélkül.

Asszociálásra késztetve: vajon, Marosánhoz hasonlóan, hányan élhetnek hasonló bűnökkel ebben az országban nyugodt vagy talán nem egészen tiszta lelkiismerettel – büntetlenül?...

Wallinger Endre

Nappali Ház

Irodalmi folyóiratot megrögzött operarajongók, gondolom, akkor kerestek utoljára a könyvesboltok polcain, amikor még Csáth Géza írt a Nyugatba Pucciniről. A Nappali Ház legújabb száma az operáról szól. Éppen azokban az években, amikor a műfaj csődjét, halálát jelentik meg, használják alapanyagként korunk hírneves zeneszerzői, mint Cage Europerájában, vagy Ligeti György A Nagy Kaszásban (ez utóbbiról olvashatunk egy értekezést a folyóiratban). Ugyanakkor az operajátszás sokadvirágzásának is tanúi vagyunk: egy-két éve a londoni Covent Garden előtt az angol esőben százak – akik nem jutottak be a nézőtérre – nézték végig a benn éneklő Domingót és Tokody Ilonát a kifeszített nagy vetítővásznon, egy Verdi-opera jeleneteiben.

De miért ad ki egy irodalmi folyóirat opera-számot? Amelyben írók, mint Balassa Péter, zenekritikusok, mint Balázs István, zeneszerzők, mint Vidovszky László, énekművészek, mint Csengery Adrienn szerepelnek egymás mellett. Mert bizonyára érdekli e folyóirat szerkesztőit, hogy mi történik abban a kultúrában, amelyben élünk. Pedig az irodalmi szerkesztőket általában ez nem érdekli. A Nappali Ház azonban különleges lap. Majdnem az egyetlen magyar irodalmi folyóirat, amelyet jó kézbevenni. Mert szép. Ebben a szerkesztőségben mintha a képszerkesztő lenne a legfontosabb ember, láthatóan az a céljuk, hogy minden egyes szám önállóan megtervezett képzőművészeti alkotás is legyen. A látvány, ahogyan a folyóirat kinéz, épp oly fontos, mint a benne olvasható szövegek. A magyar irodalmi lapok között, amelyek abban az értelemben, hogy televízión, reklámon, designon, videón, clippen inneni, konvencionális öntudatuk van, valójában premodern jelenségek, nos, e lapok közt a Nappali Ház tervezett látványával, összművészeti érdeklődésével egy új folyóirattípust képvisel. (Mindezt majd megírom még pontosabban is.)

Mi mindent tudhatunk meg e számból az operáról? Például történetének kezdetét és végét. Az opera félreértésből született meg Itáliában: mert derék humanisták rosszul olvastak egy antik szöveget, s azt hitték, a görög tragédiákat annak idején énekelték. A történet vége pedig Ligeti már említett mai operája, amelyben együtt szól egy Verdi-dallam az autódudákkal és a cha-cha-chával. „Az egész zenetörténet hulladékát beledolgoztam ebbe az operába" – mondja a zeneszerző. Vajon ez e nagyszerű, sokunk által szeretett műfaj belső történetének a vége?

Takáts József

• lemez • lemez • lemez • lemez • lemez •

Csalog Gábor 1960-ban született Budapesten. Hatéves korában kezdett zongorázni, tizenegy évesen felvételt nyert a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára, a „különleges tehetségek" tagozatára. Tanárai között voltak Ránki Dezső, Kocsis Zoltán, Kurtág György, Kadosa Pál, Schiff András. Posztgraduális tanulmányokat folytatott az Egyesült Államokban Sebők Györgynél, az Indiana Universityn, két évig Sebők professzor asszistenseként is tevékenykedett. Számos nemzetközi zongoraverseny résztvevője, az 1986. évi Liszt-verseny egyik díjnyertese.

Már főiskolás kora óta rendszeresen játszik kortárs zenét: rádió- és hanglemezfelvételeken mutatta be mai magyar szerzők (Kurtág, Sáry stb.) zongoraműveit. Repertoárja magában foglalja Bachtól Kurtágig a zongorairodalom legnagyobb részét, de megkülönböztetett figyelemmel fordul Szkrjabin művei felé.

Most megjelent lemezén Schumann: Humoreszkek sorozatát és Szkrjabin műveket játszik. ■

• érdemes • érdemes • érdemes • érdemes •

Zalaegerszeg

A Dísz téren november 30-án 16 órakor Klagenfurt város alpolgármestere városának ajándékát, mindenki Karácsonyfáját adja át a zalaegerszegieknek. Az ünnepségen a klagenfurti férfikar és a Kilián György általános iskola gyermekkórusa ad műsort.

A Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben november 30-án 19 órakor a klagenfurti Annabichl Kórus és a Kilián György Gyermekkórus koncertje.

A zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházban deceber 1-4-ig Nyílt fórum. Fiatal drámaírók, színházi szakemberek találkozója. A programban a szakmai tanácsozásokon túl színházi előadásokon is részt vehetnek az érdeklődők.

Imoga – november 1-én 20.00 órakor a Debreceni Csokonay Színház vendégjátéka.

Azután megdöglünk – december 3-án 20.00 órakor az Újvidéki „H" csoport előadásában.

Adventi koncert – Hajdók Judit orgonaestje november 2-án 19 órakor.

Szekszárd.

A Művészetek Házában november 30-án este fél 8 órakor – Elekes Zsuzsa és Sebestyén János négykezes orgonakoncertje. A szekszárdi orgonán készült lemezfelvétel bemutatója. Műsor: Hesse, Samuel Wesly, Albrechtsberger, Beethoven művek.

A biblia a társművészetekben sorozatban november 5-én 18.00 órakor „A megváltás beteljesedése" Dr.Reisinger János előadásában.

Ella István (orgona), Bodonyi Katalin (ének), Tarjáni Ferenc (kürt) koncertje december 3-án este fél 8 órakor.

Komló

Hunyadi Sándor – Szakonyi Károly: A három sárkány – a Pécsi Nemzeti Színház vendégjátéka – december 4-én 19.00 órakor.

Pécs

A Művészetek Házában december 3-án 19.00 órakor Debussy est – Bánky József hangversenye.

Szabadesés – Pilinszky János versei és Simon Áron c. írása alapján összeállította és előadja Illés Györgyi, a Pécsi Nemzeti Színház művésze, december 1-én 19.00 órakor.

Filmklub (Magyar termelési filmek 1949-53) – Rendezői munkaközösség: Gyarmat a föld alatt (1951), december 5-én 19.00 órakor.

A Party Galéria és a Művészetek Háza karácsonyi képzőművészeti vására december 6-tól 31-ig. Nyitva 10.00-18.00-ig.

Az Ifjúsági Házban december 4-én 18.00 órakor Rengeteg parittya – a L'art pour l'art Társulat harmadik estje.

A Holló-együttes télapó műsora a „Világ Világossága" alapítvány szervezésében, melynek bevételét a vak és csökkentlátó gyerekek részére ajánlják fel, december 6-án 15.00 órakor.

A Liszt Teremben december 5-én este fél 8 órakor – Kreka László (kürt), Barth István (fuvola), Erdélyi Zoltán (hegedű), Janzsó Ildikó (gordonka), Arnóth Zoltán (klarinét), Végh Csaba (kürt), Eötvös József (gitár), Horváth Judit (zongora), Ludmány Emil (brácsa), Nagy Péter (nagybőgő), Zseni Nándor (fagott) koncertje. Műsor: L. F. Dauprat, Kuhlau, Beethoven művek.

Martyn Klára-díj

Martyn Ferencné szül. Weisenberg Klára, aki 1982. január 26-án hunyt el Pécsett, a művészettörténeti munka elismerésére díjat alapított, amelyet minden második évben „igényes, jó munkáért" kaphat meg az a művészettörténész, akit arra érdemesít a javaslattevő és döntést hozó szakma.

Az alapítvány kuratóriuma 1990. november 20-i döntésével az ezúttal negyedízben kiadott és 163.000 Ft-tal járó 1991. évi Martyn Klára-díjat *Kovalovszky Márta és Kovács Péter* művészettörténészeknek, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum dolgozóinak ítélte oda.

A művészettörténész-muzeológus házaspár a modern magyar képzőművészet kiváló kutatója. Tudományos munkásságukat számos mű, tanulmány igazolja. Ennek alapján a díjra külön-külön is érdemesek. Együttes díjazásukat a művészettörténeti tevékenység muzeológiai gyakorlata indokolja. E területen tevékenységük szétválaszthatatlan. Közösen alakították ki és vitték végig a székesfehérvári múzeumban azt az immár negyedszázados kiállítási programot, amely tudományos igényességével és úttörő jellegével méltan érdemelte ki a szakma figyelmét és elismerését. E következetes kiállítás-sorozat keretében bemutatták a modern magyar művészet főbb korszakait, stílusirányait és iskoláit. Tevékenységük nélkül a magyar tudomány nem alkothatott volna hiteles képet a modern magyar képzőművészet fejlődési irányairól.

A díjat Krippl Zoltán, Pécs megyei Város polgármestere adja át 1991. január 26-án, Martyn Klára halálának évfordulóján Pécsett. Az emlékérmet Martyn Ferenc rajza alapján Török János szobrászművész készítette. ■

könyv • könyv • könyv • könyv • könyv • könyv • könyv • könyv • könyv

Európa

Talán csak kevesen sajnálják azt, hogy e cím után nem Európa visszanyerésének biztos tippjéről olvashatnak, a felzárkózás nehézségeiről, avagy a „göröngyös útról". Egészen másról lesz itt szó, jelesül arról az Európáról, amely valóban a miénk, s amely eddig is sokat tett azért, hogy arról a még nagyobb betűsről megtudhassunk valamit.

Az Európa Könyvkiadó több mint 35 éves, s már évek óta a legcsekélyebb állami támogatás nélkül tartja fönn magát. E siker titka a keresztfinanszírozás, azaz a lektűr-irodalom tartja el a nem rentábilis kiadványokat. Így jelenhetett meg C.G. Jung könyve is nemrég a Tövismadarak bevételéből. (Hála népünk bölcs elnökének.) A kiadó mindenki által ismert sorozatai, a Modern Könyvtár, a Zsebkönyvtár és a Mérleg Könyvek után most új sorozatokat indít: a Bibliotheca Erotica a világirodalom nagy erotikus és pornográf műveiből ad válogatást, míg az Extra Hungariam olyan emigráns magyar közéleti személyiségek memoárjait, naplóit közli, akiknek írásai a két világháború közti, a II. világháború alatti vagy utáni időszak magyar történelmének árnyaltabb megismerését teszik lehetővé. A híresebb erotikus alkotásokat bemutató sorozat első kötetei: P.Réage: O története; M.Vargas Llosa: Szeretem a mostohámat; G.Bataille: A szem története (Madame Edwarda) A halott és T.Dzsunicsiró: A kulcs. Az Extra Hungariam-sorozatban már korábban megjelent Szász Béla-memoár után most Horthy 1952-ben befejezett emlékiratai és Nagy Ferenc Küzdelem a vasfüggöny mögött című műve jelennek meg.

A téli könyvvásárra a kiadó e két utóbbi köteten kívül kiadta M.Korda, a Korda-fivérek unokaöccsének hollywoodi sikertörténetét s egy rendkívül izgalmasnak ígérkező aforizmaválogatást E.Cioran román származású francia gondolkodótól: A bomlás kézikönyvét. A könyvvásárra készült díszes, illusztrált művek közül a kuriózumnak számító Aranyas Biblia már megjelenése előtt elfogyott. Ajándékozásra így már csak három új színes kiadvány javasolható: a Csongrád megye népművészetét bemutató album, a Lator László szerkesztésében készült Karácsonyi csillag, és Bangha Ernő: A magyar testőrség című reprezentatív munkája.

Mindezt a kiadó sajtótájékoztatóján tudtam meg, amelyet Pécsett, november 22-én tartott Barna Imre főszerkesztő. A tájékoztatás után az Európa munkatársai kérdésekre válaszoltak volna, ám a könyvkereskedelem jelenlévő képviselői panaszaikat sorolták elő. A boltokba nem érkezik elegendő könyv, lassan minden üzletet az utcai árusok bonyolítanak, tetemes haszonért. A kiadó problémája viszont az, hogy a könyvterjesztő vállalatok általában nem képesek azonnal fizetni, s ezért a sokkal gyorsabb lefutású utcai kereskedelmet kénytelen igénybe venni a könyvkiadás. A könyvesboltok vezetői továbbá arra a cseppet sem távoli veszélyre hívták fel a figyelmet, hogy a privatizációs folyamat könnyen üzleteik megszűnéséhez vezethet, hiszen a szakmabelieknek nincsen pénze, akiknek viszont van, azok nem könyvet fognak árulni.

Á.Z

• képzőművészet • képzőművészet • képzőművészet •

Jelek a folyóban

Fehér László: A szobor alatt

A Bécs és Prága után a Pécsi Galériában látható a Jelek a folyóban című kiállítás, mely négy ország fiatal képzőművészeinek a bemutatkozása. E tárlat nemzetközi együttgondolkodás, művészettörténé-nészek, művészek és műgyűjtők együttműködésének eredménye. Hiszen a kiállítás nem jött volna létre a négy ország (Ausztria, Jugoszlávia, Csehszlovákia és Magyarország) művészettörténészeinek munkája nélkül. A művészek spontán együttműködése nélkül, mivel nemcsak műveiket bocsátották rendelkezésre, hanem – a tematikus határokat átlépő koncepcióval egyetértve – gondolataikat és elmélkedéseiket is megfogalmazták a kiállítás publikációja számára. Természetesen a tulajdonosok közreműködésére is szükség volt, akik hosszabb időre megváltak féltett tulajdonuktól, kölcsönözték e bemutató számára az alkotásokat, melyeket november 30-tól láthatunk a Pécsi Kisgalériában.

Weiler-show

Weiler Péter: pécsi, 16 éves, fest, filmezik, színházat csinál. Ezen a két estén mindebből ízelítőt kapunk.

Weiler: A vantgard előadás fesztivál

– „Művészegyüttes szórakoztatja egy víztároló építőit."
– „A népkonyha körül mindig nagy volt a tömeg."
– „Kiállítások, performance, ismertetőjelek."

A pécsi Nevelési Központ Művelődési Házában
december 6-án 19.00 órakor.

Tartós meghívó egy türhetetlen előadásra:

Weiler Wonaláz „Jegyszedő, Portás Azaz Kennedy" címmel.
Pécsett, a Művészetek Házában
december 7-én 19.00 órakor.

Tájékoztatjuk Kedves Ügyfeleinket, hogy a postai hírlapárusítás feladatainak teljeskörű ellátása – a t. Kiadókkal történő szerződéskötéstől az elszámolásig – 1991-től a Hírlapkereskedelmi Igazgatóság hatáskörébe tartozik.

Megelőlegezett bizalmát remélve tisztelettel a HÍRKER.IG. nevében

Kálmán Sándor
igazgató

Kire büszke a francia polgár?

Havasi János tudósítása

Európai csúcstalálkozó ide, öbölválság oda, a francia nemzeti televízió-hálózat esti híradójában Florence Arthaud a sztár. Vele beszélget a híradó első öt percében a riporter, a hidegháborút lezáró Párizsi Egyezmény csak a második hír a TF1-en. A politikától és a politikusoktól a francia polgárnak is csömöre van.

Hogy ki az a Florence Arthaud? Kérem szépen, ezt itt és most megkérdezni több mint illetlenség. Ő a francia Gloire új csillaga, aki hatórás előnnyel nyerte meg az egykori Rum Utat bejáró vitorlásversenyt, Normandia és a Guadeolupe-szigetek között. Mint a Le Figaro egyik olvasója írja: De Gaulle halála óta nem akadt senki, aki miatt büszkének érezhettem volna magam francia állampolgárságomra.

De hát kire is lehetne büszke a derék francia? Michel Rocard miniszterelnökre, akit öt ellenzéki szavazat mentett meg november 17-én a lemondástól? Vagy Mitterand köztársasági elnökre, akinek választási kampánya körül keresgél – és valószínűleg talál is – pénzügyi szabálytalanságokat a jobboldali ellenzék? Vagy az itteni Torgyánként számon tartott Jean-Marie Le Penre, aki épp a napokban szorongatta meg barátsággal a több mint háromezer túszt fogvatartó Szaddam Husszein kezét?

Nem, a politikai csömör kézzel fogható. "A demokrácia válsága" – kérdezi címében a Centre Presse című poitiers-i lap, amely egy közvéleménykutatás eredményét ismerteti. E szerint a megkérdezett franciák 47 százaléka egyáltalán nem érdeklődik a politika iránt, 55 százaléka (31-el szemben) inkább korruptnak, mint becsületesnek tartja a francia politikusokat. Arra a kérdésre, hogy a politikusok törődnek-e az egyszerű emberek véleményével, a megkérdezettek kétharmada úgy vélte "egy kicsit, vagy egyáltalán nem". Ennél is nagyobb arányban nyilatkoztak úgy (75 százalék), hogy sem a pártok, sem a politikai vezetők, sem a szakszervezetek nem képviselik rendesen a polgárok érdekeit.

Egy kicsit otthon éreztem magam...

Botrányaink a francia sajtóban

Elképzelhető, hogy ha már a hazai ügyek közül is csak a szélsőségesek tudják felcsigázni az érdeklődést, mennyire nagy ívben... elkerüli az átlagos francia a külpolitikát. És a sajtó – első az olvasó – természetesen követi ezt a tendenciát. Az AFP kilométerszámra ontja az anyagot a vidéki szerkesztőségekbe, de hosszú időbe telt, amíg fölfedezhettem az első, Magyarországról szóló nyúlfarknyi hírt: "Ismét áldozatot követelt a sátánizmus Magyarországon". A minap örvendezve jött egy francia kolléga: „Mintha a ti miniszterelnökötöket láttam volna valakivel. Most jött egy fotó a képtávírón." Valóban. Az a valaki mellesleg Gorbacsov volt.

Ilyen körülmények között talán belátható, mennyire nagy a hazai nyilatkozók felelősége. Kezemben a L'Evenement du Jeudi című nagypéldányszámú hetilap november 21-i száma. A magazin szokás szerint terjedelmes dossziét közöl, azúttal a téma: "Az egyház nagy offenzivája Keleten".

A Magyarországról szóló riportnak már a címe is sokatmondó: „Amikor a falra festik az ördögöt".

Michel Labro jelentését olvasván, a Magyarországgal eddig szimpatizáló francia polgárnak kínos kérdése támadhat: olyan országgal rokonszenvezett, ahol reális közelségbe került a szélsőségesen liberális, antiszemita Horthy-rendszer "visszarendeződése".

Gondolható, hogy egy francia ilyet nem talál ki magától. Sajnos sejtésünk hamar beigazolódik. Az alaphangot mindjárt a hordó-ügy és a "kötelező" hitoktatás bevezetésének históriája adja meg, Tamás Gáspár Miklós tolmácsolásában. De hivatkozik a riporter Iványi Gábor metodista és Németh Géza református lelkészre is, akik szerint "A protestánsok, a zsidók, a liberálisok valamennyien félnek a katolikus egyház agresszív újraéledésétől."

Megtudhatjuk – Tamás Gáspár "erősíti meg humorosan" – hogy a "sztálinizmus még helyükön maradt utolsó haszonélvezői az érsekek, akik azzal töltötték idejüket az ál-békekonferenciákon, hogy a KGB-vel tartották a kapcsolatot." Ezek után kissé különösnek hat, hogy Michel Labro Mindszenty bíborost, "ezt a bátor főpapot" hozza fel pozitív példaként, mint aki egyedül dacolt a kommunizmussal (A kollégát nyilván elfeljetették tájékoztatni Mindszenty egyéb nézeteiről).

Természetesen nem maradhat ki a történetből a Csoóri-ügy sem, Zoltai Gusztáv, a budapesti zsinagóga konzisztóriumának elnöke így nyilatkozik: "Csoóri óriási személyiség: ismerem jól az életművét, ráadásul a felesége zsidó; lehet, hogy Csoóri megőrült?"

" Csoóri protestáns, de hordozza a katolikus és konzervatív Magyarország minden romantizmusát", – állapítja meg Földes Péter újságíró. "Nagy Imre régi harcostársa". Bihari Mihály óvatosabban fogalmaz: „Csoóri nem antiszemita. Miért fogalmaz mégis ilyen szerencsétlenül? Nem a zsidókat támadja, hanem egy életformát, egy bizonyos fajta nyugati gondolkodásmódot, amelynek kritikátlan átvétele fenyegetheti a valódi magyar értékeket."

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a riportban megszólal néhány katolikus értelmiségi is, – Kamarás István szociológus, Lukács László, az Új Ember főszerkesztője – aki megpróbálja árnyalni a meglehetősen egyoldalú képet. Nem sok sikerrel. A francia riporter végkövetkeztetése: A céljait és illúzióit vesztett magyar társadalmat a "keresztény és antiszemita Magyarország anarchikus értékrendjéhez való visszatérés szörnyen veszélyes kísérlete fenyegeti."

A hazai olvasóra bízom a diagnózis megítélését.

Néhány bűvös szám

De most már tényleg felejtsük el a politikát. Annál is inkább, mert a mai Franciaország azért bőven tartogat a magyar látogató számára meglepetést, követendő példát. Mindenek előtt az informatika cseppet sem hivalkodó, de annál markánsabb jelenlétét kell megemlíteni. Legyen az vállalati központ, benzikút, községi tanácsi hivatal, vagy a legeldugottabb tanyai háztartás. A telefon – tán mondani sem kell – teljesen általános. Hordozható, falhoz verhető, muzsikáló, amilyet csak akar a tisztelt fogyasztó. Felszerelése természetesen órákon belül. Az igazi nagy szám azonban a Minitel, ez a rondácska barna képernyő a hozzátartozó khaki színű billentyűzettel. Több mint ötmillió francia család használja. A Minitel valóban családtag, s természetesen a hivatalok nélkülözhetetlen eszköze is egyben. Szolgáltatásai szinte kimeríthetetlenek. Számos tartja a család kiadásait, üzleti ügyek rendezhetők általa kézpénzforgás nélkül, megmondja a vonat indulását, üzenetet rögzít és ad át a világ minden részén, kapcsolatot tart a call girl-hálózattal, sőt részvételt engedett a már említett Rum Út küzdelmeiben is. Néhány bűvös szám tárcsázásával és a jelszó beütésével máris megadhattuk hajónk koordinátáit, a Minitel navigációnk szerint – a valós meteorológiai adatok figyelembe vételével ugyanúgy számon tartotta "fantomhajónk" pozícióit, mint az igazi versenyzőkét.

Műholdas távoktatás

Egy másik érdekesség: a műholdas távoktatás. Éppen itteni tartózkodásom első napjaiban kezdődött meg az afrikai Benin francia nyelvű egyetemistáinak jogi oktatása – a Poitiers melletti Futuroscope-ból. A stúdióba beült a professzor, Afrikában "élőben" hallgatták. A Távoktatási Központ tervezi a hálózat kelet-európai kiterjesztését is. Így nem elképzelhetetlen, hogy például a pécsi Leőwey vagy a Mohácsi Kisfaludy Gimnázium franciaosztálya hamarosan a Futuroscope-pal értekezik.

Futuroscope...Kulturális és konferenciaközpont, látványosság és prakrikum együtt. Minden valamire való delegációt elhoznak ide Poitou-Charante tartomány vezetői, sokaknak mégsem teszik igazán, és osztozom véleményükben. Túlságosan hideg, falanszterszerű, középiskolája pedig egyszerűen egy XXI. századi börtönre emlékeztet. Mégis érdemes beszélni róla, mert itt láttam az első olyan protokolláris közgyűlést, ahol nem ölt meg az unalom. Az egész inkább egy tévé-show-hoz hasonlított: a szónok kivetítve a nagy vászonra, az előadók pergő kérdéseknek alávetve, egy "riporter" által; mindez remekül helyettesítette a hagyományos, komolykodó felolvasásokat. A franciák e vívmánya rokonszenvesebb, mint maga a neofita épület, amit azért szívesen látnék valahol Orfű vagy a pogányi reptér közelében. ■

Poitiers, 1990 november

Kadhafi: Szaddam veszíteni fog

J.F.Balvany tudósítása Tuniszból

Az USA azután szakította meg a PFSZ-szel folytatott tuniszi tárgyalásokat, miután Arafat nem volt hajlandó magát elhatárolni a május végi akció szervezőjétől, aki – mint az „Achille Lauro" luxushajó eltérítője – az Interpol körözőlistáján szerepel, s aki miután Abu Nidal és Ahmed Jebril terroristáival együtt Bagdadba költözött, iraki sugallatra irányította már a májusi partraszállási kísérletet is... És aki változatlanul tagja Arafat kormányának. Az európai-arab-palesztin rokonszenvnek nem kedvez éppen, hogy a luxushajón elkövetett gyilkosságról, terrorról és fanatizmusról most vetít filmet a televízió, Burt Lancasterrel az agyonlőtt zsidó (Leon Klinghofer) szerepében.

Két évvel ezelőtt Arafat Szaddam Husszeinnek inkább foglya, mint vendége lett az események után. 1988 április 16-án, egy izraeli kommandó Tunis-Sidi Bou Said-ban, családja szemeláttára lelőtte Abu Jihadot, a PFSZ katonai parancsnokhelyettesét. Erre a szervezet legtöbb részlege kényszerűen Bagdadba települt át és csak néhány politikai hivatal maradt a helyszínen. Nem meglepő tehát, de éppolyan végzetes is, hogy Arafat ez év augusztus elején házigazdája mellé szegődött. Erről Mubarak egyiptomi elnök cinikusan így nyilatkozott: „Nem is maradt szegénynek más választása, különben meggyilkolták volna".

Arafat válaszúton

Annak ellenére, hogy számottevő arab tömegek a liga 21 tagállamában (a PFSZ-t is beleértve) Szaddamot csodálják, és tőle várják sivár sorsuk jobbrafordulását, a bagdadi parancsuralom által kirobbantott öbölháború csak kárt és kevés komoly ígéretet hozott. A PFSZ elvesztette a hat öbölbeli olajemirátus (Kuwait, Bahrein, Szaud-Arábia, Egyesült Arab Emirátusok, Katar és Oman) dollármilliárdokat jelentő támogatását. Az ott élő többmillió palesztin földönfutóvá, koldussá, sőt nemkívánatossá vált. Senki sem tudja, kinek lesznek terrortársai vagy célpontjai miután három részre szakadt a palesztin szervezet. Egy Arafat-párti csoport Tuniszban, egy ellenpárt Damaszkuszban és egy alakulóban lévő csoport, a kuwaiti kárvallottak közössége, melynek egyelőre se neve, se székhelye nincs.

Az Arafat-Szaddam összeölelkezés további negatívuma, hogy meghazudtolta az izraeli békepártokat, illetve igazolni látszott a Samir-kormány keménykéz-politikáját. Időközben a megszállt területeken a palesztinközi gyilkosságok száma már meghaladja a 200-at. Az arabok legendás hírű, lengyel származású zsidó védőügyvédnője, Felicia Langer, a helyzet elfajulása miatt lemondott hivataláról.

Miután az öböl-emirátusok egymás után teszik ki Arafat embereinek szűrét, most ez készül Libanonban is. Az erősödő központi hatalom Beirutból már kitessékel mindenfajta milíciát, hangoztatva, hogy a PFSZ sem kivétel. Emlékezetes az is, hogy egyedül Arafat szerepelt mint sztárvendég a lebukóban lévő Honecker és Ceausesu pártrendezvényein. Továbbá, hogy a PFSZ teljesen figyelmen kívül hagyta az európai megbékélést, főképpen pedig ennek közel-keleti vonatkozását. 36 évi vezérség után Arafat most éli át legsúlyosabb válságát. Kérdés, túléli-e?

Khadafi bukást jósol Szaddam Husszeinnek az öböl-válsággal kapcsolatban, miután az "Arab Liga" csúcstalálkozói botrányba fulladtak, és miután az Öböl-Emirátusok sajtója az iraki állam- és pártfőnök látomásáról tudósított.

Megjelent a próféta

Ezek szerint Szaddam Husszeinnak megjelent álmában Mohamed, a próféta és arra intette, hogy ürítse ki Kuwaitot és bocsássa szabadon a túszokat. Khadafi ezredesnek szonban ennél is vészesebb meglátása szerint ugyancsak arab látogatók jelenlétében bagdadi kollégáját hamarosan meg is gyilkolnák. – Erre általános híresztelések szerint évente egy-kétszer szokott kísérlet történni. – Bagdad és Tripolisz között – ezen kényszerképzetektől eltekintve – nyilvánvalóan rossz a hangulat. Az iraki pártlap, az "Al Thawra" támadja a libiai rendszert és "kétkulacsosnak" bélyegzi, mert Abu Abbasznak és szervezetének " A Palesztin Felszabadítási Front"-nak (nem tévesztendő össze Arafat PFSZ-ével) kitette a szűrét az országból.

Abu Abbasz a két másik leghíresebb terrorszervezet vezérei (Abu Nidal és Ahmed Jebril) mellé Bagdadba költözött, ahol több mint két éve ugyancsak inkább fogollyá mint vendéggé lett Jasszer Arafat és ennek PFSZ-e. Ezáltal eljátszotta nemzetközi tárgyalóképességét miután egy tető alá került Abu Abbasszal, akit az Interpol kalózkodás, nyilvános erőszak és gyilkosságban való társtettesség jogerős ítélete lapján a bűnözők listájára tett. Időközben a szíriai vezető, Hafez Al Asszad, Abu Mussza Arafat-ellenes palesztin harcos irányítása alatt ellen PFSZ-t alapított Damaszkuszban. Ennek az ezredesnek emberei együttműködnek avval a sokszázezer palesztinnal Arafat ellen, kiket az öbölválság kezdete óta a fennmaradt öt emirátusból űztek el.

Ezek a személyek ahhoz a körhöz tartoznak, mely "Iszlám Dzsihad" (szent háború) jelszó alatt amerikai és izraeli személyeket és intézményeket akar megsemmisíteni. Európában riadóztatták a biztonsági szolgálatokat és az észak-afrikai arabok számára, ott ahol még eddig nem állott fenn, (Franciaországban és Svájcban) bevezették a vízumkényszert. Sem a Próféta meglátására, sem Khadafi baljóslatára nem volt szükség ahhoz, hogy rádöbbenjünk a palesztinokat ért sorscsapásokra. Ezek az öbölválság óta fokozottan zúdulnak rájuk...

Karöltve az izraeli megszállás fokozott keménységével, miután a Ghaza-Övezetben, Kelet-Jeruzsálemben és a Nyugat-Jordán-Parton az arabok és a palesztinok Szaddam Husszeint mint a Messiást csodálják, és tőle várják felszabadításukat a zsidó állam kötelékéből. ■

FÜR UNGARN DEUTSCHE

RESSORTLEITER: BÉLA SZENDE

Karawanken - Brücke oder Mauer?

4. (letzter) Teil

Endlich parlamentarische Minderheiten-Vertretung auch in Österreich?

von Imre Könczöl

Die Konflikte zwischen der Republik Slowenien und Kärnten haben sich in der letzten Zeit sehr verschärft, der Grund dafür war die Abhaltung der Feierlichkeiten zum 70. Jahrestag der Kärntner Volksabstimmung am 10. Oktober 1990. Aus diesem Anlaß veranstaltete der OFR eine Diskussion zwischen Kärntner Slowenen und Deutschen, mit der Teilnahme des Ministerpräsidenten der Republik Slowenien, Lojze Peterle und des Landeshauptmannes von Kärnten, Jörg Haider. Wir bringen die interessantesten Auszüge aus dem Gespräch.

Peterle: „Wir fordern für die slowenische Minderheit in Kärnten die Rechte europäischen Standards, und wollen, daß diese Rechte erfüllt werden."

Haider: Sie haben recht, wir brauchen unbedingt ein europäisches Volksgruppenrecht, damit eine dauerhafte Lösung der Konflikte in Europa erfolgen kann, so auch bei uns in Kärnten. Aber das gilt auch umgekehrt: wenn wir über europäisches Volksgruppenrecht sprechen, dann müssen wir natürlich auch über die Minderheiten in Ihrem Land reden. Was ist aus den 500.000 Altösterreichern geworden, die als deutsche Minderheit im Raum Marburg (Maribor) ansässig waren, die statistisch eliminiert, und zum Teil auch auch vertrieben worden sind, aber zu einem kleinen Teil noch immer existieren? Die Minderheit soll nicht zahlenmäßig festgestellt werden, das ist auch Ihre These, sondern auf Grundlage ihrer Bedeutung."

Peterle: „Mir war, Herr Landeshauptmann bis jetzt nicht bekannt, daß in Slowenien neben der ungarischen und der italienischen Minderheit auch eine deutsche Minderheit existieren würde, diese Forderung hat bei uns noch niemand gestellt."

Peterle: „Ich habe gehört, daß in Kärnten in nächter Zeit ein Schulgesetz verabschiedet wird, aufgrund dessen sich nur Schüler anmelden dürften, die slowenischer Abstammung sind. Würden Sie das nicht für eine Ghettoschule halten?"

Haider: „Ich bin sehr dankbar für diese Frage. Das Kernproblem ist dabei die geplante Handelsakademie in Klagenfurt. Es wurde vereinbart, keine nur für Slowenen vorgesehene Handelsakademie zu errichten, sondern wir haben gesagt, wenn wir schon sowieso im Alpen-Adria-Bereich leben, dann müßte man eine mehrsprachige Handelsakademie errichten, in Slowenisch, Italienisch und Deutsch. Das ist von der slowenischer Volksgruppe in Kärnten abgelehnt worden, und so haben wir uns geeinigt, eine zweisprachige Handelsakademie zu machen, in Slowenisch und in Deutsch. Das wäre eigentlich für beide Seiten annehmbar gewesen, daraufhin kam aber vom Bundesunterrichtsministerium in Wien ein Erlaß, in dem wiederum nur von slowenischer Handelsakademie geschrieben wurde, wo nur österreichische Staatsbürger mit slowenischer Muttersprache zum Schulbesuch berechtigt sind. Und das Gleiche vollzieht sich auch in der Volksschule. Mir wird immer etwas vorgeworfen, wofür ich gar nichts kann, und man muß sagen, diese vom Ministerium vorgesehene Schule wäre eine Ghettoschule gewesen, und nicht die, die wir gewollt haben.

Und was fehlt den Slowenen in Kärnten?

Peterle: „Die Slowenen sind weder in der Kärnter Verfassung, noch in den verschiedenen Gesetzen erwähnt. Die Slowenen haben keinen eigenen Vertreter im Landtag. Man benötigt zuerst eine 'Infrastruktur', diese Identität zum Ausdruck bringen zu lassen. Ich würde sehr gern einen regelmäßigen Autobusverkehr zwischen Ljubljana und Klagenfurt eingerichtet sehen, ich würde sehr gerne einen Klagenfurter Chor in Ljubljana willkommen heißen und umgekehrt. Ich würde mir wünschen, daß die Kärntner Slowenen nicht nur 300.000 Schilling im Kulturbudget des Landes von 120 Millionen Schilling zur Verfügung hätten. Ich würde mir auch wünschen, daß der slowenische Athletische Club ein eigenes Spielfeld hat. Das ist also eine ganze Menge von konkreten Fragen, wo wir uns in nächster Zeit einigen müssen."

*

Um die Nachbarschaft zu entkrampfen, stattete Landeshauptmann Haider vor zwei Wochen einen offiziellen Staatsbesuch in Slowenien auf Einladung von Ministerpräsident Peterle ab, wo auch die vorhin erwähnten konkreten Fragen auf den Verhandlungstisch kamen. Um die Ideen auch gleich in die Tat umzusetzen, starten die beiden Oppositionsparteien in Österreich, die Freiheitlichen und die Grünen ein Volksbegehren für eine Wahlrechtsänderung, um ein Direktmandat der ethnischen Minderheiten im Nationalrat und in den Landtagen zu ermöglichen. Wie der FPÖ-NAbg. Frischenschlager und der Kärntner Slowene Karel Smolle von den Grünen gegenüber der Öffentlichkeit erklärten, sollte für Volksgruppen die Grundmandatsklausel fallen. Man sollte ihnen ermöglichen, mit Hilfe einer deklarierten Volksgruppenliste einen Abgeordnetensitz zu erreichen. Derart gesicherte Mandate gibt es in zahlreichen anderen Minderheitengebieten, so etwa im bundesdeutschen Schleswig-Holstein für die dort lebende dänische Minderheit. Bei den vergangenen Nationalratswahlen waren für ein Grundmandat in einem der neuen Wahlkreise 21.000 bis 27.000 Stimmen erforderlich, Karel Smolle schätzt hingegen das gesamte Wählerpotenzial der Volksgruppen auf rund 20.000 Menschen. Während der christlich orientierte "Rat der Kärtner Slowenen" sich fürs Volksbegehren aussprach, meint die neue alternative Minderheitensprecherin im Parlament genau das Gegenteil: "Das wäre eine Verstärkung der volkstumpolitischen Ab- und Ausgrenzung der ethnischen Minderheiten."

Wie dazu der freiheitliche Bundesparteiobmann und Landeshauptmann Jörg Haider steht, hat man aus den „Kärntner Nachrichten" erfahren können: „Die Klein- und Kleinstgruppen aus dem ethnischen Bereich müssen die Möglichkeit haben, entsprechende parlamentarische Vertretung aus eigener Kraft zu erkämpfen, und damit betreten wir hier in Österreich Neuland. Eine Virilstimme im Landtag oder im Nationalrat ist für mich allerdings etwas, was ich nicht akzeptieren könnte, denn in einer lebendigen Demokratie kann nur derjenige etwas mitbestimmen, der auch entsprechend Stimmen einbringt. Automatische Stimmen sind etwas schlechtes, und stören den Prozeß der demokratischen Legitimation. Die Bildung einer Interessenvertretung für eine Volksgruppe, z.B einer Slowenenkammer ist aber etwas anderes, was durchaus sehr sinnvoll sein kann, wobei die Volksgruppe damit nach dem Bekenntnisprinzip auch Formeln der Konstituierung, der Verantwortung, der Kontrolle und der Besorgung eines sogenannten eigenen Wirkungsbereiches übernehmen müßte, und das wäre ein Modell, das sicherlich europaweit einmalig und Aufsehen erregend wäre."

*

Die Lösung der Minderheitenprobleme geht natürlich nicht auf einmal. Weder in Österreich noch in Ungarn, noch sonst irgendwo. Wenn wir uns aber mit den Problemen der anderen, die einigermaßen das gleiche Minderheitenschicksal haben, wie die Ungarndeutschen, tiefgreifend auseinandersetzen, können wir vielleicht auch unsere besser lösen. Dazu wollten wir mit unserer vierteiligen Serie beitragen.

MALA SEDMICA

UREĐUJE: STEVAN POPOVIĆ

Panta

Deda Kosta je stanovao skoro na kraju sela. Od njegove uvek tajanstvene kuće, šljivika i bašte, gde je stajala ogromna dvokraka bandera, do čika Pantine i Vojinove kuće u Šaroku svega je tri kilometra. Sada to nije razdaljina. Istina, nema ni Koste, ni Pante, ni Vojina. Onda, kada mi je bilo 8-9 godina činilo mi se da ona dvojica stanuju na kraju sveta, ili barem u drugoj zemlji. Ne bez razloga. Granična zona sa neumoljivim graničarima provlačila se tuda, među našim selima, u istoj zemlji. Često sam merio svoj biciklistički rekord od deda Kostine kuće do raskrsnice prema karauli u Ivanju i zatvorenom Šaroku. Nisam se usuđivao da produžim za Ivanj i Šarok. Nije bilo šanse. Graničari bi svakog vraćali, ne poštujući opkladu za jedan kliker: "Ko će prvi, ili najbrže do Šaroka, do Vojina i Pante?".

Znam napamet natpis ispred ivanjske karaule: "Granice naše zemlje su svete i nepovredive". Znao sam da se iza karaule "počinje" jedna druga zemlja, znao sam da se ona zove "Jugó", znao sam da u Šarok, u našoj zemlji nikako ne mogu stići, ali sam morao doživeti još desetak godina, kada sam narukovao, a da shvatim - zašto me onomad nisu puštali graničari čika Panti sa ušiljenim sedim brkovima. To se danas zove doktrina. Iza njegove bašte provlačila se granica, ona sveta, nepovrediva i "svejedna". Za nas klince-bicikliste je bilo svejedno koja se zemlja tamo počinje. Mogla je i Amerika, i Tunguzija, i sve ostalo što je iza svetog i nepovredivog.

Ipak, Bogu, Ocu, Majci i tehnici hvala, doznao sam šta je iza Pantinog šljivika i njegovih kopriva.

"Veselo veče!" - kreštio je radio (kažu - koštao je žita i nešto mekinja) - u kojem sam prepoznao reči koje u kući imamo, i koje se "s one strane Šaroka" isto tako izgovaraju. Pa onda šesti ili sedmi televizor "Tisza" u selu dobije počasno mesto u našoj sobi. Kakve li radosti! Evropsko prvenstvo u umetničkom klizanju na mađarskom programu (komentariše čika Stojan iz komšiluka "Pa ovi se tociljaju k'o ja u gumenim čizmama pred dućanom, kad Bárány ne pospe led pepelom"), a svi čekamo jugoslovenski tv-program, onaj u crno-sivobeloj magli bez tona, onaj "preko Pante". I dugo godina sakupljamo novac, dok pozovemo majstora da "ugradi" jugoslovenski ton u već istrošeni aparat. Nov doživljaj. Pevaču se čuje glas, muzika se i vidi i čuje. Pojavljuje se, i čuje se Čklalja u "Putu oko sveta" (prvi literarno-vizuelni doživljaj Nušića), čuje se i vidi se Cune, Toza, Kića i drugi. Postaje sve prirodno. Dnevnik - jedan mađarski, drugi jugoslovenski, ili obrnuto. Serija za serijom, i tako godinama... Usput čika Panta s ove strane preorane trake brižno spakuje svoje drveno koferče, zafitilji brčiće i ode na letovanje u Rijeku. Vrati se živ, zdrav, neutopljen i nasmejan, priča svakome kako je s one strane "bašče" slano more, da se u njihovim vozovima isto tako sedi kao u onom između Muvača i Viljana, samo što treba duže putovati ako se misli stići kudgod.

Sve to mogu potvrditi.

Čika Pante nema više. Možda ni njegove kuće. Preorana traka više nema značaja. Od Kostine bandere stigao sam do Kopra, Štipa, Samobora, Cetinja, Mostara, Ade, Topole i Gračanice. More je slano, vozovi su slični. To je u redu. Samo televizijski program nije u redu. Istina, gledam ga u koloru, ali ne i oduševljeno. Gledam dnevnik (prvi i drugi) i brine me šta se događa u krajevima iza Pantine bašte. Ponekad u sebi prizivam čika Stojana, ne bi li posuo pepelom zaleđeni flaster... ■

s.p.

Razlaz, ali kako?

Za obeležavanje novonastale (nikako i konsolidovane) situacije među našim nacionalnim manjinama koriste se razni izrazi. Prateći hronološki događaje i formulacije od kraja prošle godine u našoj manjinskoj i u mađarskoj većinskoj štampi korišteni su termini kao što su: "osnovan je", "osniva se", "izdvojili su se", "organizuje se", "ujedinili su se" itd. - već prema upućenosti, raspoloženju i nameri interpretatora. Tek se vrlo retko piše, a sve se češće govori "raspada se - raspao se". Naime onaj bivši Savez.

"Izdvajanjem Srba", "ujedinjenjem Hrvata", "organizovanjem Slovenaca" neizbežno je pitanje: "Na koji način će se raspustiti, blaže rečeno rasformirati Demokratski savez Južnih Slovena u Mađarskoj?" Iako on više praktički ne funkcioniše, kao pravno lice postoji, ima budžet, zaposlene, prostorije, pisaće stolove, račun za struju, šoljice za kafu... Posle svega toga čini se bagatelom da ima i važeći statut koji ne predviđa mogućnost rasformiranja samog Saveza. Kada je on (statut) prihvaćen to nikome nije padalo ni na pamet. Šta sad? Kako izvesti neminovno raspuštanje? Prema nekakvoj logici trebalo bi sazvati kongres pa da kao najkompetentnija institucija potvrdi, deklariše ukidanje Saveza. Naravno, do toga neće doći. Pošto smo gladni demokratije, u vidu raznih kongresa, sastanaka i skupština već "pojeli" književni časopis "Glas", na jelovniku bi se našli i svi kalendari (hrvatski, srpski i slovenački), flambirani, na ražnju ili bajonetu - razume se, sa prelivom od Narodnih novina i mešana salata od "Etnografije" i "Naše prošlosti". Takav luksuz se ne može dozvoliti! Kongresa, dakle, neće biti. Ne samo zbog jelovnika, nego i zbog novonastale i novopodeljene situacije. Sastaće se (možda) predsedništvo Saveza u izumiranju i izreći će presudu nad sopstvenom organizacijom. Pravno rešenje je dakle na dohvat ruke. Ali, iza svega toga ima niz problema koje uopšte neće biti lako rešiti. U prvom redu se radi o materijalnim dobrima bivšeg Saveza (vlasnički odnosi zgrade, troškovi održavanja - da se spomenu samo najpraktičnije stvari).

Sudeći po dobro prepoznatljivim tendencijama neće biti nikakvo čudo ako će se imanje bivšeg Saveza početi deliti po nacionalnom ključu. Šolja vama - tanjir nama, trećina pisaćeg stola nama, auto svima, ključ meni - šipak svima... ■

s.p.

Izložba u klubu August Šenoa

Pod naslovom "Narodne nošnje na fotografijama" 26. novembra je u klubu "August Šenoa" otvorena izložba koju je priredio i otvorio kustos Dr. Đuro Šarošac. Izložba je otvorena do 15. decembra.

A BBC belülről

Állandó külső munkatársunk, a Pécsi Rádió szerkesztő-riportere tagja volt annak az első hattagú rádiós és tévés újságírókból álló magyar csoportnak, amely hat hétig tanulmányozta a brit tömegkommunikációt. A tanulmányutat a brit kormány kelet-európai know-how alapjából finanszírozták, a résztvevőket a BBC bizottsága nyilvános pályázat alapján válogatta ki.

Pécsről, a város létezéséről kevesen tudnak az Egyesült Királyságban. A kivételek közé tartozik a manchesteriek többsége, mivel futballcsapatuk nemrégiben a PMSC ellenfele volt. Angliában a leghíresebb magyar változatlanul Puskás őrnagy, de viszonylag sokan hallottak a Pető Intézetről is, a BBC jóvoltából. Az újságírók, főleg a nemzetközi politikával foglalkozók ismeretei hazánkról kifejezetten széles körűek. Ezt azonban műsorokkal, újságcikkekkel ritkán bizonyítják, hiszen az Öböl-válság kirobbanása óta a brit média sem figyel annyira Magyarországra és általában Kelet-Európára.

Magyarország messzire van

Egyes becslések szerint napi négyszáz brit halottal kellene számolni, ha kitörne a háború Irakkal, mivel a szigetország hivatásos katonákból álló hadseregének több egységét vezényelték a térségbe. Így nem meglepő, hogy ez volt a legfontosabb téma mindenütt. Programunk vége táján kezdett kiéleződni a küzdelem az akkor még miniszterelnök Thatcher és pártbeli ellenfelei között, és az IRA menetrendszerű terrorcselekményei szintén indokoltan foglalkoztatták a tájékoztatási eszközöket. Nyilván elfogultságunk tette, de csodálkoztunk hogy a magyarországi taxisok blokádjának tetőpontján a híradások többségében szó sem esett erről. Ezzel szemben egy liverpooli, helyi jellegű visszaélés mellett ugyancsak nyomós politikai ügyként, igen bő terjedelemben taglalták a kutyák nyilvántartása kapcsán kirobbant vitát. Érdeklődésünkre egyik vendéglátónk udvariasan, vállát csak gondolatban megvonva elmagyarázta: ha egyszer Svájc közlekedése bénul meg, az még ennyi említést sem fog kapni a brit médiában.

A rendszerváltás után miképpen és milyen mértékben foglalkozzék a magyarországi helyzettel a BBC magyar osztálya? Ma már ritkán tudnak a hazai hallgató számára olyan tényekkel szolgálni, amelyek ne említődtek volna az itteni tömegtájékoztatásban. Nekik azonban tekintettel kell lenniük azokra a magyarokra, akik országunk határain kívül élnek és a BBC-től várják az információkat. Nekem – mint rendszeres hallgatójuknak – a legizgalmasabbak azok a műsoraik, amelyekből kiderül, hogy ők a külföldön élők tárgyilagosabb szemével hogyan látnak bennünket.

Kiváló külső szakértők, kommentátorok támogatják munkájukat, mint Tőkés Rudolf, Schöpflin György és Pártos Gábor. Várható, hogy a moratórium feloldása után magyarországi frekvenciát is kapnak.

A tények tisztelete

A magyar adás, de a többi bel- és külföldre szóló program is különösen a második világháború idején alapozta meg a BBC tekintélyét. Azzal, hogy hitelesen számolt be a harctéri eseményekről, nem csupán a győzelmekről. A hitelesség, a tények tisztelete, a teljes objektivitásra való törekvés napjainkban szintén jellemzője a BBC-nek. Kínosan ügyelnek arra, hogy az egymással ellentétes álláspontok megjelenjenek a műsorokban. Erről magunk is meggyőződhettünk, figyelve több rádiós és tévés program születését a szerkesztőségi értekezlettől az adásig.

Az egyik nap a BBC TV déli híradója többek között Heath korábbi miniszterelnök iraki útjával foglalkozott. Ahhoz a stábhoz kerültem, amelynek feladata volt a visszhangok gyűjtése. Hiába rögzítettek kitűnő interjút egy konzervatív képviselővel, mivel nem tudtak elérni egy hasonló politikai súlyú munkáspárti honatyát, a kész interjút kihagyták. Helyette egy reggel bemutatott, a túszok hozzátartozóival készített összeállítás került a képernyőre, ugyanannak a nyersanyagnak az eltérő vágásával. Mind a rádióban, mind a tévében bátran élnek a vágás eszközével, tekintet nélkül az interjúalanyok rangjára. Igaz, az ottani politikusok azzal tisztában vannak, hogy a lényegre kell koncentrálniuk. Azt is tudják, hogy adott esetben akár egy percnél rövidebb idő alatt többet tudnak mondani a hallgatóságnak, mint egy terjedelmes monológgal.

„Bolsevik befolyás"

A fentiek korántsem jelentik, hogy idillikus lenne a viszony a BBC és a politikusok között. Most főleg a konzervatívok panaszkodnak, néha még bolsevik befolyással is megvádolva a szervezetet. Úgy hírlik, hogy a munkáspárti kormányzás idején főleg a másik oldalról bírálták őket. Időnként hallani közvetett és közvetlen befolyásolási kísérletekről. Nem kizárt, hogy egy-egy alkalommal ezek eredményesek, azonban a brit tömegtájékoztatás rendszere, a BBC szervezeti felépítése, biztosítékokkal körülbástyázott szabályzata, nevezetes etikai kódexe kevés esélyt ad az ilyen befolyás érvényesítésére. A rendelkezéseket még akkor is megtartják, ha azok a műsorkészítést körülményessé teszik. A leedsi rádióban például az előírásoknak megfelelően az élő műsorok minden közreműködőjét, a betelefonálókat is előzetesen megkérdezték, hogy szavazójogosultságukon kívül van-e más kapcsolatuk a közelgő helyi időközi választásokkal. Az adásba csak akkor kerülhettek be, ha nemmel válaszoltak.

A brit elektronikus tömegtájékoztatás nem csupán a BBC-ből áll. Az ötvenes évek közepe óta kialakult a magukat függetleneknek nevező kereskedelmi rádiók és tévék hálózata. Bár programunkat a BBC szervezte, továbbképző központja a fair play elve alapján lehetőséget adott arra, hogy megközelítőleg azonos idő jusson a konkurens tévé- és rádiószerkesztőségek munkájának tanulmányozására is. Bár hozzám a BBC stílusa, etikai rendszere sokkal közelebb áll, azt meg kellett állapítanom, hogy a „független" rádió- és tévéállomások munkatársai között több volt a dinamikusabbnak látszó személyiség, hiszen nekik naponta meg kellett harcolniuk a magasabb, de bizonytalanabb bevételért, jövedelemért. Több alkalommal éreztem, hogy a BBC-sek és a „függetlenek" kölcsönösen kissé lenézik egymást. A BBC-nél dolgozók magasabb rendűnek tartják a közszolgálati rádiózást, tévézést. Büszkék szervezetük nemzetközi hírnevére, rosszallják, hogy a „függetlenek" időnként az ő etikájuknak nem megfelelő eszközökhöz is folyamodnak. A „függetlenek" azt éreztették, hogy ők sokkal kreatívabbak, míg szerintük a BBC megcsontosodott konzervativizmusa idejét múlta, a Magyarországon is példának tekintett etikai kódex pedig korlátozza az alkotói szabadságot. Nincs értelme eldönteni, hogy kinek van igaza. A brit néző, hallgató jár a legjobban, mert tőle függ, hogy a széles választékból melyik műsort kapcsolja be. ■

Felső Pál

Tisztelt leendő Vásárlónk!

Keresse az EGA márkajelzést!
Gyermekcipők minden szezonra!

A Carbon a német EGA cipőgyár nyugati színvonalú termékeit gyártja és ajánlja Önnek. Ezek a legkorszerűbb alapanyagokból készült tartós, rugalmas könnyű cipők. Gyermekeik egészségét óvja, ha különleges kiképzésű EGA-cipőt vásárol!

CARBON KÖNNYŰIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Komló, Kossuth L. U. 21.

Spanyol tanszéket szervez a francia kém

Egy nagy erkölcsi forradalom kellene!

Fülei Szántó Endre a pécsi egyetem legendás alakja. Kalandos életének számos története forog közszájon. Irodalmár, műfordító, nyelvész és nyelvtanár, de tanított logikát, filozófiát, esztétikát. Írt pedagógiai műveket (pl. egy Fordított pedagógiát), tankönyveket. A színészet sem áll távol tőle, '47-ben francia barátaival Moliere-t játszott, sőt egy időben előadóművész is volt. Most a spanyol tanszéket szervezi, mely remélhetőleg jövő szeptemberben indul.

– Ha jól tudom, Ön igazából jogász.

– Aki 1924-ben születik, annak életéhez tartozik, hogy 42-ben a jogot kezdi el. Nekem megvan mind a jogi, mind az államtudományi doktorátusom. A választásnál a szülői ház döntött. Apám úgy költözött Budapestre, nagyszüleim székelyudvarhelyiek voltak. Árván és nagyon nehezen futott be. Végül a kultuszminisztériumba került és nagy liftet csinált: miniszteri osztályfőnök lett. Az ő kedvéért végeztem el a jogot, azt mondta, utána bölcsész is lehetek. De már ott is az ment jól, ami nem tételes jog volt, tehát jogfilozófia, politológia. Közben azonban jártam a bölcsészkarra és azt is befejeztem. A disszertációmnak érdekes témája volt. A tudományos szocializmus utópista vonásai. Ez akkor a fordulat évében nem nagyon felelt meg. '48-ban aztán lecsuktak, na nem emiatt. Akkor már nagyon jól tudtam francjául, rengeteg barátom volt köztük. És a hatalom elkapott, bekísértek, megpróbáltak beszervezni besúgónak. Minthogy ezt nem vállaltam, lecsuktak, mint francia kémet. Elsőfokon életfogytiglant kaptam, majd a szokásos fellebbezési procedúrák után 10 év lett belőle. Igaz, volt ebben egy elég jól szimulált elmebaj is, fél sikerrel. 8 évet ültem le. A börtön borzasztó átrendeződés pszichikailag. Hadd idézzem Pilinszkyt, akivel kijövet találkoztunk, és az volt az első mondata: „Ugye születtek bent boldogságok?" A borzalmakról, a szörnyűségekről nem beszéltünk.

Nagyon nagy szellemi élet folyt bent. Ott tanultam meg spanyolul és angolul. A spanyol érdekes volt. Talán még él Mátyás László, aki rendőrvezérőrnagy, partizán, és a spanyol szabadságharc hőse volt, tőle tanultunk direkt módszerrel. Volt az ún. Mindszenty-tok, egy fogporos doboz, benne WC-papíron 600 szó, ezeket cserélgettük állandóan. Ez egy nyers, praktikus tudás volt. Nem sokkal a szabadulás előtt Szász Béla levizsgáztatott és azt mondta, most már jöhet egy kis irodalom is, mert a gépfegyvereket jól ismerem. Angolra pedig Hatvany József tanított. Közben rengeteg tapasztalatot szereztem az ún. nagy emberektől, mondjuk 36-tól a tegnapi kormányt nézve mindig volt egy-egy miniszter, akivel együtt ültem valahogy. Nagyon rossz magaviseletű rab voltam, állandóan ide-oda vittek és mindig nehéz helyekre kerültem. A 45-ös honvédelmi minisztertől Vörös Jánostól kezdve, Aczél Györgyig sokakkal voltam egy cellában. 56-ban jöttem ki, és azonnal elmentem segédmunkásnak. 2 évet dolgoztam mélyfúróként, anyagmozgatóként. Addig voltak ezek a csapások, majd ettől kezdve a rendszeres megkülönböztetések, a diszkrimináció, mind a mai napig. 1962-ben a Közgazdasági Egyetemre kerültem nyelvtanárnak, hiszen négy nyugati nyelvet beszéltem. Itt nagyon baljóslatú volt a légkör. Apám is itt dolgozott 1950-ig és akkoriban az ő nevét nem lehetett kiejteni, engem pedig épp úgy hívnak mint őt. Volt olyan, hogy a rektori titkár azt mondta, másnap ki kell engem rúgni, s csak azért nem történt meg, mert másnap öngyilkos lett. Ezek drámák! Végül is húsz év telt el ott nyelvoktatással. Máshová nem vettek fel, mondjuk a bölcsészkarra, ahova szerettem volna. Csak nyelvmesteri szinten maradhattam. 1971-ben kandidáltam, s akkor kezdtem el a szakmámban dolgozni.

– Melyik szakmában, mert ezt az Ön esetében nehéz meghatározni?

– Az irodalmi megszakadt még 58-ban, akkor megjelent két Heine műfordításom, s azóta minden szerkesztőség mindmáig valahogy ügyeşen kikerüli, hogy megjelentessen. Így kezdtem el foglalkozni alkalmazott nyelvészettel, nyelvoktatás-elmélettel. 68-tól kezdődtek el az utazások. Ehhez hozzátartozik, hogy mindig voltak nagy támogatóim és nagy ellenségeim. A nagy támogatók révén sokat dolgoztam a TIT-ben és így beutaztam egész Európát. Közben 3 évig tanszékvezető voltam a Közgazdasági Egyetemen, a nyugati nyelvek tanszékén. De nem nagyon tetszett az ottani attitűd-rendszer, s végül finom zsarolásokkal kitessékeltek onnan. Ekkortájt alakult Pécsett ez az egyetem és sikerült idejönni. Döntő volt, hogy bölcsészkarra, magyar szakra kerüljek. Azért a magyartanárságnak is volt némi háttere, mert 16 évig voltam a Debreceni Nyári Egyetem magyar tanfolyamainak a vezetője, azonban onnan is el kellett jönnöm. De a szakmai rutin megmaradt. Rengeteg tankönyvet írtam, 20-25-öt biztos, most jelent meg épp egy német társalgás. Így kerültem ide, s kezdődött a pécsi életem. Nagyon lelkesen kezdtem neki a kísérleti oktatásnak, mindent tanítottam, amit tudtam: logikát, esztétikát, görög filozófiát, nyelvészetet. Aztán a kísérlet kezdett felkásásodni, lassan az én helyzetem is ellehetetlenült. Pedig kezdetben nagyon támogattak.

– De honnét ez az állandó ellenzékiség, az összeférhetetlenség?

– Alaptermészet is, de nem afféle dili. Az ember – én is – olyan normális elveket vall, amit folyton megszegnek. Nem állítom, hogy rendkívüli ember vagyok, de nem szeretem azokat a disznóságokat, amiktől hemzseg az élet. Biztos van ebben családi vonás is. Az örök ellenzékiség végig kísérte az életemet: háború alatt ellenállási mozgalom, utána Kisgazda Párt, melynek tagja voltam és így tovább.

– Mik azok a bizonyos morális elvek?

– Ez egy külön könyvet igényelne, de a legfontosabbak: a nagyon nagy őszinteség, de nem csak úgy féligmeddig, ahogy szokás; a teljes nyílvánosság, és ami tökéletesen hiányzik: a maradéktalan szeretet.

– Aztán Pécs után következett Bukarest, az ottani egyetem.

– Úgy történt, hogy a Hungarológia Központból, mely addig sehová nem küldött ki, egyszer csak felhívtak. Aki beszélt, annak olyan BM-es hangja volt, s közölte: Fülei elvtárs ez egy misszió. Hát ha mi így egyetértünk, akkor tényleg az. Elvállaltam és elmentünk Bukarestbe. Nem tudtam hova megyek! Később aztán kiderült, innen piszkáltak ki. A minisztériumba bement valaki és azt mondta: akárhova, de innen vigyék el. Tudták, hogy elvállalom, s erre játszottak rá. Így jött Bukarest, ami szörnyű is volt, meg csodálatos is. De még egy nyelv!

– S mit tanított odakinn?

– Mindent. Elsősorban magyar irodalmat és nyelvészetet minden menynyiségben. Annál alacsonyabb színvonal mint ott, nincs sehol. De ez természetes is volt abban a légkörben. Ha egy román magyart tanult, azt azért tette, mert vagy szekus lett, vagy nem vették fel máshova. A gyerekekkel nagyon hamar jóba lettünk. Minden teremben volt egy Ceausescu kép, s mikor rágyújtottam, mindig megkérdeztem szabad-e, igen, aztán odafordultam a képhez és tőle is megkérdeztem, erre kitört a röhögés. Gyakorlatilag 2 vagy 4 órát kellett volna tartanom. De én csináltam fakutatív magyar tanfolyamot, ezt szabad volt. Csodálatosan támogatott egy hölgy a keleti nyelvek intézetében, oda tartozott a magyar. Ő tudta, mi folyik ezeken a bizonyos csültörtöki órákon, tudott az ottfelejtett Élet és Irodalmakról (s akkor még elvihettek valakit, ha magyar sajtóterméket találtak nála), és ezeket mind fedezte. Mi lehetett ennek az értelme? Volt egy magyar fiú és egy fél-magyar lány, összegyűjtötték az összes szakról a magyar származásúakat és mi voltunk ott a „csültörtökösök". Nagyszerű volt! Tanítottam nekik magyar matematikatörténetet is, mert semmit sem tudtak. De főként irodalmat. Még egy nagy ellenfelünk volt (a román állam mellett), a magyar nagykövetség, amelyik pocsékul viselkedett. Nem gyűlöletből, hanem a szokásos pöffeteg, üres attitűdből, persze itt is voltak kivételek. De soha nem kaptam meg azokat az újságokat, amiket kértem, s csak azért, mert nem csomagolták be. Tudták, hogy irodalmat tanítok, s rendszeresen a Fülest és a Szabad Földet adták.

– Élete állandó kalandok és túlélések sorozata. Hogyan lehetett ezeket egyáltalán megúszni?

– Talán túlzott a kalandvágy is bennem, hogy mindig mindenbe beleugrom. De a túlélést segíti, ha egy személyiség könnyelmű. Ez azt jelenti: könnyen tud váltani és a szenvedés sem megy le olyan mélyre. Igazából ez egy rettenetes önérték-csökkentési tudat, de szembe kell vele nézni. Egyáltalán nem dicséretes. A másik vágy pedig helytállni, akármi történik. Nyilván van ebben hiúság is. Mindig élt bennem egy olyan alapérzés, hogy minket nem lehet „kiírtani". Mindenütt helyt kell állni és mindenütt valami olyant építeni, ami szeretet-szerű.

– Visszamenne Romániába?

– Bukarestbe nem, de a kolozsvári előadások és az ottani barátok még most is lelkesítenek. Valamint a publikációk. Az Aczél-korszakban úgy volt, ha egy emberről azt mondták: nyelvész, akkor nyelvészetet kellett írnia, nem foglalkozhatott mással. En, mint börtönviselt: nyelvtanárnak voltam jó. Odaát nem volt ilyesmi. Ott többet publikáltam 3 év alatt, mint idehaza. És bármit: politológiai cikkeket, verset, a kolozsvári Keresztény Szó-nak egy sorozatot az atizmus tipológiájáról „Szomorú barátaink" címmel. Elég szabadon lehetett publikálni, s ha ott nemet mondtak valamire, az azért volt, mert szakmailag nem felelt meg. Itthon ezt nem lehetett tudni.

– Melyek voltak azok a hatások, mik meghatározták életét?

– Két igazán nagy hatás ért. Az egyik a piarista gimnázium: abszolút liberális légkörben eltöltött 8 év. Nemcsak a vallás miatt, hanem az eszmék, amiket ott láthatatlanul belénk oltottak, a derék ember-ideált célozták meg. A másik is 8 év volt, a börtön, és az is nevelt. Ez azért óriási, mert bent a legintimebb kapcsolatok éltek. Most voltam kint a 198-as parcellában, ott vannak eltemetve a Margit körúti katonai börtönbeli társaim. Félelmetes hely volt, ha nem is Gulag vagy Recsk, de óriási élmény. Hadd mondjak el egy történetet: egy kivégzett nyíregyházival az utolsó percig együtt voltunk, s próbáltunk segíteni neki. Halála után 7 évvel kaptam egy WC-papír csomagot, rajta az írás: „Tisztelt Uram, az ön hajdani bajtársa rám bízta, adjam át végrendeletét. Tisztelettel: az állami ítéletvégrehajtó." Félt ő is, de azért az érzés megvolt benne. A hóhér elküldte áldozata végrendeletét. Készülök az emlékirataimmal, írtam a börtönről, Bukarestről, talán kell valakinek.

– Milyen embernek tartja magát?

– Azt hiszem, nagyon hiú vagyok. Borzasztóan szeretnék értelmes, nagy közönség előtt előadásokat tartani komoly témákról mint pl.: „A becsület transzfúziója". Mert ez egy vérátömlesztésre szoruló társadalom. Ez a világ menthetetlenül jó, és az emberben kitéphetetlenül benne van a jóság. József Attila mondja, hogy amíg azt mondják a gyilkosnak, hogy jó, addig jó is. És honnan jöjjön a friss vér? Részben feltétlenül a fiatalokból, mert bennünk erősek az eszmék. És az öregségből. Kellenek az ő tapasztalataik, és az azért nonszensz, hogy még ma sem tudtunk a múltunkról semmit. Ez egy enervált, cinikus társadalom. Például Eörsi egy szempontból lehet ideál, hisz ő mondta: „Jellemtelenség, hogy élek". Egy nagy erkölcsi forradalom kellene, s talán van ennek jele is már. Van egy rögeszmém, ami talán inkább eszme: két osztatú élet kell. Cselekvés után mindig kell, hogy legyen elmélyedési idő. Meg kell tanulni a csendet, s ez borzasztó nehéz. Főleg nekem, aki ilyen extrovertált típus vagyok. ■

Csányi Kinga

Új helyzet van!

A HELYZET–helyzeti előnyt jelent!

Nálunk fizesse elő!
Ha újságárusnál veszi, példányonként 17,50Ft-ot fizet.
Ha nálunk fizeti elő, az ön haszna 180Ft lehet!

Megtakarítása: 20%!

Töltse ki az űrlapot és címünkre juttassa el! 7621 Pécs, Sallai u. 7.

Megrendelő

Választhat! Az Önnek megfelelő lehetőséget jelölje meg!
Áraink-ha közvetlenül tőlünk, a kiadótól rendeli meg a lapot:

- negyedéves előfizetés: . . . . . 200 Ft
- féléves előfizetés: . . . . . 390 Ft
- éves előfizetés: . . . . . 730 Ft

Név: . . . . . .
Cím: . . . . . .

Az előfizetési díjat az első szám kézbesítésekor megbízólevéllel rendelkező munkatársunknak fizetheti be, vagy rózsaszín postai utalványon a címünkre küldheti!

A hozzánk érkezett levelek közlésekor nem szempont, hogy a gondolatok a szerkesztőség álláspontjával megegyezzenek. Azokkal homlokegyenest ellenkező nézeteket is közreadunk.

Vasra verve?

Döntsön az olvasó!

Tisztelt Csalog Judit! Mivel a *„Vasra verve"* (A HELYZET, 1990. november 17.) című cikk kapcsán csak 10 percre keresett fel – a vasra verve kifejezés magyarázatát kérve – ezúton kell néhány szakmai, és jogi kérdésben kiigazítanom. Ez természetesen elkerülhető lett volna, ha személyes találkozásunkkor ezen konkrét ügy részletei felől is érdeklődik. A szubjektív indíttatású írása kapcsán kialakult véleményemet nem érzelemeim motiválják. Kötelességemnek érzem, hogy az olvasó teljes képet kapjon egy olyan ügyről, amilyennel sajnos napmint nap találkozunk.

Ha én újságíró volnék cikkemet az etikai normák betartásával írnám meg. A sajtószabadsághoz és az igazságos bíráskodáshoz való jog egyaránt létalapja a demokratikus társadalomnak. Nincs prioritása egyiknek sem a másikkal szemben. Ebből következik, hogy az az újságíró, aki hitelesen és nem egyoldalúan közli a tényeket segítheti egy-egy nyomozás menetét, jó irányba befolyásolhatja a közvélemény bizalmát azzal a rendőrséggel szemben, amely szolgálja a társadalmat és védelmez minden embert a törvénytelen cselekményekkel szemben.

Az az újságíró azonban, aki nem a tényszerű adatokat közli, a valóságot egyoldalúan elferdítve írja meg, rossz irányba befolyásolja azt a közvéleményt, amely a megnövekedett bűncselekmények hatására a rendfenntartó erőkben bízni szeretne.

Ha Ön rendőr volna és közúti igazoltatás során a megállított gépkocsiban olyan vasúti kábeleket találna, amelyek egy féléve elindult színesfémlopási akcióra emlékeztetnék, a gépkocsi vezetőjét – alibije meghallgatása után – szabadon engedné? Anélkül, hogy 23.50-kor az illető vétlenségét ellenőrizni tudta volna?

Ha én újságíró volnék tudnám, de ha nem, utánanéznék, hogy a rendfenntartó erők dolgozójának kötelessége a bűncselekmény megakadályozása, az elkövetők, vagy gyanúsítottak őrizetbevétele, az őrizetükben lévő személyek egészség-védelmének biztosítása (fogdábakerülés és szabadulás előtti orvosi vizsgálat).

Ha Ön rendőr volna, egy alibit a száraz tények alapján , vagy – megszegve a szolgálati szabályzatot – szubjektív megítélése szerint mérlegelne? Ezzel kockázatot vállalva, hisz ha tévedett a bűnös eltűntetne nyomokat, bizonyítékokat. A kötelező orvosi vizsgálatra inkognitóban, éjszaka vinné el védencét?

Ha én újságíró volnék, a nyomozati anyagból kideríttettem volna, hogy a lopott kábeleket – emberbaráti szívességből, vétlenül – szállító közterületfelügyeleti dolgozó az őrizetbevételi határozatot aláírta, azt meg nem panaszolta. Csak másnap a kihallgatás során mondta ki először: „én nem vagyok bűnös". A rendőrségnek nem érdeke, de nem is feladata, hogy ártatlan embereket meghurcoljon. Nyilván Ön is hallott olyan bűncselekményekről, ahol egy, vagy több személynél – a nyomozati eredmények alapján – a bűnvádi eljárást megszüntették, mert az illető vétlen volt, vagy bűnösségét bizonyítani nem lehetett.

Ha Ön rendőr volna, azt a következtetést vonná le egy éjszakai ellenőrzés során, hogy ismeretlen céllal, ismeretlen eredetű tárgyakat egy ilyen késői időpontban szívességből nem szállít senki. A nyomozás során végig bizonyított volt, hogy a színesfémek lopottak. A terhelő vallomások is erősítették alapos gyanúnkat az érintett személlyel szemben. Ez a gyanúnk egyébként nem 5 hétig állt fent, ahogy azt a cikkében említi, hanem 7 hónapig, hisz a vádemelésig ennyi idő telt el. A védelejtésre pedig még később, a bírói szakban került sor.

Ha én újságíró volnék, a rendőrség hibáit olyan ügy kapcsán tárnám fel, ahol valóban léteznek is. A cikk írásakor eldöntöttem volna, hogy mit kívánok kiemelni. Egy ember tragédiáját, mert akkor az őrizetbevételtől a bírósági ítéletig eltelt időszakát mutattam volna be (anyagi helyzet, lelkiállapot, stb.).

Ha azonban a hatóságokat kívántam volna pellengérre állítani, egy másik ügyet keresek. Olyant, ahol valóban voltak mulasztások, munkaköri visszaélések.

S végezetül a hatásvadász – vasra verve – címet nem lövöm le cikkemben azzal a rendőrségi kiigazítással, miszerint ez a fogalom az új bilincs-technológia kialakulása óta a hivatali nyelvben nem él.

Tisztelettel:

Dr.Dombay Péter
r.százados

•

Tisztelt Uram!

Önnel ellenétben rövid leszek. Ha én vádolnék valakit ténytorzítással, hamis vagy téves információk terjesztésével: csak akkor tenném, ha ennek némi alapja lenne. Csakhogy, mint Ön sem cáfolja, először is: az írásomban szereplő Hunyadi János nem követett el színesfémlopást. Másodszor: Önök bilincsben kísérték az SZTK-ba őt. Íme, az általam állítólag meghamisított tények. Kiigazítást kíván viszont a korszerű bilincshasználat minősítése. Ezúton közlöm tehát olvasóinkkal, hogy a rendőrség által ma használt bilincs kitűnő amerikai gyártmány, viselése ezért fényes nappal, nyílt utcán nem szégyen, hanem megtiszteltetés.

Maradok továbbra is a rendőrség bűnüldöző tevékenységének igaz tisztelője:

Csalog Judit

Prés alatt

Miként az előző rendszer tette, ez a kormány is emberi jogainkba készül gázolni. Még csak felröppentett hír, de nem kétséges a kormánynak azon szándéka, hogy a közvéleményt a bevált bolsevik taktikával kipuhatolja, hozzászoktassa a gondolathoz, hogy a személygépkocsik kötelező felelősségbiztosítási díját tízezer forint körüli összegre emelje. Biztosítás és kötelezettség egymást kizáró tényezők. Egyéni szabadságjogaim körébe tartozik, hogy kötök-e biztosítást vagy sem. Az eddigi gyakorlat, mely szerint a gépjárművek kötelező felelősségbiztosítása kilógott e keretből, csak azért volt lehetséges, mert a kikényszerített biztosítási díj egy bizonyos, tisztességesnek mondható, elfogadható határérték alatt maradt. Úgy mondhatnám, íratlan társadalmi megegyezés jött létre az állam, azaz a képviselője, a biztosító társaság és a gépkocsitulajdonosok között. A benzinárba foglalt biztosítási díj elfogadható, s igazságos is volt, mert nyilvánvalóan a megtett kilométerek számával arányosan áll fenn a károkozás veszélye. Hozzávetőleges számításom szerint egy gépkocsitulajdonos így évi ezer forint körüli biztosítási díjat fizetett. Most, a megkérdezésem nélkül a kormány arra készül, hogy a biztosító társaságnak szabad kezet adva tízszer akkora összeget préseljen ki a gépkocsi tulajdonosoktól.

Felháborítónak, emberi jogaim sárba tiprásának tartom a módszert. Nevetséges, hogy míg egy két–három millió forintot érő házingatlan évi biztosítása ezer–kétezer forintba kerül, a két–háromszázezer forintot érő gépkocsiért viszont tízezer forintot kelljen fizetni. A kettő között lévő különbség ötven–százszorosra rúg. Figyelembe véve a kockázati tényezőket, nincs ekkora különbség a kettő között.

A megoldás tehát csak az lehet, hogy a felelősségbiztosítás kötelező jellegét megszüntetik, s ki–ki belátása szerint köti meg, vagy nem köti meg – ez utóbbi esetben a saját kockázatára – a biztosító által diktált összegért, vagy pedig fenn kell tartani a régi, jól bevált módszert. Legföljebb arról lehetne szó, hogy a benzinárba foglalt biztosítás összegét másfél–kétszeresére növelnék, a pénz értékcsökkenésére tekintettel.

Harmadik lehetőségként az is elképzelhető, hogy változatlan biztosítási díj befizetése mellett a biztosító az okozott kár összegének csak a felét fizeti, s a másik felével a károkozót terheli. Ennek hasznos mellékhatása lehetne, hogy a gépkocsivezetők nagyobb figyelemmel közlekednének.

Végezetül nem hallgathatom el a rendőrminiszter azon rendelkezésének célszerűtlen, ismét a gépkocsitulajdonosokat sújtó voltát, miszerint 1992-ig új rendszámtáblával kell ellátni a gépkocsikat. Nem ésszerűbb lett volna a régi kocsikon meghagyni a meglévő rendszámokat, s csak az újonnan vásároltakat ellátni újakkal? Ha 1992-ig alkalmasak a régi táblák a forgalomban lévő kocsik ellenőrzésére, e célra azután is megfelelők lehetnének. Az intézkedés tehát csupán pazarlás, mégpedig bűnös pazarlás, mert a miniszter nem a saját pénzét dobja ki az ablakon, hanem engem, az állampolgárt kényszerít erre.

Szabó Lajos
Pécs

„Piszkos magyarjai?!"

Engels-tér, Budapest. Délután kettő. Az autóbusz már kezdett megtelni, de még találtam üres helyeket. Lepakoltam a holmimat egy hátsó ülésre, majd leszálltam, hogy az indulásig elfüstöljek még egy utolsó cigarettát. Sétáltam néhány métert, a kőlapokat kiválasztva. Egy menetirányító a nyugtáit válogatta a pavilonablak mögött. Mindenféle ember nyüzsgött a közelben.

– A koszba és a szemétbe fogunk belefulladni! – csattant fel egy idősebb úr, tőlem egy karnyújtásnyira.

– A piszkos magyarja, nem neveli meg a kölykét. Olyan ez a pályaudvar, mint a ganédomb! Nem tudom elnézni! Ezalatt többször le-lehajolt, felvett valamit. Hol sztaniolpapírt, cigarettavéget, hol pedig elhajított buszjegyeket, papírzsebkendőt. araszolt néhány lépést a hulladéktárolóig, hogy „gyűjteményét" belehajítsa.

– És még ezek akarnak eljutni Európába! – dohogta szűnni nemakarón.

– Hagyják, hülye a kisöreg! – vetette oda kajánul egy tisztes matróna.

Valóban hülye? Vagy épp minősít? Dohogva bár, de cselekvőn.

– bay –

APRÓ

Régi szép ebédlőbútor, mosógép, porszívó eladó. Pécs, Károlyi M. u. 4., az esti órákban

Bőrgyógyászati és akupunktúrás rendelés Pécs, Zója u. 1/a. IV.e. Rendel: Dr.Horváth Katalin szakorvos, szerda 16-17, péntek 14,30 - 15,30

Biogilisztа eladó. Bükkösd, Becsali út 10. Érdeklődni minden nap 8-18-ig, Jankovics

Fotómodell és manökenképző tanfolyam indul. Minden fiút és minden lányt várunk. Jelentkezni lehet: Pécs 11. 7611 Pf. 36. Sylvia divatstúdió

Mitsubishi Lancer GLX kifogástalan állapotban eladó. Tel.: 9-17 között 72/27-303, 17 óra után, valamint szombaton és vasárnap 72/20-429

100 ezer forint kölcsönt nyugati valutában fizetek vissza NSZK-ban. Nyugati valutaszámla jeligére a szerkesztőségbe

Hycomat Trabant eladó. Érdeklődni: Szekszárd, Cserhát u. 2/b. Telefon: 74/15-776

Combi gyerekágy, mely pelenkázós, heverőnek átalakítható és VIDEOTON nagyképernyős fekete-fehér TV kifogástalan állapotban eladó. Major István, Pécs, Hajnóczy u. 9/a. tetőtér

1 - 1,5 szobás összkomfortos lakást vennék Pécsett. Pécsváradon vagy környékén parasztházat vennék kerttel. Decemberi vásárlás jeligére a szerkesztőségbe

PG-s Trabant, új gumikkal. lecserélt motorral, friss, két évig érvényes műszakival eladó. Érdeklődni a 72/34-740-es telefonon. Irányár: 38 ezer Ft

Ingyen hirdethet!

Tisztelt Olvasónk!

Hadd tiszteljük meg azzal, hogy ingyen közöljük hirdetését! Itt közölt hirdetését nem csak egy városban. nem csak egy megyében olvassák! Lapunk nem ismer közigazgatási határokat, és minden héten ott van több ezer dunántúli vállakozó asztalán!

Ha a kivágott hirdetési szelvényen péntek délig eljuttatja hozzánk legfeljebb 20 szavas lakossági apróhirdetését, következő heti számunkban ingyen megjelentetjük azt. (Ha 20-nál több szóból áll hirdetése, értelemszerűen 2, vagy több lapból kivágott szelvényt küldjön, s jelezze, hogy a szöveget egyben kéri közölni.)

Az Ön helyzetét segíti a mi „HELYZET"-ünk!

„A HELYZET" hirdetési szelvény

Kérem, hogy az alábbi apróhirdetésem „A HELYZET"-ben megjelenjen:

Szöveg:.....

.....

.....

.....

Jelige:.....

Név:.....

Cím:.....

A jelige használata esetén kérjük vidéki olvasóinkat, hogy nevüket és pontos címüket a hirdetési szelvényen szíveskedjenek feltüntetni, hogy válaszleveleiket postán eljuttathassuk. Pécsi olvasóink rovatunkban hétről-hétre megtalálják azokat a jeligéket, amelyekre válasz érkezett. E leveleket kiadónk címén folyamatosan vehetik át.

Postacímünk, ahová hirdetésüket küldhetik: 7621. Pécs, Sallai u. 7.

AUTÓS-HELYZET

A hét végén kerül először utcára kiadónk új lapja az AUTÓS-HELYZET, melyben autós szaküzletek és használt gépkocsikat forgalmazó telepek kínálata mellett számos, az autózással kapcsolatos hasznos információt is megtalálhatnak olvasóink. A laphoz – melyet a jövőben rendszeresen megjelentetünk – a benzinkutaknál, az autós szakboltokban, illetve vásárokon juthatnak hozzá – ingyen!

Keresse:

AUTÓS-HELYZET

Ezen a helyen hétről-hétre megtalálja

a PENTAMER

KÜLD-ÖN-C

levél és csomagszállító szolgálat hirdetését.

Tel.: 72/32-822

• PENTAMER KÜLD-ÖN-C•

A MOHÁCS ÉS VIDÉKE TAKARÉKSZÖVETKEZET

1990. december hónapban betétgyűjtési akciót rendez.

Minden 10.000,-Ft betétnövekedés (tőkésített kamat is!), mely 1991. március 31-én is él, sorsoláson vesz részt.

Plussz, plussz !!!

December 6-án
Mikulás napi meglepetés!

TAKARÉKSZÖVETKEZET

Főnyeremény:

250.000,-Ft értékű betétkönyv, továbbá 20, 10, 5, 2 ezer forintos nyereségek.
Számítógépes sorsolás 1990. április hónapban!

Részletes felvilágosítás egységeinknél.

(Babarc, Dunafalva, Dunaszekcső, Geresdlak, Himesháza, Homorud, Kölked, Lánycsók, Mohács, Palotabozsok, Somberek, Véménd, Pécs - Citrom u. 5.)

Parlamenti sakk

Kedves Olvasóink! Játsszanak velünk! Az alábbi sakktáblán a bábuk politikusokat jelképeznek, s a fekete-fehér mezők némelyike már most elnevezést kapott. A játszma során a politikusok engedelmesen teljesítik a nép akaratát, vagyis úgy lépnek, ahogy önök akarják. Lépésjavaslataikat a szerkesztőség címére kell eljuttatniuk írásban, vagy telefonon (7621 Pécs, Sallai u. 7. Tel.: 72/27-377).
Minden héten önök léphetnek mind a kormánykoalíció, mind pedig az ellenzék figuráival, s a még el nem nevezett mezőknek nevet is adhatnak.
A játék rendszeres résztvevői közt havonta könyvjutalmat sorsolunk ki.

•

Az állás négy lépés után:

világos:
A1-lovasrendőrség: bástya, Horváth Balázs
C3-kínai kereskedelem: huszár, Dr.Böröcz István
C1-világkiállítás: futó, Bod Péter Ákos
D1-akadémia: király, Szabad György
E1-kisgazda-kereszténydemokrata reinkarnáció: vezér, Antall József
F1-privatizáció: futó, Matolcsi György
G1-Taiwan-letelepítés: huszár, Dr.Torgyán József
H1-ho(r)ntalanítás: bástya, Jeszenszky Géza
gyalogok:
A2-környezetvédelem: Keresztes K.Sándor
B2-alkotmány: Dr.Balsai István
C2-vasút: Siklós Csaba
D2-muzeológia: Dr.Andrásfalvy Bertalan
E4-frakciófegyelem: Dr.Kónya Imre
F2-földtörvény: Nagy Ferenc József
G2-társadalombiztosítás: Dr. Surján László
H4-költségcsökkentés: Für Lajos

sötét:
A8-stabilitás: bástya, Szűrös Mátyás
B8-diplomácia: huszár, Szentiványi Tibor
C8-termelőszövetkezet: futó, Dr.Fodor István
D8-ellenzékiség: vezér, Kis János
E8-kisgazda-szabaddemokrata reinkarnáció: király, Göncz Árpád
F8-ENSZ: futó, Dr.Fodor Gábor
G8-liberális idealizmus: huszár, Dr.Tölgyessy Péter
H8-hitelek: bástya, Németh Miklós
gyalogok:
A5-függetlenség: Pozsgay Imre
B7-új szocialista realizmus: Vitányi Iván
C7-médiák: Pető Iván
D7-önkormányzat: Magyar Bálint
E7-vörös október, tüntetések: Krassó György
F7-politikai színház: Romhányi László
G7-vásárcsarnok: Petrasovits Anna
H6-új nemzeti kerekasztal: Horn Gyula

•

Az ötödik lépés melyre ezen a héten több javaslat is érkezett:
sötét gyalog lép G7-ről G5-re,
Petrasovics Anna a vásárcsarnokból hatalomvágyra.

•

Kommentár:

A szocdemvezér megint meggondolatlan volt. Petrasovics Anna a G5-ön láthatóan fenyegetett helyzetbe került, hisz elképzelhető, hogy a következő lépésben Horn Gyula támadásától sem tartva Für Lajos egyszerűen leüti őt. Hisz ha Horn utóbb Fürt ütné hatalmovágyon, megnyílna az út Jeszenszky előtt, aki az exminiszterelnököt, Németh Miklós üthetné úgy, hogy egyúttal pozíciót is nyerne az ellenzék soraiban.

•

Válaszlépés:

Várjuk az Önök javaslatát! Világos következik. Für leüti Petrasovicsot?

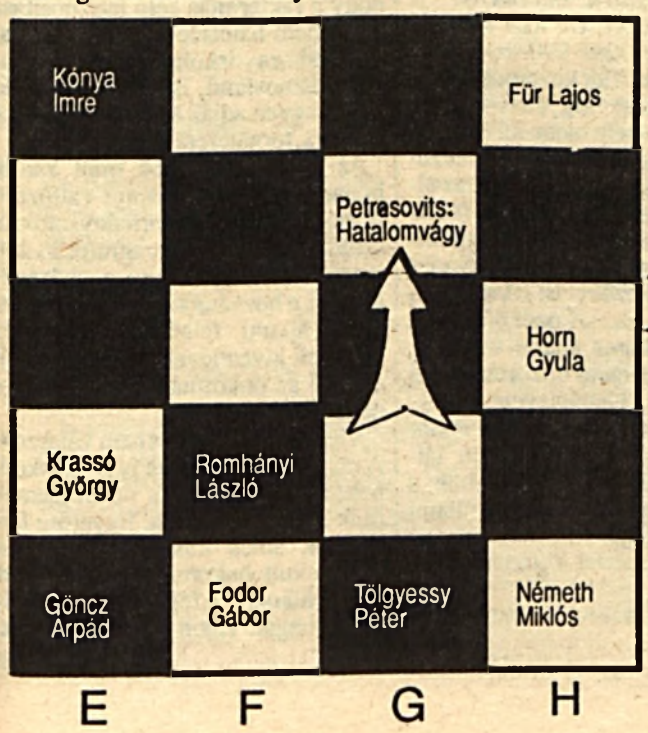

Ráadás a Casino Hiltonban

HELYZET –játék

A legkisebb egyke a nyerő!

853 forint

Tizenhárom forduló után nyilvános ráadásjátékot rendezünk Budapesten a Casino Hiltonban. A vetélkedésben az egyes fordulók nyertesein kívül részt vehet az is, aki mindahány fordulót figyelembe véve a legkisebb egyke évszámot küldte be. Tehát a vigaszágon versenyben vannak még azok is, akik nem nyertek az előző fordulókban beküldött évszámaikkal. Olvasóink hétről hétre egyre többen, s egyre nagyobb számokkal pályáznak. A vigaszág győzelmére így egyre nagyobb eséllyel pályáznak azok, akik a nagyobb számokkal próbáltak szerencsét.

Eddigi nyerteseink, akik már biztos résztvevői a nyilvános döntőnek: *Kucz Ferenc* (Székesfehérvár), *Dr.Papp Iván* (Mohács), *Dékány Jánosné* (Komló), *Szántódi Csaba* (Pécs), *Hilary Plumb* (USA), Szabó Szilárd (Budapest), *Gerecs István* (Pécs), *Medgyesi Bálint* (Palotáshalom), *Gregorik András* (Budapest), *Sárosi Ágnes* (Pécs)

Olvasóink hétről hétre egy-egy évszám beküldésével vehetnek részt a HELYZET-játékban. Az nyer, aki a legkisebb olyan évszámot küldi be, amit nem választott azon a héten senki más. Hogy mit lehet nyerni? Annyi forintot, amekkora a szám és egy történetet a megnevezett évből.

Tippjeiket a megjelenést követő kedd délig kell eljuttatniuk szerkesztőségünk címére (7621 Pécs, Sallai u. 7.), de a beküldési határidő miatt nem kell senkinek aggódnia, hisz a később érkező évszámok automatikusan a következő heti futamban vesznek részt.

A múlt héten beküldött évszámok közül a legkisebb egyke:

853

Beküldője: Zsiga Zsuzsa, 1113 Budapest, XI. Ulászló u. 15.

Nyereményét – 853 forintot – postán küldjük el. A történet a 853. évből következő számunkban lesz olvasható.

•

Előző heti nyertes egykénk a 36. év volt. A történelmi visszapillantáshoz sajnos nem áll rendelkezésünkre kellő információ. Kerekíthetnénk valamilyen mesét arról, hogy mi történt egy évvel Néró császár születése előtt, de úgy véljük, tisztességesebb nyereményként valami mást is ajánlani. S mert a játékaink kitalálója és a Hernádi-könyv lélekvándorlás algoritmusának kidolgozója egy és ugyanaz a személy, kézenfekvő: nyertesünk, Sárosi Ágnes lélekvándorlását készséggel lefuttatjuk a számítógépes programon. Ehhez mindössze 18 kérdésre kell válaszolnia. Ezek az alábbiak:

Név, születési idő, születési hely, foglakozás, nem, gyermekek száma, testvérek száma, fogak száma, magasság, testsúly, kedvenc szín, szem színe, haj színe, álmai színe, eredeti hajszín, milyen színre festetné a haját, eredeti vallás, világnézet, jelenlegi vallás, világnézet...

Lapzártáig sajnos nem kaptuk meg korábbi két nyertesünk – Hilary Plumb és Gregorik András válaszait, így lelkük vándorlását, testből testbe költözését sem tárhattuk fel. Most már várjuk Sárosi Ágnes válaszait is.

A legkisebb egyke a nyerő!

Évszám: (1- 1990 között)
.....

Név:.....

Cím:.....

.....

E szelvényt nyílt levelezőlpra ragasztva szerkesztőségünk címére (7621 Pécs, Sallai u. 7.) juttassák el!

Kitört a piacgazdaság

Alagsori bosszúságok

Turkálóból öltözünk, de azt nehezen szokjuk meg, hogy mindenki a mi zsebünkben kotorászik. Így vannak ezzel a Pécs-kertvárosi kisiparosok, kiskereskedők is. A lakásszövetkezet minapi bejelentése a bérleti díjak emeléséről úgy érte őket, mint derült égből a gumibot. Nem elég az adó, az ÁFA, a növekvő energiaköltség – most még ez is. A többségük, évekkel ezelőtt nem kis költséggel hozta rendbe a sötét sufnit, raktárt, biciklitárolót. Így találtak a kertvárosiak cipészt, szűcsöt, órást, használtcikk-kereskedőt, szabót a házuk táján.

Földszinti üzlethelyiség a Viktória utcában, stelázsikkal. Egy éve még rövidáru–üzlet volt, de aligha tudott megélni a cipőfűző- és zippzáreladás „hatalmas" bevételéből. Most autóvillamossági alkatrészek készülnek itt egy komlói kisiparosnak.

– Tegnapelőtt közölték velünk, hogy januártól a bérleti díjon kívül még kauciót is kérnek, tízezer forintot négyzetméterenként – bújik elő a gazda, Rajnai Mária a jobbról-balról lelógó vezetékek közül. – Az idén már emelték a bérlet árát, márciustól ÁFA-t is fizetünk, visszamenőleg. Egy bizonyos béremelés elfogadható lenne, de azt, hogy még 180 ezer forintot is fizessek, egy összegben, előlegként, és a lakásszövetkezet ezt tíz évig, egy fillér kamat nélkül használja, felháborítónak tartom. Ebben a házban lakom, magam is szövetkezeti tag vagyok, így jog szerint a tároló az enyém is. A kertvárosi lakók jelentős része nem fizeti a közös költségeket, ezt akarja a lakásszövetkezet a mi pénzünkkel pótolni. Kérdem én: milyen alapon?

Az érintett, mintegy 150 alagsori bérlő képviselőket választott. Tisztük az, hogy tárgyaljanak, egyezkedjenek a lakásszövetkezettel.

– Mire jutottak?

– Semmire – mondja egyikük, **dr.Bíró Zoltán** közgazdász, maga is vállalkozó –, mert az ellentétek régiek, mélyre nyúlnak. A sufnik egy részét még a tanács utalta ki, és csak attól lettek boltok, hogy a bérlő áldozott rájuk. Legtöbben maguk építettek mosdót, vécét, festettek, átépítettek, hogy a vevő másodszor is bejöjjön. Jó néhányan költöttek reklámra is. Nem kevesen az előző tulajdonosnak lelépést fizettek; volt, aki kétszázezret. Ezt annak idején a lakásszövetkezet hallgatólagosan tudomásul vette, de most nem ismeri el költségként. Ezt persze nem is várjuk, de azt igen, hogy a kaucióba számítsák be az átalakítások teljes költségét.

– Mennyit hajlandóak beszámítani?

– A felét, de csak akkor, ha „szükségesnek" ítélik. Szerintünk ezt a kaució-akciót a lakásszövetkezet többi tagjával is meg kellene beszélni, nehogy hoppon maradjanak! Ha ugyanis túl nagy az ár, az iparosok, kereskedők jobban járnak, ha lebontják, amit beépítettek. És ettől csak a lakosság ellátása lesz roszszabb. Figyelembe kellene venni azt is, hogy – akár teszik, akár nem – még más adók is várhatók. Nem tudni, pontosan mit ír elő a versenytörvény, nem tudni, miből élnek meg majd az önkormányzatok...

Dr.Székelyhidy Gyula lakásszövetkezeti elnök azt mondja, nem eszik olyan forrón a kását, ahogy főzik. Vagyis az alkufolyamat megindult, és ők is hajlandók engedni. Nem vállalkozásellenes a lakásszövetkezet, de annak mindenképp gátat akarnak vetni, hogy a helyiségek hatalmas összegekért cseréljenek gazdát – a hátuk mögött. Ez jogos, mondom én, de miért kell ekkora érvágással kezdeni? Alkufolyamat?... A szövetkezet diktál, az erő pozíciójából. Kitűnik ez a feltálalt szerződés-tervezetből: a bérbeadó a bérletet bármikor felbonthatja, de egy fikarcnyi kötelezettséget nem vállal, ami bérlőjét segítené. Belőle él, de csak a bérlőnek vannak kötelezettségei.

„Horgászkukac kapható" – ez áll a panel-alji boltocska ajtaján. Szombat van, a pecások egymásnak adják a kilincset. Fiatalasszony toporog két kisgyerekkel, s kérdi, a már előkészített akváriumba milyen növényt, mikor, s aztán milyen halat, mikor tegyen.

– Guppit vegyen, azok a legigénytelenebbek – mondja Gaál Csabáné, a boltos, mert itt mindenkinek tanácsot is kell adni. Ám arról, hogyan lehet majd ezekből a filléres árukból a kauciót begyűjteni, fogalma sincs:

– Kölcsönt vegyek fel 40 százalékos kamatra? Miközben ők forgatják a befizetett pénzt? Ez elviselhetetlen. Inkább abbahagyom!

Az a hír járja ugyanis, hogy a lakásszövetkezet nem minden ok és alap nélkül emeli a díjat, találta ki a kauciót éppen most. Kész tervük van, mondják a jólértesültek: vagy bankba teszik a pénzt, vagy egy új áruházba lépnek be vele...

Elvégre itt a piacgazdaság, vagy nem? Vagy „szociális" piacgazdaság?... Akik munkanélküliként, újrakezdési kölcsönnel nyitottak boltot errefelé, valamit erről is hallottak harangozni.

Az üveg mögül ékszerteknőcök néznek bambán. Ők sem értik. ■

Varga Dávid

Fotó: Cseri László

Objektum, ami nincs

Fegyverraktárból, iskolát!

Nyolcvan helyre száztizenhat gyerek! De a jó öreg fegyverraktár még tartja magát.

Az „objektum" Dombóváron, a volt MSZMP székház udvarán szerényen meghúzódva a garázssor mögött található. Tőszomszédja, a helyi Gárdonyi-iskola speciális tagozata. Június derekén nevezett **Kiss István** tanteremhiánnyal küszködő tagozatvezető szemet vetett az épületre. Képzeletében menten ki is rajzolódott egy leendő tornaterem képe. Biztatást nem várva, sietett tervével a Városi Tanácsra, ahol a vb-titkár személyében szövetségesre is talált. A történet sajnos, nem vett népmesei fordulatot. A jó öreg fegyverraktár tartja magát. Vajon meddig még?

Férőhely-szindróma

A polgármesteri hivatalban **Dr.Keszler Gábor** vb-titkár és a tagozatvezető fogad.

– Gyermekeink, akár az örökletesség, akár a környezet kérdésében, hátrányos helyzetűek – mondja Kiss István. – A devianciától, a későn érőkön át, a szellemi alultápláltságig széles a skála. Ám lemondani egyről is felelőtlenség lenne. Épp ezért, a nevelés szót mi igen tág értelemben használjuk. Nem választjuk szét a szoktatást az ismeretnyújtástól, a neveléstől. Nálunk a tevékenység a központi fogalom.

A jól koordinált felmérések nyomán Dombóvárról és a környék 19 településéről kapunk gyermekeket. Speciális tagozatunk (korábban kisegítő iskola) 16 tanerős. Nyolc tanulócsoportot és 4 napközis csoportot alakítottunk ki. Igen ám! Csak a hely! A 80 helyre 116 gyerek jut! A gyakorlati műhelyt is osztályteremmé kellett alakítanunk, de így is csak szűkösen férünk. A volt munkásőrraktár meg – amit csak egy drótkerítés választ el tőlünk – kihasználatlanul árválkodik a garázsok mögött. Pedagógiai célokra különösebb kiadások nélkül is jól felhasználható.

– És ment minden, mint a karikacsapás...

– No, nem – veszi át a szót a vb-titkár. – A kérés jogos és indokolt volt. Teljesítésének látszólag nem is voltak akadályai. Csak a pontosítások során derült ki, hogy a nevezett építmény nem szerepel semmiféle kimutatásban sem. Nem jelöli térkép, ingatlan-nyilvántartásba sem került, de van. És ha már van, hasznosítása nem kizárt. Miután a volt MSZMP székház épületét átvettük levélben, fordultunk a PM.Zárolt Állami Vagyont Kezelő és Hasznosító Intézményhez, az illetékeshez, hogy indoklásunk alapján a raktárépületet iskolai célokra ingyenesen megszerezzük.

– Miként reagált az intézmény?

– Kedvezőtlenül. De itt a levelük, olvassa: „Az I.1324/1990. sz. levelüket megkaptuk. Tájékoztatjuk, hogy Intézményünknek ingyenes kezelői jog átadás-átvétele nem áll módjában. Fő feladatunk a privatizáció.(...) Egyúttal megragadjuk az alkalmat arra, hogy a nevezett raktár hasznosítási folyamatát megindítsuk." Gondolja csak végig! Ugyanitt közlik a következőket is: „A nevezett raktár állami pénzeszközökből épült, ezáltal kizárólagos állami tulajdon, nem képezi a leendő önkormányzati vagyon részét." Újabb levelet írtunk, mivel mint a telek kezelői, a raktár értékesítésére lehetőséget nem láttunk. Ezt megfelelően indokoltuk, s azt is leírtuk, hogy az épületet állami célra kívánjuk igénybe venni, s hogy véleményünk szerint az oktatás állami feladat."

– Gondolom, ezek után már simán ment minden?!

– Téved. De olvassa inkább a választ: „Az öltöző és raktár kezelői jogát közvetlenül és térítésmentesen önöknek sajnos nem áll módunkban átadni. Az ingatlan hasznosítása csak nyilvános pályázat útján történhet. A raktárépület iskolai célra történő hasznosítása ideiglenes jelleggel az ingatlan árveréséig megoldható. (...) meghatározott időtartamra (egy iskolai tanévre a tárgyi ingatlant bérbe tudjuk adni." Küldtek is egy megállapodás-tervezetet. Képzelje csak! Évi 129 ezer forint lenne a bérleti díj! Ezt nem tudjuk elfogadni!

– Meg azután ne is adják el! – vág közbe némi indulattal Kiss tanár úr. – Kapják azok, akiket megillet! A volt munkásőrparancsnoktól tudom, hogy hogyan épült. Igaz, nem egészen tiszta úton, de a dombóvári munkásőrök izzadságával. Maradjon ez csak a városé!

Dr.Keszler Gábor a legutóbbi levélbe is betekintést enged. (Ez 1990. augusztus 13-án kelt és immár az I.1324-5/1990. számot viseli.) A felkínált feltételeket visszautasítják.

„Egyébként is – így a levél – elfogadhatatlannak tartjuk, hogy az állam fizessen az államnak." Azután ismételt indoklás következik arról, hogy a raktár más célú hasznosítása miért nem lehetséges. „Miután állami feladatra – iskolai oktatás – kívánjuk hasznosítani, ismételten kérjük, hogy ingyen adják át a Városi Tanács VB-nek tornaterem céljára."

Az azóta eltelt több mint három hónap sem hozott semmi változást. Noha a helyi önkormányzatokról szóló törvény 107. paragrafusának f. pontja kimondja, hogy a „középületek és a hozzátartozó földek, a központi állami feladatokat szolgáló épületek kivételével; az állami tulajdonból az önkormányzatok tulajdonába kerülnek."

A levélre az illetékes nem válaszolt. A rászorulók továbbra is szűkösködnek, a tanároknak és neveltjeiknek csak a remény maradt. Egyelőre fordulniok sincs kihez. Az újonnan megalakult önkormányzat továbbra is próbálkozik. A fegyverraktár pedig tartja magát. Vajon meddig még? ■

Bayer Béla

Ennél olcsóbbat és jobbat nem talál!

1990. november 25- december 31-ig

- számoló- és írógépek javítására
- lakás, iroda,személy és vagyonvédelmi riasztóberendezések kiépítésére

10% kedvezményt adunk

Hamarosan itt vannak az ünnepek, ajándékozzanak szeretteiknek:

- AKAI videokazetta E-180 340 Ft
  E-195 360 Ft
- Szebbnél szebb kivitelű könyvek árusítása

Keressenek bennünket!

ROYAL Kft, Pécs, Veress E. 11. Tel.:72/11-589

ROYAL Kft.

HELYZETBE HOZZUK A JÖVŐ HÉTEN IS!